

Ulrich Middeldorf

Fred. Reyroux, Cler.

Donum Samuelis Fry, juris-
consulti gravissimi et doctissimi,
Patris S. Fry Rectoris Ecclesiae Em
bertonensis in agro Bucks° dignissi
mi, dignissimi Filii, cui felicitatem
omnigenam et ~~[illegible]~~ numinis absolutam
enixe precor et opto. Id. Jun. AD. 1841.

TURA LOQUEN
Schoonbeek
Des et fec

LUD. SMIDS, M.D.

PICTURA LOQUENS;

SIVE

HEROICARUM TABULARUM HADRIANI SCHOONEBEECK,

ENARRATIO ET EXPLICATIO.

AMSTELÆDAMI,
Ex Officina HADRIANI SCHOONEBEEK.
ANNO MDCXCV.

LABOR OMNIA VINCIT

NOBILI AC PRUDENTI

VIRO,

NICOLAO WITSEN,

CONSULARI, &c.

MERITIS IN PATRIAM MAXIME ILLUSTRI,

HANC PICTURAM LOQUENTEM; SIVE HÆC HEROICA VIRTUTUM ATQUE VITIORUM SPECIMINA, DEPICTA, DESCRIPTA, UT GRATI

CLIENTIS EXILEM TESSERAM, ANNO SALUTIS MDCXCV, IPSIS KALENDIS OCTOBRIS, HUMILLIME DICAT ET CONSECRAT

LUD. SMIDS.

PRÆ-

PRÆFATIO,

Ad Adoleſcentes, litteratos ac candidos.

SApor (*ſive potius angelus, Perſarum princeps, ipſius perſonam aſſumens; ſicuti in erudito ſuo dramate fingit Ludov. Cellotius*) de Ptolemæo & *Ægypto captâ* triumphans, Ochumque *minorem natu filium, more prorſus Romano*, ſecum vehens; *inter plebis ſtrepitus, optimatumque applauſus*, eum *quoque gloriæ calcaribus* ad Virtutem incitavit. *At* cum puer *regius interim, jucunda ſimplicitate*, rogaret quid & *qualis* illa Virtus eſſet, reſpondit Pſeudo-Sapor:

Natam Tonantis, Oche, reginam *puta*,
Ditem, *venuſtam*: quam tibi ſponſam volo.

pergebat puer:

Ejus ne prohibes, *genitor*, adſpectù frui?

tum *verò* pater, *optimè*:

O ſi videres, *Oche*! *quam puri* faces
Subderet amoris! *nate, dum molle es lutum*,
In utrumque flecti cereus, dominam occupa,
Et irremiſſo ſtringe complexu, *puer*.
Juventa læves cumque ſignabit genas;
Curæque grandes pectus implebunt viro:
Cum tarda ſenio membra frigebunt gravi,

Hæc prima *libet*, ultima *&* servet tuos
Virtus amores! *si quid* exemplo *pater*,
Si valeo meritis, sequere *quam facio* viam.

Et hoc olim, juvenes, sacrata Musis pectora, monuerat nobilis noster Arpinas, *in Officiorum libris eximiè differens;* Honestum, *inquit, etiamsi nobilitatum non sit, aut si etiam à nemine laudetur, laudabile esset naturâ: quod* si oculis cerneretur, *mirabiles amores excitaret sapientiæ. Ut &* Neronis *eruditus & gravis* præceptor, *Nemo, ait, non amore ejus arderet*, si nobis illam videre contingeret.

Hanc *ergo* vobis, *hanc* offert Libellus *hicce meus* conspiciendam, *simul &* exaudiendam; *sed* Vitiis, Criminibus, Sceleribus, & Flagitiis *junctam* & immistam. *Nempe* ut hæc *in* numina spernente *Pentheo*, sæviente *Zetho*, desperante *Oedipo*, vindicante *Thyeste*, excandescente *Horatio*, & lasciviente *Antonio*, *fastidiatis ac* fugiatis: *quemadmodum* hanc *in* religioso *Deucalione*, pudico *Hippolyto*, forti *Hercule*, pio *Ænea*, clemente *Alexandro*, justo *Bruto*, constanti *Fabricio*, fido *Regulo*, *cæterisque præterlapsorum seculorum inculpatis heroïbus*, ametis, & *ambabus manibus amplectamini.* *Cer-*

Certè volumen *hoc qualecunque* non nisi vobis dicare & *consecrare conveniebat.* Adolescentia *etenim* in errores & delicta *maximopere* prona. *Sic verè* Horatius:

Imberbis juvenis tandem, custode remoto,
Gaudet equis, *canibusque & aprici gramine campi,*
Cereus in vitium flecti, monitoribus asper,
Utilium tardus provisor, prodigus æris,
Sublimis, cupidusque, *&* amata relinquere pernix,

imò pueritiæ moderatorem, *ô Horati, verbis hisce Martialicis* carpere non erubescens:

Cunarum fueras *motor*, Charideme, *mearum*,
Et pueri custos, *assiduusque* comes.
Jam mihi nigrescunt tonsâ *sudaria* barbâ,
Et queritur labris puncta puella meis.
Sed tibi non crevi: *te noster villicus horret,*
Te dispensator, te domus omne pavet.
Ludere nec *nobis*, *nec tu* permittis amare:
Nil mihi *vis & vis* cuncta *licere* tibi.
Corripis, observas, quereris, suspiria ducis,
Et vix à ferulis abstinet ira manum.
Si Tyrios sumpsi cultus, unxive capillos,
Exclamas! nunquam fecerat ista pater!
Et numeras *nostros adstrictâ fronte* trientes,
Tanquam de cella *sit cadus ille* tuâ.
Desine: *non possum libertum ferre Catonem;*
Esse virum iam me dicet amica tibi.

Sed ab hisce, forsan ingratis, paullum re-

reflectentes ad ipsius libelli per veniamus Ordinem, & Ornamentum.

Annorum gestorum*que* seriem persecuti, ab ipso diluvio *historiæ cursus inchoavimus*, & in Augustæo imperio *ipsius metam fessi posuimus*.

Tempus *enim* (*ut peritè* Censorinus) *à natis hominibus ad diluvium, scriptoribus* (propter ignorantiam) Ἄδηλον; *à diluvio ad Olympiadum primam* (*quod in eo* pleraque fabulosa) Μυθικόν: *ab Olympiade verò primâ ad nostra secula* (*quoniam in eâ* varia historia) Ἱστορικόν.

Pictas *addidimus* tabulas, *pulcras profectò & laboriosas; scilicet ut ita res tyronum mentibus facilius perciperetur. Quippe, monente Horatio*,

Segnius irritant animos demissa per aurem,
Quam quæ *sunt* oculis subjecta *fidelibus*.

Cæterum verba *superbis* imaginibus adjunxi, *non mea humilia, sed* Poëtarum *sublimia;* priscorum *quidem optimorum:* nostræ ætatis (*utinam non ferreæ*) *selectiorum & elegantiorum*. Carmen certè

pectus *præceptis* format *amicis*.

& poëta,

asperitatis *& invidiæ* corrector, *& iræ*
Rectè facta refert; orientia tempora notis
Instruit exemplis. *Frue-*

Fruemini ergo, egregii juvenes, egregiis monitis & Exemplis *hisce* LOQUENTIS *nostræ* PICTURÆ, & Virtutum *arduam ingredimini semitam, dum litteris alacres incumbitis.*

Si verò hæ ad Virtutem viam *vobis* non sternant (Senecæ *verbis utor*) *si* metum non demant, cupiditatem eximant, libidinem frænent; si non perducant animum, *saltem* expediunt, & *ad accipiendam Virtutem* præparant. *Quid? imò sic quoque tenerorum* Amorum magister:

Ingenuas didicisse *fideliter* artes
Emollit mores, *nec sinit esse feros.*

Rudior ætas hodie *quoque vobis* à Musis nec *blandior* arceat, *nec violentior abstrahat.* Quid *nobis, clamat ea demens, cum sterilium litterarum commercio? quid cum intricatarum* linguarum peritia? *quid cum abstrusarum* rerum cognitione?

Dummodo sit dives barbarus, *ille* placet.

Bovis *profectò, non hominum, in urbe media natorum, illa* vox. *Sed iam talibus assuescere, pro dolor, nostræ coguntur aures*, Pecuniâ, *opibus & thesauris omnium* animos *alliciente atque* oppugnante.

Pecunia (*sic elegantissimè* Seneca) *ex*

quo

quo in honore *esse coepit*, verus rerum honor cecidit: mercatores*que* & venales *invicem* facti, *quærimus non quale sit quidque, sed quanti.* Ad mercedem *pii sumus*, ad mercedem *impii.* Honesta, *quamdiu aliqua illis spes inest*, sequimur: *in contrarium transituri*, si plus scelera promittant. *Totus* populus *in alia discors*, in hoc convenit: hoc suspiciunt, hoc *suis* optant, hoc diis *velut rerum humanarum maximum, cum grati videri volunt*, consecrant. *Denique eo mores redacti sunt ut* paupertas *maledicto probroque sit*, contempta divitibus, invisa pauperibus.

Atque hisce, o juvenes, ad PICTURÆ LOQUENTIS *peramoena spectacula vos dimitto. Sed heus?* nonne *molestis catenatisque meis* laboribus *mihi facti debitores estis? verum quid, si magna nimis petam. quæ tamen?* Veniam pro laude: *cum quicquid scripserim, non invitis Musis, volens, lubens, fervens, in vestrum commodum delectationemque vestram atque utilitatem, fructumque scripserim*, Errores *illapsos, tum* Typothetarum, *tum quoque* mea negligentia *duriores & graviores*

sub-

ſubinde, *velim* corrigatis, *ſuppleatis*, *tacitive* prætereatis. Præterea, *juſtam gratitudinem*.

Ingrato homine terra nil pejus creat.

Quare Medico *ac* Præceptori (*non mea ſed* Senecæ, *morum ſeveriſsimi cenſoris, hæc oratio: quâ quoque filum noſtræ Præfationis abrumpo*) plus quiddam debeo, *nec adverſus illos mercede defungor? quia ex Medico ac Præceptore* in amicum tranſeunt, & nos *arte*, *quam vendunt*, obligant, *ſed benigna & familiari voluntate &c. In docendo*, laborem & tædium tulit *Præceptor*, præter illa *quæ à præcipientibus in commune dicuntur*, aliqua *inſtillavit ac* tradidit, *hortando bonam* indolem erexit, & *modo* laudibus fecit animum, *modo* admonitionibus diſcuſſit deſidiam. *Tum* ingenium *latens & pigrum*, injectâ (*ut ita dicam*) manu, extraxit: *nec quæ ſciebat*, *malignè diſpenſavit*, *quo diutius eſſet neceſſarius*, *ſed* cupiit, *ſi poſſet*, univerſa transfundere. Ingratus *ſum* (*audite* Senecam, *juvenes*, *audite*) niſi illum *inter gratiſsimas neceſsitudines* diligo.

IN

IN

PICTURAM LOQUENTEM,

SIVE

HEROICA VIRTUTUM ATQUE VITIORUM SPECIMINA.

EXhibet exigua Veterum monumenta papyro
Smitthius, &, Pulchri quæ ſit imago, docet.
Hinc duplicem, Lector, fructum cape: lumina paſcit
Corporis atque animi nam liber iſte tui.

Petrus Francius.

IN

IN
PICTURAM
LOQUENTEM
CL. VIRI
LUDOLPHI SMIDS, M.D.

PAſce oculos, hoſpes, & mentem paſce libellis
Quos tibi dat gnavâ SMIDIA cura manu.
Utile ineſt dulci: certant doctrina leporque:
Nec facilè invenies, hæc ſit, an illa, prior.
Talis in omnigenis foecundi floribus horti
Errat, & errorem dextra amat ipſa ſuam.
Talis in exſtructis apium molimine ceris
Suavis ab exſucto germine fragrat odor.

JANUS BROUKHUSIUS.

IN

IN

VIRI PRÆSTANTISSIMI DOCTISSIMIQUE

D. LUDOLPHI SMIDS, M. D.

LIBRUM, CUI TITULUS:

PICTURA LOQUENS.

INgenii hæc *Pictura* tui, *Pictura* vocatur
Jure quidem; ac meritò dicitur esse *Loquens*:
Muta etenim *Pictura*, & magni CONSULIS icon
Te, Ludolphe, *loqui* Consule digna facit.
Scilicet ingratæ Pallas tua nomen abhorrens,
Hoc voluit memori retribuisse manu.
Sic *Pictura* parit *Picturam*, muta *Loquentem*,
Perge ita sæpe quidem *pingere*, sæpe *loqui*.

CORNELIUS VAN ARCKEL.

PIC-

PICTURA LOQUENS.

I.
DEUCALION
ET
PYRRHA,

deleto per aquas humano genere, conservati.

REdditus orbis erat. quem postquam vidit inanem,
Et desolatas agere alta silentia terras,
Deucalion lacrymis ita Pyrrham affatur obortis:
O soror! ô conjux! ô fœmina sola superstes!
Quam commune mihi genus, & patruelis origo,
Deinde torus junxit; *nunc ipsa pericula jungunt*!
Terrarum, quascunque vident occasus & ortus,
Nos duo turba sumus. possedit cætera pontus.
Hæc quoque adhuc vitæ non est fiducia nostræ
Certa satis; terrent etiam nunc nubila mentem.
Quis tibi, si *sine me* fatis erepta fuisses,
Nunc animus, miseranda, foret? quo *sola* timorem
Ferre modò possis? quo consolante dolores?
Namque *ego*, crede mihi, si te quoque pontus haberet,
Te sequerer conjux, & *me quoque pontus haberet*!

Ovidius, 1 Metamorph.

DEVCALION et PYRRHA, Conservati.

EXPLANATIO.

Redditus) Cum mortalium deploratam nequitiam, & horribilem ſuperbiam non ultrò ferret Deorum concilium, tandem placuit *terrarum orbem univerſum* profuſis imbribus *inundare*; adeò ut, opertis aquarum illuvie montium cacuminibus, *major populorum pars abſumeretur. Duobus* tamen *exceptis*, Deucalione (cui pater Prometheus) & Pyrrhâ, Epimethei filia. Hi ſervati *arcâ* vel *cymbulâ*; quæ, deleto & extincto jam per aquas univerſo genere humano, in Parnaſſo, (non in Ætnâ Siciliæ, ut *Hyginus*) monte Bœotiæ excelſiſſimo, conſedit. *Ovidius*, 1 Metam. *Hyginus*, 153 Fab. *Juſtinus*, 2 lib. 6 cap.

Deucalion) Furti ſimul atque adulterii meritò à *Lactantio*, *Juſtino*, cœterisque veteris Eccleſiæ ſcriptoribus, arguuntur Ethnici, quod quæcunque fando audierant de univerſali illo cataclyſmo, h. e. *diluvio Noëtico*, detulêre ad inundationem ſingularem, quæ, plus quam milleſimo poſt illud anno, contigit in Theſſalia, regnante ibidem Deucalione. Videas, præter *Lucianum*, lib. de dea Syr. & *Plutarchum*, lib. de animal. ſolertia, aliosque, *Manilium*; qui ſic 5 lib. Aſtronom.

Sic (oceanus) quondam merſerat urbes;
Humani generis quum ſolus conſtitit *hæres*
Deucalion, *ſcopulo*que orbem poſſedit *in uno*.

Sa-

Superstes) Servati scilicet ambo *arcâ*, scrinio, capsâ, (λάρναξ & κιβωτός *Plutarcho* & *Luciano*) quam quoque, ipsos vehentem, apud *Octav. Falconerium*, exhibet egregium *numisma*, in honorem Philippi Imperatoris ab *Apamenis*, in Syria, cusum. Ubi *perperam* imperiti, propter litterarum ordinem inversum, ΝΩΕ *legunt*: prout optime nuper à *Steph. le Moyne* demonstratum est.

Pericula) Validissimum vinculum; naturæ sorte, cognationis lege, conjugii fœdere firmius. At inter *amicos veros*, inventu perquam raros; non quales argutissimus ille *Petronius* alloquitur:

Cum fortuna *manet*, vultum servatis *amici*:
Cum *cecidit*, turpi *vertitis ora* fuga.

Me quoque) Notandum hîc, *in aquis interire* veteres acerbissimè tulisse; quod *animam* crederent *igneam*, quæ in aquis videbatur extingui posse. Unde amorum magister, 1 *Tristium*, 2 eleg.

Non lethum timeo; *genus* est *miserabile* lethi;
Demite *naufragium*, mors mihi munus erit!

II.

PENTHEUS,

à matre diſcerptus.

MOnte ferè medio eſt cingentibus ultima ſylvis
Purus ab arboribus ſpectabilis undique campus.
Hic oculis illum cernentem ſacra profanis
Prima videt, prima eſt inſano concita curſu,
Prima ſuum miſſo violavit Penthea thyrſo
Mater; & ô geminæ, clamavit, adeſte ſorores!
Ille aper, in noſtris errat qui maximus agris,
Ille mihi feriendus aper? ruit omnis in unum
Turba furens; cunctæ coëunt, trepidumque ſequuntur,
Jam trepidum, jam verba minus violenta loquentem,
Jam ſe damnantem, jam ſe peccaſſe fatentem...
Dextramque precantis
Abſtulit. Inoo lacerata eſt altera raptu.
Non habet infelix, quæ matri *brachia* tendat;
Trunca ſed oſtendens dejectis vulnera membris,
Aſpice, mater! ait. viſis ululavit Agave,
Collaque jactavit, crinemque per aëra movit.
Avulſumque caput digitis complexa cruentis
Clamat, ïo comites, opus hoc victoria noſtra eſt.
Non citius frondes autumni frigore tactas,
Jamque malè hærentes altâ rapit arbore ventus,
Quam ſunt membra viri manibus direpta nefandis.

Ovidius, 3 Metamor.

PENTHEVS, a Matre discerptus.

2

EXPLANATIO.

Monte) Pentheus, Echionis Thebani ex Agave filius, *Liberum patrem* negavit esse *Deum*, ejusque idcirco sacra & mysteria admittere recusavit: verum ob hoc Agave *mater* cum sororibus, Ino & Autonoë, per insaniam à Libero objectam, *eum*, in Cythærone monte ubi, spectaturus orgia, conscenderat arborem, *membratim laceravit. Hyginus*, 184 Fab. *Ovidius*, 3 Metam. *Euripides*, in *Bacch. Nonnus*, 46 *Dionysiac. Theocrit.* 26 eclog.

Monte) Cythærone scilicet; qui *mons* & saltus Bæotiæ, fabulis carminibusque celeberrimus, Musis, Apollini, ut & *Libero Patri sacer*; unde & ibidem ipsius orgia, sive sacrificia nocturna celebrabant. ejus radices Asopus amnis alluit. *Strabo*, 9 lib. *Plinius*, 4 lib. 7 cap. *Mela*, 2 lib. 10 cap. Meminit ejus, præsertim *Virgilius*, 4 *Æneid.* de *Didone* furente.

Qualis commotis excita sacris
Thyas, ubi audito stimulant trieterica *Baccho*
Orgia, *nocturnus*que vocat clamore *Cythæron.*

Sacra) Orgia nempe, tertio quoque anno celebrata; sic dicta ἀπὸ τῶν ὀρῶν, quod *in montibus* ut plurimum fierent; vel ἀπὸ τῆς ὀργῆς, ob Bacchantium *furorem. Servius* ad *Virgilii*, 4 *Æneid.*

Thyrso) Macrobio (1 Saturnal. 19 cap.

est

eſt latens *telum*, *cujus mucro hederâ* lambente *protegitur*; quod *Bacchi* exercitus in Indiâ, ad decipiendos Indorum rudes animos, belloque inidoneos, geſtavit; cui & ipſe in Nummis, apud Triſtanum, innititur. Res nota; de eâ enim *Ovidius*, 3 Metam.

Pampineis agitat *velatam frondibus* haſtam.

& *Virgilius*, de *Daphni*, 5 eclog.

Daphnis & Armenias curru ſubjungere tigres
Inſtituit, Daphnis Thyaſos inducere *Baccho*,
Et *foliis* lentas *intexere mollibus* haſtas.

Jactarit) Solenne *Bacchis*; quæ thyrſum quatientes, pellibus accinctæ, crine fluxo, *caput jactantes*, quaſi inſanientes paſſim vagabantur; unde & Mænades i. e. *furentes* dictæ: *Tacitus*, 11 Annal. 31 cap. loco notabili, de *Meſſalina* bacchante. *Catullus*, in Nupt. *Pel.* & *Thetid.*

Qui tum alacres paſſim, lymphata mente furebant,
Evoe bacchantes, Evoe *capita inflectentes*.

Inſpiciatur *Petri Sancti Bartholi* marmorum, 50 tab.

III.

HELLE,

in aquas decidens.

SEminibus toſtis ſceleratæ fraude novercæ
  Suſtulerat nullas, ut ſolet, herba comas.
Mittitur ad tripodas, certa qui ſorte reportet
  Quam ſterili terræ Delphicus edat opem.
Hic quoque corruptus cum ſemine nuntiat *Helles*
  Et juvenis *Phryxi funera* ſorte peti.
Uſque recuſantem cives, & tempus, & Ino
  Compulerant regem juſſa nefanda pati.
Et ſoror & Phryxus, velati tempora vittis
  Stant ſimul *ante aras*; junctaque fata gemunt.
Adſpicit hos, ut forte pependerat æthere mater,
  Et ferit attonitâ pectora nuda manu.
Inque draconigenam nimbis comitantibus urbem
  Deſilit; & natos eripit inde ſuos.
Utque fugam capiant *aries nitidiſſimus auro*
  Traditur. ille vehit per freta longa duos.
Dicitur infirmâ cornu tenuiſſe ſiniſtrâ
  Fœmina; cum de ſe nomina fecit aquæ.
Pænè *ſimul periit* dum vult ſuccurrere lapſæ
  Frater, & *extentas porrigit* uſque *manus*.

Ovidius, 3 Faſtor.

E X-

HELLE, in aquas decidens.

EXPLANATIO.

Novercæ) Ino Cadmi & Harmoniæ filia, cum Phryxum & Hellen, Athamantis è Nephele filios, interficere vellet, iniit consilium cum totius generis matronis, & conjuravit, ut *fruges* in sementem, quas darent, *torrerent*, ne nascerentur: ita ut cum sterilitas & *penuria frugum* esset, civitas tota partim fame partim morbo interiret. De ea re Delphos mittit Athamas satellitem. Cui Ino præcepit, ut falsum responsum ita referret: si Phryxum immolasset Jovi, pestilentiæ fore finem. Quod cum Athamas se facturum abnuisset, Phryxus ultrò ac libens pollicetur se unum civitatem ærumnâ liberaturum. At cum ad aram infulatus esset adductus, Nephele apparens eum abripuit, *arietem inauratum* adduxit, eumque natos ascendere, & Colchos ad regem Æetam, Solis filium transire, ibidemque arietem Marti immolare jussit. Quo cum ascendissent, & *aries* eos *in mare detulisset*, Helle, perterrita undarum strepitu, ex eo decidit, & submergens ponto cognomen addidit. Phryxus Colchon appulit. Ibi matris præceptis arietem immolavit, *pellem*que ejus *inauratam* in templo Martis *suspendit*. *Hyginus*, 2 & 3 Fab. *Ovidius*, 3 Fast.

Tripodas) i e. Apollinis oraculum. Est enim *tripus, quem* (in templo Apollinis Delphici, ad

Par-

Parnassum montem) *specui* profundæ *impositum*, carmina pronuntiatura *conscendebat Pythia*. *Strabo*, 9 lib. *Diodorus*, 16 lib. *Lucanus*, 5 *Pharsal.* *Cortinam* vocat *Virgilius*, 6 (ut & 3) *Æneid.*

Neque te Phœbi *cortina* fefellit,
Dux Anchisiade.

Exhibet eum *Goltzius* diversimodè, in Nummis *Calydoniorum*, 7 tab. *Phocensium*, 8 Tab. *Messeniorum*, 10 Tab. *Macedonum* & *Pellaeorum*, 22 tab. &c.

Corruptus) Ita Demosthenes, audire vatum responsa non passus, *Pythiam* (Delphicam) *cum Philippo* rege *colludere* suspicionem injicit, apud *Plutarchum*, in *Demosth.*

Vittis) *Victimarum* ea solennia *ornamenta*; quarum in sacrificiis quoque meminêre *Virgilius*, 3 Georgic. & 1 *Æneid. Seneca*, in *Thyest. Juvenalis*, 12 sat. *Ovidius*, 7, & 15 Metam. ut & 3 *Pont.* 2 eleg. ubi sic de *Iphigeniâ*, Orestem & Pyladem ad aras deducente :

Protinus immitem Triviæ *ducuntur ad aram*,
Evincti geminas *ad* sua *terga manus*.
Sparsit aqua captos *lustrali* Graia sacerdos,
Ambiat ut fulvas infula longa comas.
Dumque parat sacrum, dum *velat tempora vittis*.

I V.

ANDROMEDA,

belluæ marinæ objecta.

Illic *immeritam* maternæ pendere linguæ
Andromedam pœnas injuſtus juſſerat Ammon.
Quam ſimul *ad auras religatam* brachia *cautes*
Vidit Abantiades; niſi quod levis aura capillos
Moverat, & tepido manabant lumina fletu,
Marmoreum ratus eſſet *opus*. trahit inſcius ignes;
Et ſtupet, & viſæ correptus imagine formæ,
Pænè ſuas *quatere* eſt *oblitus* in aëre *pennas*...
Cum ſubito juvenis pedibus tellure repulſâ
Arduus in nubes abiit. ut in æquore ſummo
Umbra viri *viſa* eſt, viſam fera *ſævit in umbram.*

Ovidius, 4 Metam.

AT ſimul infeſti ventum eſt ad littora ponti,
Mollia *per duras panduntur brachia cautes.*
Adſtrinxêre pedes ſcopulis, *injectaque vincla*,
Et cruce virgineâ moritura puella pependit.
Servatur tamen in pœnâ vultuſque pudorque.
Supplicia ipſa decent. niveâ cervice reclinis
Molliter ipſa ſuæ cuſtos eſt ſola figuræ.
Defluxêre ſinus humeris, fugitque lacertos
Veſtis, & effuſi ſcopulis hæſêre capilli.

ANDROMEDA, Belluæ obiecta.

4

Te circum *alcyones pennis planxêre* volantes,
Fleveruntque tuos miſerando carmine caſus,
Et tibi contextas umbram fecêre per alas.
Ad tua ſuſtinuit fluctus ſpectacula pontus,
Aſſuetaſque ſibi deſiit perfundere ripas. . .
Tandem Gorgonei victorem Perſea monſtri
Felix illa dies redeuntem ad littora duxit.
Isque ubi *pendentem* vidit *de rupe puellam*
Diriguit facie.

Manilius, 5 Aſtronomic.

EXPLANATIO.

Immeritam) Perſeus, Jovis ex Danaë filius, per Æthiopiam iter faciens, poſtquam Andromedam *propter* Caſſiopeæ *matris ſuperbiam* (quæ ſe Nereïdum nympharum pulchritudini prætulerat) *ſaxo alligatam*, ac marinæ *belluæ objectam* vidit, captus ejus ſpecie exarſit. Faciens ergo pactionem cum Cepheo, Æthiopum rege, & Caſſiopeâ, puellæ parentibus, ut ſi belluam interemiſſet, ea ſibi matrimonio traderetur, confeſtim cetum telis confodit. *Euripides*, in *Andromed.* *Ovidius*, 4 Metam. *Manilius*, 5 Aſtronom. *Philoſtratus*, Icon. 1 lib. *Pauſanias* in *Corinth.* *Lucianus*, lib. de dom. & colloq. *Nereïd.* *Achilles Tatius*, amor. *Clitiph.* & *Leucip.* 3 lib.

Ammon) *Juppiter*, ita cognominatus ab ἄμμυ, quod in Cyrenaïcâ, *regione Lybiæ* maximè *arenoſâ*, illi templum ſit conditum. Cultus autem

arie-

arietinâ formâ, umbriculo, h. e. *arieti* villoso similis. *Curtius*, 4 lib. 7 cap. Videatur *Servius*, ad 4 *Æneid.* & *Hyginus*, Astron.poët.cap. de Ariete. Interim de hoc Jove *Lucanus*, 9 *Pharsal.*

Stat *corniger* illic
Juppiter,ut memorant;sed non aut fulmina vibrans,
Aut similis nostro, sed *tortis cornibus Ammon.*

Cautes) *Saxum* (videas *Petr. Sanct. Bartholi* marmorum, 60 tab.) pro puellæ magnitudine *excavatum*; prout etiam in elegantissimâ Euanthæ pictoris tabulâ oculis exhibet tener ille *Achilles Tatius*, de Clitiph.& Leucip amor. 3 lib. Id *Saxum*, ei præjacens, ostentabat, adhuc vigente Romanorum imperio, Joppe, oppidum Palæstinæ, *vinculorum* Andromedæ *vestigia retinens. Plinius*, 5 lib. 13 cap. *Solinus*, 47 cap.

Marmoreum.) Candidum certè; licet *Ovidius*, Andromedam depingat, 2 & 3 lib.de Arte, *fuscam*; quinimo & 15 Heroid.epist.ubi sic Sappho Phaoni:

Candida si *non* sum placuit Cepheïa Perseo
Andromede, patriæ *fusca* colore suæ.

Fera.) Cujus belluæ marinæ *ossa* immania Marc. Scaurus, inter alia miracula, ædilitate suâ *Romæ publicavit.* Continentur quoque veracibus libris mensuræ; scilicet quod *costarum longitudo* excesserit *pedes quadraginta*, excelsitas elephantis Indicis fuerit eminentior. porro *Verticuli spinæ* ipsius *latitudinem semipedem* sunt supergressi. *Solinus*, & *Plinius*, locis modò notatis; *Mela* 1 lib. 6 cap.

V.

DIRCE,

à tauro raptata.

TEstis erit Dirce tam vero crimine sæva
 Nycteos Antiopen accubuisse Lyco.
Ah quoties pulchros ussit regina capillos,
 Molliaque immites *fixit in ora manus.*
Ah quoties *famulam* pensis *oneravit* iniquis,
 Et *caput* in durâ *ponere* jussit *humo.*
Sæpe illam *immundis* passa est *habitare latebris*;
 Vilem jejunæ sæpè *negavit aquam.*
Juppiter! Antiopæ nusquam succurris, habenti
 Tot mala? corrumpit dura catena manus.
Si deus es, tibi turpe tuam servire puellam.
 Invocet Antiope quem nisi vincta Jovem?
Sola tamen, quæcunque aderant in corpore vires,
 Regales *manicas rupit* utrâque manu.
Inde Cythæronis timido pede currit in arces.
 Nox erat, & sparso triste cubile gelu.
Sæpe vago *Asopi sonitu permota* fluentis
 Credebat dominæ *pone venire* pedes.
Et durum Zethum, & lacrymis Amphiona mollem
 Experta est stabulis mater abacta suis...
Sera tamen pietas, *natis* est *cognitus error.*
 Digne Jovis natos qui tueare, senex.

Tu

DIRCE, à tauro raptata.

Tu reddis pueris matrem; *pueri*que trahendam
Vinxerunt Dircen *ſub* trucis *ora bovis.*

Propertius, Amor:3 lib:13 imag:

EXPLANATIO.

Antiopen.) Ea Nyctei (Regis in Bæotiâ) filia, ab Epapho Sicyonio per dolum ſtuprata, à viro ſuo patruoque Lyco ejecta. Hanc deſtitutam compreſſit Jupiter. Lycus Dircen in matrimonium duxit, cui ſuſpicio incidit, virum ſuum cum Antiopa clam concubuiſſe. Itaque famulis imperavit, ut eam in tenebris vinctam clauderent. Cui poſtquam partus inſtabat, effugit è vinculis, in montem Cythæronem. Cumque partus premeret, & quæreret ubi pareret, dolor eam in ipſo bivio coëgit partum edere. Quos paſtores pro ſuis educarunt, & alterum Zethum, alterum Amphionem appellarunt. Sed, ut alii memorant, ea vincta in Cythæronem eſt adducta, ibidemque poſt partum relicta. Filii à paſtoribus educati. poſtmodum ea Dircæ in cruciatum data. occaſione tamen nactâ (vinculis nempe ſponte ſolutis) fugæ ſe mandavit, & ad filios devenit. Ex quibus Zethus, credens fugitivam, non recepit. In eundem locum Dirce per Bacchationem Liberi delata eſt; quæ repertam Antiopam ad mortem extrahebat. Sed ab educatore paſtore adoleſcentes certiores facti eam eſſe matrem ſuam, celeriter conſecuti matrem, eripuerunt. Dircen ad taurum crinibus religatam, necant. *Hyginus*

ginus, 7 & 8 Fab. *Pausanias*, 8 lib. *Stephanus*, in *Hysia*. *Euripides*, in *Antiopa*. *Apollodorus*, 3 lib. variante paullum narratione.

Juppiter) Qui, mutatus *in Satyrum*, puellam compresserat. *Ovidius*, 6 Metam. de texente Arachne:

Addidit, ut *Satyri celatus imagine*, pulchram
Juppiter implevit gemino Nicteïda fœtu.

Asopi) Qui Bæotiæ fluvius, *Cythæronis radices alluens*, *Thebas*, *Plataeas*, ac *Tanagram præterfluit*. *Strabo*, 9 lib.

Natis) *Zetho* scilicet, qui pastor & armentarius, moribus quoque erat rusticis, *durus*, *inclemens*; & *Amphione*, qui citharœdus, ingenio *mitior* & *humanior*. *Horatius*, 1 lib. 18 epist. de amicitiâ conservanda, ad Lollium.

Vinxerunt) Meminit & hujus *ærumnosi supplicii* lepidissimus noster *Plautus*, Pseudol. 1 act. 2 scen.

Nisi carnaria tria grandia tergoribus oneri uberi hodiè *(duo gnatos*
Mihi erunt, cras quasi *Dircen* olim memorant
Jovis devinxe ad taurum, ita hodiè stringam ad *carnarium*: id tibi
Profectò *taurus* fiet.

Bovis) Dirces punitæ è *marmore*, inter cætera opera, artisiciosa & nobilia, meminit ita *Plinius*, 36 lib. 5 cap. *Zethus* & *Amphion* ac *Dirce* & *taurus*, *vinculum*que *ex eodem lapide*, Rhodo advecta opera *Apollinii* & *Taurisci*. Inspicias marmorum vulgatorum à *Joach. Sandrart*, Academ. *Germanic*. 2 Tom.

VI.

PHILOMELA,

vim passam indicans.

REx Pandione natam
In stabula alta trahit, sylvis obscura vetustis.
Atque ibi pallentem, trepidamque & cuncta timentem,
Et jam, cum lacrymis, ubi sit germana, rogantem
Includit; fassusque nefas, & virginem, & unam
Vi superat. . .
Quo fuit accinctus vaginâ liberat ensem:
Arreptamque coma, flexis post terga lacertis
Vincla pati cogit. jugulum Philomela parabat:
Spemque suæ mortis viso conceperat ense.
Ille indignantem, & nomen patris usque vocantem,
Luctantemque loqui, comprensam forcipe linguam
Abstulit ense fero. . . .
Quid faciat Philomela? fugam custodia claudit:
Structa rigent solido stabulorum mœnia saxo;
Os mutum facti caret indice. grande doloris
Ingenium est; miserisque venit solertia rebus.
Stamina barbarica *suspendit candida* telâ;
Purpureasque *notas filis intexuit* albis,
Indicium sceleris; perfectaque *tradidit uni*;

Ut-

PHILOMELA, vim passam indicans.

Utque ferat dominæ *gestu rogat*. ille rogata
Pertulit ad Prognen ; nec scit quid tradat in illis.

Ovidius, 6 Metamor.

EXPLANATIO.

Pandione) Tereus, Martis filius, Thracum rex, *auxilia* multis *tulerat regibus*; etiamque *Pandioni* Athenis regnanti, cum à proximis oppugnaretur, *non defuit* Propter officium sibi præstitum, *Pandion Prognen* filiam *Tereo in matrimonium dedit*. Progne deportata in mariti regnum, ex intercapedine Philomelam *sororem desiderabat*. Petiit igitur à Tereo, ut sororem sibi adduceret. Rex Athenas profectus, tandem *Philomelam*, ab invito parente vix impetratam, *avexit*. Verum *eam* in Thraciam quidem duxit, sed *vi correptam stabulo inclusit*. Nempe ut sæpius ad eam commeare ipsiusque amore frui posset. Sed hæc minabatur se vim sibi crudelissimè illatam omnibus patefacturam. Sic Tereus *ei linguam præcidit*, & conjugi, sororem jam mortem oppetiisse, mentitus est. Philomela vero *in peplum facinus intexuit*, & *illud* ad sororem *perferendum* curavit. *Ovidius*, 6 Metam. *Hyginus*, variante narratione, 45 fab. *Achilles Tatius*, Eroticor. 5 lib. in eleganti tabellâ. *Nonnus*, 4 & 12 *Dionysiacor*. Anthologia *Græc*. 1 lib. 9 cap.

Notas) Litterarum nempe, *rei narrationem*. Videas in Anthologiâ, loc. cit. qualia verba scripsisse potuerit Philomela ad sororem. Vel *picturam*;

quam

quam pulcherrimè, loc.dic.describit *Achilles Tatius.*

Intexuit) Priscis *picturæ* vestimentorum vel *pectine texebantur*, vel *acu pingebantur*; quod erat Phrygiorum & Babyloniorum, ut illud Alexandrinorum inventum. *Plinius*, 8 lib. 48 cap. *Martialis*, 14 lib. 150 epigr. de stragulis polymitis:

Hæc tibi Memphitis tellus dat munera: victa est
Pectine Niliaco jam Babylonis *acus.*

iterumque de Babylonicis aulæis, 8 lib. 28 epigr.

Non ego prætulerim Babylonica picta superbè
Texta, Semiramiâ quæ *variantur acu.*

Eæ autem vestium *texturæ* præsertim heroïnarum, nobiliumve *matronarum manibus factæ. Curtius*, 5 lib. 2 cap. de Alexandri veste. *Herodotus*, 7 lib. de Xerxis amiculo. *Virgilius*, 3 *Æneid.* de Andromacha. & 4 *Æneid.* de Didone. *Ovidius*, 2 Fastor. de Lucretia. *Claudianus*, 1 Rapt. de Proserpina; præter eundem, de conf. Olybr. & epigr. de equo Honor. *Flaccum*, 5 *Argonautic. Silium*, 7 B. *Punic.* &c.

At en *texturæ* descriptionem accuratissimam & elegantissimam, ex *Ovidii* 6 Metam.

Consistunt diversis partibus ambæ,
Et gracili geminas intendunt stamine *telas.*
Tela *jugo* juncta est. *stamen* secernit *arundo.*
Inseritur medium *radiis subtemen* acutis,
Quod digiti expediunt; atque inter stamina ductum
Percusso feriunt inserto *pectine dentes.*

VII.

JASON,

vellere aureo potito triumphans.

PErvigilem *superest* herbis *sopire draconem.*
Qui cristâ, linguisque tribus præsignis, & uncis
Dentibus horrendus, *custos erat arboris* aureæ.
Hunc postquam sparsit Lethæi gramine succi,
Verbaque ter dixit placidos facientia somnos,
Quæ mare turbatum, quæ concita flumina sistunt;
Somnus in ignotos oculos ubi venit, & *auro*
Heros Æsonius *potitur*, *spolio*que *superbus*,
Muneris autorem secum, spolia altera, portans,
Victor Iolciacos tetigit cum conjuge portus.

Ovidius, 7 Metam.

COrripit optatum decus, *extremum*que *laborem*
Æsonides; *longos*que sibi *gestata per annos*
Phryxeæ *monumenta* fugæ vix *reddidit arbor*
Cum gemitu, tristesque super coïere tenebræ.
Egressi elegunt campos, & fluminis ora [tem
Summa petunt. *micat* omnis ager, villisque coman-
Sidereis totos pellem nunc fundit in artus,
Nunc in colla refert, nunc implicat ille sinistræ.
Talis ab Inachiis Nemeæ Tirynthius antris
Ibat, adhuc aptans humeris, capitique leonem.

Valer. Flaccus, 8 *Argonaut.*

EX-

IASON, vellere aureo potito triumphans.

EXPLANATIO.

Autorem) Pelias, Neptuni filius, oraculo monitus erat ut sibi caveret ab eo, qui monocrepis, h. e. *cum altero* tantum *calceo*, ad se veniret. Jason, *Æsone* Thessalo *natus*, jam grandior, fortè in ripâ Anauri, (Eveni potius) offendit Junonem, (propter intermissa sacra Peliæ iratam) oberrantem, verum immutatâ facie: quam suscipiens humeris in ulteriorem ripam transtulit; *calceamento* in flumine *relicto*: *quod*, ut celeriter ad annua sacra, quæ patruus Neptuno parabat, veniret, *neglexit*. Ille, memor oraculi, veritusque ne à Jasone interficeretur, mandavit ei *expeditionem Colchicam*, ad arietis Phryxæi vellus aureum apportandum, sperans ab aliquo occisum iri, aut certè tempestatibus æquoreis interiturum. Monitis hujus auscultans Jason, collectâ non exiguâ Græciæ juventute, & Argo navi fabricatâ, profectionem instituit. Ut autem Æetæ, Solis filii, regiam contigit, *Medea*, regia filia, ejus pulchritudine, permota, occultam ei rapiendi velleris *artem communicavit*. *Tauros* mox, ignem spirantes, armatosque milites, terrigenas, & *draconem* pervigilem, *vellus* aureum simul custodientes, carminibus suis juveni parere coëgit; adeò ut *tauri* se jugo submitterent, *armatorum manus*, in se conversa, mutuo bello *concideret*, *draconis* oculi somno implicarentur. Et hisce peractis

actis Jason, *ablato vellere*, unà cum Medeâ, Corinthum abiit. *Hyginus*, 12, 13 & 35 Fab. *Apollonius*, & *Valer. Flaccus*, in *Argonauticis*, *Euripides* & *Seneca*, in *Med. Ovidius*, 12 *Heroid.* epist. *Medeæ. Pindarus*, 4 *Pythior. Diodorus*, 5 lib. &c. *Justin.* 42 lib. 2 cap.

Autorem) Medeam; quæ & *ei assistit in* vetusto *marmore* Pighiano, apud *Laurent. Begerum*, Spicileg. Antiquitat. 4 part. 120 pag.

Monumenta) Sed quæ & qualia? Arietem, verè *aureâ pelle* insignem; saltem *purpureum*? agnum *aureum?* aureamve *phialam*, cui insertus prominens *caper?* *aurifodinas*, aurique ramenta fluminibus devecta, velleribus excepta? *librum* denique membranaceum, ex arietum pellibus contextum, *qui auri* per chymiam *conficiendi artem contineret*? Inspiciantur *Apollonius*, *Catullus*, *Strabo*, *Herodotus*, *Athenæus*, *Suidas*, & alii. &c.

Tirynthius) Hercules, Nemæi leonis victor, à patria *Tiryntho*, Argis vicina civitate. Sic præter *Maronem*, 7 Æneid. *Naso*, 2 Fastor.

Forte comes dominæ juvenis *Tirynthius* ibat;
Vidit.

& mox:

Cætera tentantem cubito *Tirynthius* heros
Reppulit.

VIII.

MEDEA,

liberos perimens.

JAm, jam recepi ſceptra, germanum, patrem;
Spoliumque Colchi pecudis auratæ tenent;
Rediêre regna. rapta virginitas redit.
O placida tandem numina! ô feſtum diem!
O nuptialem! vade. perfectum eſt ſcelus,
Vindicta nondum. perage dum facinus manu.
Quid nunc moraris, anime? quid dubitas? potes.
Jam cecidit ira. pœnitet, facti pudet.
Quid, miſera, feci? miſera, pœniteat, licet:
Feci. voluptas magna me invitam ſubit;
Et ecce creſcit. *deerat* hoc unum mihi,
Spectator ipſe. nil adhuc factum reor.
Quicquid *ſine iſto* fecimus ſceleris, periit....
Congere extremum tuis
Natis, Jaſon, funus, ac tumulum ſtrue.
Conjux ſocerque juſta jam funeris habent
A me ſepulti: natus hic fatum tulit.
Hic *te vidente dabitur exitio* pari.

Seneca, Med. Tragœd.
5 act. poſtrem. ſcen.

MEDEA, *liberos perimens.*

EXPLANATIO.

Spectator) Jason, Pelia patruo Medeæ dolis interfecto, criminis atrocitate concitatus, (nisi & alia de causâ) *Medeam repudiavit*, & *Glaucen* (quæ & Creusa) Creontis Corinthiorum regis filiam, in uxorem *assumpsit*. Furibunda illa desponsatæ *pallam*, aliaque *munera venenis* magicis *infecta* mittit. Quibus indutis *ignem corripuit palla*, misereque *exarsit nova nupta*, una cum patre, in natæ auxilium accurrente. Mox Medea *filios*, (hi duo aliis, aliis quatuor) quos Jasoni pepererat, in patris conspectu *trucidat*, & per aëra curru vecta, aufugit. *Euripides* & *Seneca*, in dramat. *Ovidius*, 7 Metam. *Hyginus*, 26 Fab.

Sceleris) Pausanias affirmat (in Corinthiac.) Mermerum & Pheretem, *filios*, à matre relictos, in ipsius odium, *à Corinthiis lapidibus obrutos*: dum *Euripidem*, ab iisdem Corinthiis quinque talentis *corruptum*, *cædem* illam in *Medeam transtulisse* narrat ipsius explanator. Porro *Medea* illius egregia licet imperfecta erat *pictura*, Timomachi Byzantii opus, *quam*, unà cum Ajacis imagine octoginta talentis venundatam, *posuit in æde Veneris* genitricis *Cæsar* Dictator. *Plinius*, 35 lib. 11 cap. Unde & *in eam* plura *epigrammata* apud Græcos, in *Anthologiâ*. Hoc autem est *Ausonii* 129.

Me-

Medeam vellet quum pingere Timomachi mens,
Volventem in natos crudum animo *facinus*.
Immanem exhausit rerum in diversa laborem,
Fingeret *affectum matris* ut *ambiguum*.
Ira subest *lacrymis*, *miseratio* non caret *irâ*.
Alterutrum videas ut sit in alterutro.
Cunctantem satis est. nam digna est sanguine mater
Natorum; tua non dextera, Timomache!

Cui & subnectas sequens è citatâ *Anthologiâ*, ingeniosum & suave, ab *Angelo Politiano* (nolo nunc *Alciati*) Latinè expressum, de *hirundine*, *in Medeæ statuâ nidulante*:

Medeæ statua est, misella hirundo,
Sub quâ ædificas: *tuosne credas*
Huic natos, rogo, *quæ suos necavit?*

Videas quoque Medeam vindicantem in Pighiani marmoris segmentis reliquis, apud eundem *Begerum*, Spicileg. Antiquitat. 4 part. 125, 128, & 130 pag.

IX.

THESEUS,

à patre agnitus.

EXcipit hanc Ægeus, facto damnandus in uno:
Nec satis hospitium est; thalami quoque foedere jungit.
Jamque aderat Theseus *proles ignara parenti*;
Et virtute sua bimarem pacaverat Isthmon.
Hujus in exitium miscet *Medea*, quod olim
Attulerat secum Scythicis aconiton ab oris . . .
Ea conjugis astu
Ipse parens Ægeus nato porrexit; ut hosti.
Sumpserat ignarâ *Theseus* data *pocula* dextrâ;
Cum *pater* in capulo gladii *cognovit* eburno
Signa sui generis; *facinusque excussit* ab ore.
Effugit illa necem, nebulis per carmina motis.

Ovidius, 7 Metamorph.

EXPLANATIO.

Hanc) Medeam; quam, Corintho relictâ, Athenis ingressam, hospitioque susceptam, Ægeus rex matrimonio sibi junxit. At inter hæc Theseus Ægei ex Æthrâ filius, quem nunquam antea viderat pater, errore & laboribus plenus, habitu virgineo (veste scilicet talari, comâque plexa. *Pausanias*, in *Attic.*) advenit. *Medea* heroëm verita, quippe regni successionem in filium Medum, quem Ægeo pepererat, descensuram sperabat. protinus *ei venenum parat*. *pater* ipse illud hospiti *offert*. verum gladium suum, quem apud Æthram

re

THESEVS, à patre agnitus.

reliquerat, agnoſcens filium quoque invenit, & ſalutavit. *Plutarchus*, in *Theſ. Ovidius*, Metam. lib. cit. &c. apud *Joh. Meurſium*, in *Theſeo*.

Theſeus) Quaſi θέσις, *depoſitio*. Ægeus enim ab Æthra, Pithei filia, diſcedens, *gladium* & calceos ſub ingens ſaxum *depoſuit*, mandatum dedit, ut ſi *filium* peperiſſet, *adultum* eum (nempe cum ſublato ſaxo *depoſita valeret eximere*) clanculum (ne regno inſidiantium Pallantidarum injuriis ſeſe exponeret) *ad ſe mitteret*. *Plutarchus*, loc. cit. Rem jucundiſſimè illuſtrat ſardus, *gemma* apud ſuprà dictum *Begerum*, Theſaur. è Theſaur. 61 pag. in eâ enim, *nudus* planè, *ingenti niſu*; ita ut venti chlamydem ventilent, & pileum auferant, *ſaxum* illud ingens *removet*, abditaque ſub eo *ſigna* ſui generis, *invenit*.

Bimarem) Quia, anguſtiſſimâ terrâ, *Ægeum* mare *ab Ionio ſeparat*. unde *Lucanus*, 1 *Pharſal*.

Qualiter *undas*
Qui ſecat, & geminum *gracilis* mare ſeparat *Iſthmos*
Nec patitur conferre fretum; ſi terra recedat
Ionium Ægæo frangat *mare*.

videas & *Seneca Thyeſt*. 1 act. 111 verſ.

Pacaverat) Interimendo *latrones*, Periphetam, Procruſtem, Cercyonem, Sinin, & Scyronem quia *viatores* & hoſpites, circa Iſthmon, regionemque Atticam, miris modis *vexatos*, crudeliſſimè *necaverant*. Videantur *Diodorus*, 5 lib. *Pauſanias* in *Attic*. *Strabo*, geograph. 9 lib. præſertim tamen efferatum illum *taurum*, circa *Marathonem*, Atti-

tic

ticæ oppidum, incolas & armenta infestantem. *Ovidius*, Metamorph. lib. cit. Unde forsan juvenili facie, *taurinis exuviis velatus*, in gemmâ conspicitur apud *M. Ant. Canini*, 85 imag.

Pocula) Fortè *chrysendeta*, crustis aureis atque insertis emblematibus exornata; vel & *gemmata*; de quibus *Plinius*, in *præfat* 33 lib. *Turba gemmarum* potamus, & *smaragdis* teximus *calices*; ac temulentiæ causa tenere Indiam juvat; & *aurum* jam *accessio* est. *Martialis*, 14 lib. 109 epigr.

Gemmatum Scythicis ut luceat ignibus *aurum*
Adspice quod digitos exuit iste *calix*.

adde *Virgilium*, 2 georgic. & *Juvenalem*, 5 sat.

Signa) *Cicadam* fortasse Atticam, capulo insculptam. Eo etenim insigni & symbolo sese αὐτόχθονας, terræ suæ *indigenas*, esse volebant ostendere *Athenienses*; plerumque vertice vel fronte gestantes *cicadas* aureas. Hinc *Virgilius*, in Ceiri, de Niso: *Atheniensium rege*:

Ergò omnis caro residebat cura *capillo*;
Aurea solenni comptum quoque fibula, ritu
Mopsopio, tereti *nectebat dente cicadæ*.

& *Seneca*, in Hippolyt. de *ense* juvenis hujus, *Thesei* filii:

Regale *parvis* asperum *signis* ebur
Capulo refulget *gentis Actææ decus*.

Addantur *Thucydides*, *Philostratus*, *Aristophanes*, *Ælianus*, *Nonnus*, *Greg. Nazianzenus*, *Clem. Alexandr.* alii.

X.

ARIADNE,

in cœlum recepta.

JAm deus in *curru*, quem ſummum texerat uvis,
Tigribus *adjunctis* aurea lora dabat.
Et color, & Theſeus, & vox abiëre puellæ;
Terque fugam petiit, terque retenta metu eſt.
Horruit, ut ſteriles, agitat quas ventus, ariſtæ;
Ut levis in madidâ canna palude premit.
Cui deus, en adſum tibi cura fidelior, inquit,
Pone metum; *Bacchi* Gnoſſias *uxor eris*.
Munus *habe coelum*; cœlo ſpectabere ſidus.
Sæpe reges dubiam, Creſſa puella, ratem.
Dixit, & *è curru*, ne tigres illa timeret,
Deſilit. impoſito ceſſit arena pede.
Implicitamque ſinu (neque enim pugnare volebat)
Abſtulit.

Ovidius, 1 Art. Amand.

EXPLANATIO.

Deus) Minos, Jovis & Europæ filius, Cretenſis rex, ob Androgeum filium ab Athenienſibus doloſè occiſum, illos tandem poſt acria bella coëgit, ut ſibi pœnas penderent, & quidem quot an

ARIADNE, in cœlum recepta.

annis pueros septem, totidemque virgines mitterent, ut Minotauro, quem arte Dædali Pasiphaë genuerat, dum maritus ipsius cum Atheniensibus bellum gereret, devorandi traderentur. Cum verò sors Theseo obtigisset, ab Ariadne, regis filia, edoctus est, quonam pacto, Minotauro cæso, ex labyrinthæis ambagibus egrederetur. *Theseus* autem *cum Ariadne* & Phædra, sororibus, Cretâ discedens, *in* insulam *Naxon* est *delatus.* Ibi monitus est à Baccho, ut *relinqueret Ariadnen:* qui timore dei perculsus, dum altissimo somno pressam animadverteret puellam dimisit. At mox à Libero patre *amata*, & *in uxorem ducta*; qui ei donavit coronam Gnossiam, septem stellis adornatam, à Venere modò acceptam. *Hyginus*, 42 & 43 Fab. *Ovidius*, 10 *Heroïd.* epist. 8 *Metam.* 175 vers. 3 Fastor. *Nonnus*, *Dionysiac.* 47 lib. *Catullus*, in epithalam *Thet.* & *Pel.* *Propertius*, 3 lib. 17 eleg. *Pausanias*, in *Attic.* *Plutarchus*, in *Thes.* *Apollonius*, 4 *Argonautic.* *Diodorus*, *Manilius*, *Prudentius*, &c.

Tigribus) Illæ enim, ut & Pantheræ, *Baccho sacratæ*; nempe in quas *conversas* ipsius *nutrices* fabulantur poëtæ. Quia ea *vinosa*, *Oppiano*, in Cyneget. & *ebria Martiali*, 14 lib. 107 epigr. certè vino imprimis deditum animal. Unde *Statius*, (videas & *Herodotum*, lib. de automat. fabricatoribus) de hisce, 7 *Thebaid.*

Ma-

Manus obvia pascit,
Exspectantque cibos, *fus*. que horrenda *supinant*
Ora mero.

Non ergo mirum, si *Bacchi* perpetuum *symbolum*. *Philostratus*, imagin. 1 lib.

Adjunctis) Confer *Nasoni Nasonem*, 2 Heroïd. epist. ubi Phyllis de hac eadem Ariadne:

Illa, nec invideo, fruitur meliore marito,
Inque *capistratis tigribus alta* sedet.

& *Propertium*, qui de eâ ipsa sic, 3 lib. 15 eleg.

Te quoque enim non esse rudem testatur in astris
Lyncibus in cœlum vecta Ariadna tuis!

quibus adde & Neronis elegans numisma, apud *Choulium*, mihi 143 pag.

Sidus) Videatur de *sidere* illo *Ariadnes*, præter *Catullum*, *Manilium*, *Aratum*, *Germanicum*, *Avienum*, *Hyginum*, *Prudentium*, præsertim noster *Ovidius*, 3 Fast.

Sintque *tuæ* tecum faciam monimenta *coronæ*:
Vulcanus Veneri quam dedit; illa tibi.
Dicta facit: *gemmas*que novem transformat *in ignes*:
Aurea per *stellas* nunc micat illa *novem*.

XI.

PROCRIS,

à marito perempta.

ECce redit Cephalus, proles Cyllenia, ſylvis,
Oraque fontanâ fervida ſpargit aquâ.
Anxia Procri, lates! ſolitas jacet ille per herbas:
Et, Zephyri molles, auraque, dixit, ades!
Ut patuit miſeræ jucundus nominis error,
Et mens, & rediit verus in ore color,
Surgit, & oppoſitas agitato corpore frondes
Movit, in amplexus uxor itura viri.
Ille feram ſonuiſſe ratus, juveniliter arcum
Corripit, in dextrâ tela fuêre manu.
Quid facis infelix? non eſt fera, ſupprime tela.
Me miſerum! *jaculo fixa* puella *tua* eſt.
Hei mihi, conclamat, *fixiſti pectus amicum*!
Hic locus à Cephalo vulnera ſemper habet.
Ante diem morior; ſed nullâ pellice læſa!
Hoc faciet poſitam te mihi terra levem!
Nomine ſuſpectam mihi ſpiritus exit in auram!
Jam morior, charâ lumina conde manu.
Dixit; & incauto paulatim pectore lapſus,
Excipitur miſeri ſpiritus ore viri.
Ille *ſinu* dominæ *morientia pectora* mæſto
Suſtinet, & lacrymis vulnera ſæva lavat.

Ovidius, 3 Art.

Se-

PROCRIS, à marito perempta.

SEmianimem, & ſparſas fœdantem ſanguine
veſtes,
Et *ſua* (me miſerum) de vulnere *dona* trahentem
Invenio. *corpuſ*que, meo mihi carius, *ulnis*
Mollibus *attollo*. ſciſſâque à pectore veſte
Vulnera ſæva ligo; conorque inhibere cruorem.
Viribus illa carens, & jam moribunda, *coegit*
Hæc ſe *pauca loqui*: per noſtri fœdera lecti!
Perque deos ſupplex oro, ſuperoſque, meoſque,
Per ſi quid merui de te bene, perque manentem
Nunc quoque cum pereo, cauſam mihi mortis,
amorem!
Ne thalamis Auram patiare innubere noſtris.
Dixit, & errorem tum denique nominis eſſe
Et ſenſi & docui. ſed quid docuiſſe juvabat?
Labitur, & parvæ *fugiunt* cum ſanguine *vires*.
Dumque aliquid ſpectare poteſt, *me ſpectat*; & *in me*
Infelicem *animam*, noſtroque *exhalat* in ore.
Ovidius, 7 Metam.

EXPLANATIO.

Dona) Cum Cephalus, Dejonis filius, in Hymetto, regionis Atticæ monte, *venaretur*, ab Aurorâ propter inſignem corporis pulchritudinem *raptus* eſt. Quem ut comperit Procridis, Pandionis regis filiæ, ſuæ *conjugis amore* implicitum, à ſe velle divertere, fecit ut *mutatâ ſpecie* tenderet Athenas, eamque & pollicitis & muneribus tentaret,

an

an pudicitiam retineret integram. Quo facto Cephalus *fidem* conjugis suæ *parum sinceram* animadvertit. Pudore autem Procris perfusa, in saltibus sese occultavit. Ille amoris impatiens, ut ad se rediret, precibus tandem impetravit. Reversa *canem* ipsi dedit *velocissimum*, & *jaculum* efficacissimum, & *minimè evitandum*. Interim cum Cephalus Dianæ studio feras assiduè persequeretur, & nimio æstu refrigerari cuperet, *auram* vocabat. Procris *existimans* maritum *nympham* aliquam hoc nomine dictam expetere, in virgultis sese recondidit, cujusnam virginis cupiditate flagraret Cephalus, exploratura. At motis frondibus, maritus in his feram latitare credens, emisso fatali *jaculo*, *conjugem inscius* transfixit. *Hyginus*, 189 Fab. *Pausanias*, in *Laconic. Anton. Liberalis*, 41 Fab. Metam. *Ovidius*, 3 Art.

In ore) Ex more veterum; apud quos *parens*, *conjux*, *amicus*, ut quisque erat charior, exspirantem deosculatus, extremum halitum & fugientem *animam ore excipiebat*. *Virgilius*, 4 *Æneid.* & *Albinovanus*; apud quem sic *Livia*, in Epicedio:

Sospite te saltem moriar, Nero: tu mea condas
Lumina, & *excipias* hanc *animam ore* pio.

Cæterum pulcherrimè exhibetur *Cephali Procridisque commentum in* antiquo *marmore*, apud superius citatum *Begerum*, Spicileg. 4 part. 143 pag.

XII.

XII.
HYPSIPYLE,
patrem cladi publicæ eripiens.

ILla pias *armata* manus, fuge protinus urbem
Meque pater! non hoſtis, aït, non mœnia læſi
Thraces habent; noſtrum hoc facinus, ne quære quis author.
Jam fuge, jam dubiæ donum rape mentis, & enſem
Tu potius miſeræ retine! tunc excipit artus,
Obnubitque caput, tacitumque ad conſcia Bacchi
Templa rapit.

Valer. Flaccus, 2 Argonaut.

EXtemplo *thalamis* turbata paternis
Inferor. ille quidem dudum (qui magna tuenti
Somnus?) agit verſans ſecum (etſi latá receſſit
Urbe domus) quinam ſtrepitus? quæ murmura noctis,
Cur fremebunda quies? trepido ſcelus ordine pando.
Quis dolor, unde animi. vis nulla arcere furentes.
Hac ſequere, ô miſerande! premunt, aderuntque moranti,
Et mecum fortaſſe cades! His motus, & *artus*
Erexit ſtratis. ferimur per *devia vaſtæ*
Urbis, ubi ingentem nocturnæ cædis acervum
Paſſim, ut quoſque ſacris *crudelis veſpera* lucis
Straverat, occulta ſpeculamur nube latentes.
Hic impreſſa toris ora, *extantes*que recluſis

Pecto-

HYPSIPYLE, patrem cladi publicæ eripiens.

Pectoribus capulos, magnarum & *fragmina* trunca
Hastarum, & ferro laceras per corpora *vestes*,
Crateras pronos, *epulas*que in cæde natantes
Cernere erat. jugulisque modo torrentis apertis
Sanguine commixto redeuntem in pocula *Bacchum*.
Hic *juvenum* manus, & nullis violabilis armis
Turba, *senes*; positique *patrum* super ora gementum
Semineces *pueri*, trepidas in lumine vitæ
Singultant animas.

Statius, 5 Thebaid.

EXPLANATIO.

Illa) Lemniacæ mulieres, cum ob fætorem hircinum, à Venere (ob neglecta ipsius sacra) immissum, à viris contemnerentur, injuriam ultæ sunt. *Eos* enim, è Thracia reversos *omnes unâ nocte trucidarunt*. *Sola* tamen *Hypsipyle patrem* Thoanta (qui Bacchi ex Ariadna filius) *servavit*. *Hyginus*, 15 & 254 Fab. Scoliastes, ad *Apollonii* 1 & 3 *Argonaut*: *Lutatius* ad *Stat*. 5 *Thebaid*. *Apollodorus*, 1 lib. *Euripides*, in *Hecuba*. &c.

Pater) *Quem*, naviculæ impositum ab Hypsipyle, *tempestas* in regionem Tauricam *detulit*: ubi factus *rex* & Dianæ Tauricæ *sacerdos*. *Valer. Flaccus*, loc. cit. cui postmodum Orestes & Pylades, Iphigenia sorore juvante, *Dianæ signum eripuere*, illudque avehentes, in Græciam detulêre. *Ovidius*, 4 Trist. 4 eleg. 3 *Ponto*, 2 eleg. *Hyginus*, 120 Fab.

Thraces) Si credamus *Hygino*, alia cædis erat causa;

causa; nempe fama sparsa *Lemniacos*, uxoribus suis repudiatis, *Thressas mulieres demum ducturos*. Tali enim rumore indignatæ mulieres maritos ad unum omnes confecere. Consentit & *Flaccus*, *Argonautic.* cit. libr.

Obnubitque) *Caput* enim *non operiebant* nec velabant tam *Græci* vetustissimi quam *Romani* recentiores, nisi 1 in *sacrificiis*. 2. in *itinere*. 3. in *militia* 4. in *ludis & spectaculis*. 5. in *luctus grandis* expressione. 6. in *re subita & desperata*. 7. obituri *mortem violentam*, coactam, & voluntariam.

Quippe, præter urgentem necessitatem & caussam justam, erat *mollium* & valdè *delicatorum* Videas *Valer Maximum*, 9 lib. 12 cap 2 exemp. ext de capillis vacui *capitis splendore lenis Æscyli*, nobilis tragici; & *Ciceronem*, lib. de Senectut. de *Masinissâ* rege, nonaginta annos nato, qui nullo imbre, nullo frigore adducebatur ut esset *operto capite*. Quibus & addas *Plutarchum*, in Paralell. de *Pyrrho*, in ipsâ pugnâ, *capite nudo* obequitante præliantium aciem.

Crateras) Vasa *prægrandia*, quandoque humanam staturam æquantia. Sic etenim *Ovidius*, (præter 5 Metam. de Perseo) 12 lib. de Theseo:

Forte fuit juxta, *signis extantibus asper*,
Antiquus *crater*; quem *vastum* vastior ipse
Sustulit Ægides, adversaque misit in ora.

& *Virgilius*, 9 *Æneid.* de Rhoeto, ponè craterem sese abscondente:

Rhoetum vigilantem, & cuncta videntem;
Sed *magnum* metuens se *post cratera* tegebat.

D. XIII.

XIII.

HIPPOLYTUS,

novercæ amorem fugiens.

UT *profugus urbem liquit* infesto gradu,
Celerem citatis passibus cursum explicans,
Celsos sonipedes ocyus subigit jugo.
Et ora frænis domita substrictis ligat.
Tum *multa secum effatus*, & *patrium solum*
Abominatus, sæpè *genitorem ciet*,
*Acer*que habenis *lora* permissis *quatit*:
Cum subitò vastum tumuit ex alto mare,
Crevitque in astra; nullus inspirat salo
Ventus; quieti nulla pars cæli strepit,
Placidumque pelagus propria tempestas agit. &c.
Seneca, Hippolyt. 4 act. 1 scen.

EXPLANATIO.

Profugus) Hippolytus, Thesei & Antiopes Amazonis filius, cum, *cælibem ducens vitam*, venatu sese exerceret, & animo constanti *mulieres sperneret*, *à* Phædra *novercâ*, absente patre, *amatus* est. Cujus desiderio cum obtemperare noluisset, illa *filium* apud patrem *detulit*, tanquam de stupro eam compellasset. Quamobrem cum videret Hippolytus patrem, novercæ dolo persuasum, de nece sua cogitare, *conscenso curru fugam arripuit.* Ve-

HIPPOLITVS, novercæ amorem fugiens.

Verum ipſius equi, *tauro marino* à Neptuno (quem Theſeus votis fatigaverat) emiſſo *conſternati* currum per ſcopulos & ſaxa trahunt; juveniſque, loris implicitus, miſerè diſcerpitur ac dilaniatur. *Euripides*, in *Hippolyt.* *Virgil.* 7 *Æneid.* *Ovidius*, 15 Metam 3 Faſt. 4 Epiſt. Heroïd.

Profugus) Hippolytus; qui primum fuerat *Demophoon*; mox ab *equis* (qui ἵπποι) conſternatis *diſſolutus* (quod λύω) & dilaniatus, *Hippolytus*; denique (ut canunt 7 *Æneid.* *Virgilius*, & 15 Metamorph. *Ovidius*) *Æſculapii* arte vitæ reſtitutus, *bis vir*, ſive *Virbius* dictus.

Urbem) *Troezena*, Neptuno ſacram, in Peloponneſo, ad ſinum Argolicum. *Theſei* illa *patria*, ubi & *Hippolytus* à Pitheo rege fuerat *educatus*. *Strabo*, 8 lib. *Stephanus*, alii.

Lora) *Quibus* aurigæ (etiam *Circenſes*) *præcingebantur*, ut facilius ea diſtinguendo temperarent, *totiuſque corporis vi* ruentes *equos retinerent*. Et hiſce *loris*, non bene diſplicitis, *involutus periit* Hippolytus. *Euripides*, in *Hippolyt.* *Ovidius*, 3 Faſt. hoc modo.

Hic latet Hippolytus, *loris diſtractus* equorum:
Unde nemus nullis illud aditur equis.

ut & *Seneca*, dramatis dicti 4 loc. cit.

Præceps in ora gnatus *implicuit* cadens
Laqueo tenaci *corpus*, & quanto magis
Pugnat, ſequaces hoc magis nodos ligat.

Videas & *Statium*, 5 *Thebaid.* de ruente *Polynice.*

So-

Sonipedes) *Tres* proculdubio: veteres etenim *heroës* extra *duos jugales*, *tertium* addebant *funalem*. Ita *Statius*, morem *Græcum* respiciens, de *trigâ* loquitur, 6 *Thebaid*.

Nec jam sufficiunt stimuli, non verbera. voce
Nominibusque ciet *Pholoën* Admetus, & *Irim*,
Funalemque *Thoën*.

ita &, in aliâ *triga*, *Arion funalis*, & ad dextram currens; loc. cit.

Dum, non cohibente magistro,
Stringitur in gyros, *dexter*que exerrat *Arion*.

Verum, ætate Augusti, apud Romanos *duo funales* erant; ut notum vel è selectioribus Numismatibus, quæ *quadrigas* Circenses & Triumphales elegantissimè repræsentant. Videantur de *bigarum*, *trigarum*, *quadrigarum*que curribus *Plinius*, 7 lib. 56 cap. & 8 lib. 42 cap. *Lucretius*, de rer. nat. 5 lib.

XIV.

ALTHÆA,

filii mortem accelerans.

TUm *conata* quater *flammis imponere ramum*
Cæpta quater tenuit. pugnat materque ſororque,
Et diverſa trahunt unum duo nomina pectus.
Sæpè metu ſceleris pallebant ora futuri.
Sæpè ſuum fervens oculis dabat ira ruborem.
Et modo neſcio quid ſimilis crudele minanti
Vultus erat; modo quem miſereri credere poſſes.
Cumque ferus lacrymas animi ſiccaverat ardor,
Inveniebantur lacrymæ tamen. utque carina,
Quam ventus, ventoque rapit contrarius æſtus,
Vim geminam ſentit, paretque incerta duobus;
Theſtias haud aliter dubiis affectibus errat,
Inque vices ponit, poſitamque reſuſcitat iram...
Mors morte pianda eſt.
In ſcelus addendum ſcelus eſt, in funera funus.
Per coacervatos pereat domus impia luctus.
An *felix Oeneus* nato victore fruetur?
Theſtius orbus erit? melius lugebitis ambo.
Vos modo, *fraterni manes*, animæque recentes,
Officium ſentite meum, magnoque paratas
Accipite inferias, uteri mala pignora noſtri.
Heu mihi! quo rapior? *fratres*, ignoſcite *matri*.

De-

ALTHÆA, *filii mortem accelerans.*

Deficiunt ad coepta manus. meruisse fatemur
Illum cur pereat; *mortis* mihi *displicet author.*
Ergo impunè feret? vivusque, & victor, & ipso
Successu tumidus *regnum* Calydonis *habebit*?
Vos cinis exiguus, gelidæque *jacebitis* umbræ?
Haud equidem patiar. *pereat sceleratus*, & ille [nam.
Spemque patris, regnumque trahat, patriæque rui-
Mens ubi *materna* est? ubi sunt pia vota *parentum*?...
Dixit. dextráque *aversa* trementi
Funereum *torrem* medios *conjecit in ignes.*
Aut dedit, aut visus gemitus est ille dedisse
Stipes, & invitis correptus ab ignibus arsit.

Ovidius, 8 Metamorph.

EXPLANATIO.

Conata) Oeneus, Ætoliæ rex, cum omnibus diis annua sacra faceret, Dianam præteriit: Ea irata aprum misit, immani magnitudine, qui agros Calydonios devastaret. At *hunc Meleager*, Oenei ex Althæâ filius, cum delectis juvenibus Græciæ, *interfecit*, *pellem*que ejus, ob virtutem, *Atalantæ* virgini *donavit*, *quam Althææ fratres eripere studuerunt.* Illâ *Meleagri fidem* implorante intervenit ipse, amorem cognationi antèponit, *avunculos* suos *interficit.* Id *Althæa mater* audiens fatalem stipitem, sive titionem (*quo incolumi* & *Meleager* esset *incolumis*, Parcarum monitu) ex arcâ prolatum *in ignem conjicit.* Ita dum fratrum pænas exe-

exequitur, *filium* perimit. *Hyginus*, 172 & 174 Fab. *Homerus*, 9 *Iliad.* *Diodorus*, 5 lib. *Anton. Liberalis*, 2 Fab Metam. Anthologia, 4 lib. 7 cap. *Pausanias*, in *Arcadic.* *Philostratus*, in *Atalant.* & *Meleagr.*

Flammis) Facinus hoc *in eleganti marmore* exhibet *Petr. Sanctus Bartholus*, Monumentor. *Rom.* Antiquitat. 75 tab.

Inferias) Sacrificia quæ *diis manibus* inferebant. Illa verò præsertim constabant *effusione aquæ*, vel *vini*, vel *lactis*, vel *unguentorum*, vel & victimarum *sanguinis.* De *aquâ Sophocles* in *Electr.* De reliquis ita *Virgilius*, 3 *Æneid.*

Inferimus tepido spumantia cymbia *lacte*,
Sanguinis & sacri pateras.

& 5 *Æneid.*

Hic duo ritè mero libans carchesia *baccho*
Fundit humi, duo *lacte* novo, duo *sanguine* sacro.

Denique de *unguentis*, *Ausonius*, in epitaph. 36 carm.

Sparge *mero* cineres, & odoro perlue *nardo*,
Hospes, & adde rosis *balsama* puniceis!

Quibus adde *Apulejum*, 6 Metamorph. *Silium*, 16 B. *Punic.* *Propertium*, 3 lib. & *Ciceronem*, orat. pro *Flacc.* qui (ut & *Apulejus*, 8 Metamorph.) de humano *sanguine.*

XV.

ALCESTIS,

mariti vitam redimens.

DIgnius an vates alios exercuit unum
Faeminea virtutis opus? conſorte redempto
Caſta *maritali ſucceſſit* Theſſala *fato*,
Inque ſuos migrare virum non abnuit annos.

Claudianus, laud. *Seren.* Regin.

Fata Pheretiadæ conjux Pagaſæa redemit,
Proque viri eſt uxor *funere lata* ſui.

Ovidius, 3 Art.

Cum Peliâ genitæ tot ſint, cur *nobilis una* eſt?
Nempe fuit *miſero nupta* quod una *viro*.

Ovidius, 5 Triſt. 5 eleg.

Si mea mors redimenda tuâ (quod abominor) eſſet,
Admeti conjux, quam ſequereris erat.

Ovidius, 3 Pont. 1 eleg. ad conjugem.

HERC. Ipſam intuêre, ſimilis uxori an tuæ
Sit, ac beatus luctum jam deſine. [vum!
ADM. O dii boni! ô miraculum inopinum ac no-
Oculis profectò conjugem intueor meam:
Aut me deorum quiſquam ludibrio
Recreat, inani corda lactans gaudio.
HERC. Non ita; ſed ipſam conjugem cernis tuam.

Alio-

ALCESTIS, mariti vitam redimens.

Alloquere. votis quicquid optabas, habes.

ADM. O corpus, ocule ô conjug s charissimè!
Spem præter habeo te, videre posteà
Quam non putaram posse me.

HERC. Ne dubito; habes,
Modo ne deorum quispiam invideat tibi.

ADM. O clara soboles maximi Jovis, utinam
Beatus ævum transigas, ac sospitem
Te servet idem, qui creavit, Juppiter.
Nam me jacentem solus erexti è Styge [do?
Quonam reduxti ad lumen hanc rursus mo-

HERC. Depræliatus cum tyranno manium.

Euripides, Alcest. 5 act. vert.
Georg. Buchanano, Scoto.

EXPLANATIO.

Dignius) Alcestim, Peliæ & Anaxobies filiam, complures proci petebant in conjugium. Pelias vitans eorum conditiones, repudiavit, & simultatem constituit ei se daturum qui feras bestias ad currum junxisset, & Alcestim conjugio avexisset. Itaque Admetus ab Apolline petiit, ut se adjuvaret. Apollo autem, quod ab eo in servitutem liberaliter esset acceptus, aprum & leonem ei junctos tradidit, quibus ille Alcestim avexit. Et *illud* ab Apolline *accepit*, *ut pro se alius* voluntarie *moreretur*. Pro quo quum neque pater, neque mater mori voluissent, *uxor se* Alcestis *obtulit*, & pro eâ *vicariâ* *morte*

morte periit, quam postea *Hercules* ab inferis revocavit, & *marito restituit. Hyginus*, 50 Fab. *Euripides* in *Alcest. Seneca*, in *Med. Martialis*, 4 lib. 75 epigr. *Statius*, 3 sylv. 3 carm. de lacrym. *Hetrusci* &c.

Opus) Omnium *primæ Tragoediæ argumentum.* quippe Alcestim docuit *Thespis*, & quidem *primus*, theatris nondum extructis *pro scenâ plaustrum habens.* Meminit ejus *Horatius*, de arte poëtic. & *Plutarchus*, in *Solon.* &c. apud *Seldenum* ad Marm. *Oxoniens.* Res ipsa exhibetur in pariete marmoreo sepulchri *Ovidiani.* Videatur libellus, Pitture antiche del sepulcro di *Nasoni*, cum Figur. & explicationibus *Petr. Bellorii.*

Virum) Quem sic alloquitur, à Ti. Graccho ad eum conversus, *Valer. Maximus*: ô te Thessaliæ rex, *Admete crudelis*, & diri facti crimine sub magno judice damnatum! qui *conjugis tuæ fata pro tuis* permutari passus es, *eâ*que, ne tu extinguereris, *voluntario obitu consumpta*, lucem intueri potuisti. & certe prius *parentum indulgentiam* tentaveras, *femineo animo impar* inventus. Hæc ille, 4 lib. 6 cap. de amore conjugal.

Pagasæa) Alcestis; à *Pagasâ*, Thessaliæ urbe, Pelio monti proxima; quæ vicino sinui *Pagasico* nomen dedit. *Plinius*, 4 lib. 8 cap. ab hac & Argo navis dicitur *Pagasæa. Propertio*, 1 lib. 20 eleg. & ipse Jason *Pagasæus Ovidio*, 8 Metam. in venatione apri.

XVI.

XVI.

MEGARA,

vim patiens.

O clarum trahens
A ſtirpe nomen regia, facilis mea
Parumper aure verba patienti excipe.
Si æterna ſemper odia mortales agant,
Nec coeptus unquam cedat ex animis furor,
Sed arma felix teneat, infelix paret;
Nihil relinquent bella: tum vaſtis ager
Squallebit arvis, ſubditâ tectis face
Altus ſuperbas obruet gentes cinis.
Pacem reduci velle, victori expedit,
Victo neceſſe eſt. *particeps regno veni.*
Sociemus animos. pignus hoc fidei cape;
Continge dextram. quid truci vultu ſiles? . . .
Agedum, efferatas rabida voces amove,
Et diſce regum imperia ab Alcide pati.
Non ut inflexo genu
Regnantem adores, petimus. hoc ipſum placet,
Animo ruinas quod capis magno tuas.
Es rege conjux digna. *ſociemus toros* . . .
Conjugia quoniam pervicax noſtra abnuis,
Regemque terres; ſceptra quid poſſint ſcies.
Complectere aras, nullus eripiet deus

Te

MEGARA, vim patiens.

Te mihi. nec, orbe si remolito, queat
Ad supera victor numina Alcides vehi.

*Congerite sylvas, templa supplicibus suis
Injecta flagrent. conjugemq, & totum gregem,
Consumat unus igne subjecto rogus.*

Seneca, Herc. Furent. Trag. 2 act. 3. scen.

EXPLANATIO.

Regno) Lycus, Neptuni filius, à Creonte, socero Herculis, Thebano rege, propter scelera in exilium missus, *absente* jam *Hercule* apud inferos (ut inde Eurysthei jussu peteret Cerberum) occasionem oblatam arripuit, &, per seditionem *Creonte* cum duobus filiis *cæso*, *regnum* Thebanum *occupat*, *Megaram*, Herculis conjugem, *ad nuptias sollicitat*, abnuenti *vim parat*. Verum perquam opportunè *reversus Hercules Lycum*, cæterosque illius factionis, *interficit*. *Hyginus*, 31 & 33 Fab. *Seneca*, dram. cit.

Adores) *Adorandi* mos vetustus est, ipsis quoque *Hebræis* non ignotus *Samuelis*, 2 lib. 1 cap. maximè tamen *Persis*, *Syris*, cæterisque ultrà Euphratem populis. *Herodotus*, in Polymn. *Plutarchus*, in Themistocl. *Justinus*, 6 lib. 2 cap. de Conone & 12 lib. 7 cap. de Alexandro. *Nepos*, in Conon. 3 cap. *Isocrates*, in panegyr. *Curtius*, 6 libr. 6 cap. & præsertim 8 lib. 5 cap &c. *Suetonius*, in Vitell. 2 cap. & *Dio*, 59 lib. de Vitellio patre.

patre. *Lucianus*, in Navig. *Arnobius*, 3 adv. gent. *Propertius*, 1 lib. 16 eleg. *Martialis*; qui sic, 10 lib. 72 epigr.

> *Ad* Parthos *procul ite* pileatos,
> Et turpes, *humilesque*, supplicesque
> Pictorum *sola basiate regum.*

genu etenim flexo proni procumbentes, fronte feriebant humum, eumque exosculabantur.

Adoratio hæc igitur, ut summa veneratio, *sacris tantum concessa.* *Juvenalis* (præter *Ovidium*, *Apulejum*, &c.) 6 sat.

> Tarpejum numen *adora*
> *Pronus*, & auratam Junoni cæde juvencam,
> Si tibi contigerit capitis matrona pudici.

Aras) *Ad eas & deorum statuas*, ut *& templa*, *confugiebant vim* injuriamque hostilem *metuentes.* Testibus (præter *Ciceronem*, *Euripidem*, *Plautum*, & *Tibullum*) *Floro*, 2 lib. 12 cap. de Perseo; *Nepote*, in *Pausan.* 4 cap. *Terentio*, Heaut. 5 act. 2 scen. *Virgilio*, 2 *Æn.* de Helenâ, & pòst de Priamo; & *Ovidio*, 4 Trist. 5 eleg.

Ab iis quoque supplices nullus, nisi insigniter sceleratus avellebat. *Virgilius*, 2 *Æn.* de Pyrrho. Qui & eos, igne & incendio circumseptos, inde abscedere subindè cogebat. *Seneca*, hoc loc. Sed *Tryphæna*, Grypi regis conjux, forsitan hisce *crudelior*; *cujus jussu* missi *milites cum sororem* ipsius, Cleopatram, *templo evellere non possent*, *manus* amplexantis deæ simulacrum *præciderunt.* *Justinus*, 39 lib. 2 cap.

XVII.

HERCULES,

doloribus succumbens.

Tollens ad sidera palmas
Cladibus, exclamat, Saturnia *pascere* nostris!
Pascere, & hanc pestem specta crudelis ab alto,
Corque ferum *satia.* vel si *miserandus* & *hosti*
(Hostis enim tibi sum) diris cruciatibus ægram
Invisamque animam, natamque laboribus, aufer.
Mors mihi *munus* erit.*decet* hæc dare dona *novercam.*
Ergo egò foedantem peregrino templa cruore
Busirim domui? sævoque alimenta parentis
Antæo eripui? nec me pastoris Iberi
Forma triplex, nec forma triplex tua, Cerbere, movit?
Vosne manus validi pressistis cornua tauri?
Vestrum opus Elis habet, vestrum Stymphalides undæ,
Partheniumque nemus; vestrâ virtute relatus
Thermodontiaco cælatus baltheus auro,
Pomaque, ab insomni non custodita dracone.
Nec mihi centauri potuêre resistere; nec mî
Arcadiæ vastator aper. nec profuit Hydræ
Crescere per damnum, geminasque resumere vires.
Quid? quod Thracis equos, humano sanguine pingues,
Plenaque corporibus laceris præsepia vidi?

Vi-

HERCVLES, doloribus ſuccumbens.

Villaque dejeci, dominumque ipsosque peremi ?
His elisa jacet moles Nemæa lacertis ! (strum!
His Cacus, horrendum Tyberino in littore mon-
Hic cælum cervice tuli. defessa jubendo est
Sæva Jovis conjux; ego sum indefessus agendo !

Ovidius, 9 Metam.

EXPLANATIO.

Avellens) Dejanira Oenei regis filia, Ætolarum virginum speciosissima, cum à multis amaretur, pater eam in matrimonium dare huic constituit, qui luctando victoriam reportaret. Sic Hercules, Acheloo defatigato & devicto, illam adeptus est. Eam ergo Nesso centauro committit, ut Evenum amnem transveheret. Ille locum comprimendæ Deianiræ captans, ab Hercule telis confixus est. Moriens *vestem sanguine* suo *aspersam* puellæ dedit. Indicans hanc fore *remedium adversus* conjugis *mutatum amorem*, quam primum eâ indueretur. Hercules abhinc in Oechaliam Euryti regnum trajiciens, illud evertit, & *Iolen*, filiam ejus *abduxit*. Deianira suspicata *virum à sese abalienatum*, *tunicam* centauri sacrificaturo *mittit*: Eam indutus Hercules ad aras accedens, *vestis veneno* subitò *infectus* est. Itaque summis *excruciatus doloribus*, *tandem* in Oetâ, Thessaliæ monte, rogum exstrui jussit, & in eo *vitam finiit*. *Sophocles*, in *Trachin*. *Seneca*, in *Herc.Oet.* *Ovidius*, 9 Metam. & 9 Heroid. epist. *Cicero*, 2 *Tusculanar*. *Diodorus*, 5 lib &c.

Her-

Ego) Obſervant in famigeratiſſimo hoc heroë, monſtrorum domitore, tyrannorum peremptore, plerumque

1. *Calvitiem.* *Iſacius Tzetzes*, in *Lycophronis Caſſandr.* *Sextus Empiricus* adverſ. Mathematic. *Cyrillus* in *Ionam*, 11 cap. *Theophylactus*, &c.

2. *Diadema* regium. Gemma, apud *L. Begerum*, Theſaur. 38 pag. Marmor apud *Petr. Sanct. Bartholum*, Monum. Ant. 79 tab.

3. Coronam *populeam*. Numisma apud *Choulium*, 191 pag. *Pauſanias*, 1 Eliac. *Macrobius*, 3 ſat 12 cap. *Servius*, ad 8 *Æneid.*

4. *Leoninarum* exuviarum velamentum. *Virgilius*, 7 *Æneid.* *Ovidius*, 2, & 5 Faſtor. &c.

5. *Clavam*, ex oleaſtro nempe, nodoſam. *Martialis*, 9 lib. 44 epigr. *Statius*, 3 ſylv. in *Herc. Surrent.* quæ *in aditu ſacelli* ipſius, Romæ in foro Boario, relicta, canes *olfactu* terret & *arcet.* *Solinus*, 2 cap.

6. *Arcum* & *pharetram*. *Ovidius*, 9 Metam. *Statius*, loc. cit. &c.

7. Tunicam denique mortiferam. *Plinius*, 34 lib. 8 cap. de *Hercule* tunicato, æneo, authoris incerti, torvâ facie, &c.

Prætereaque omnes fermè labores ejus exhibentur nobis in numismatibus imperatorum, Antoninorum, Macrini, Poſthumi, Maximiani Herculii, & Conſtantini, apud *Erizzum*, *Triſtanum*, *Patinum*, & *Morellium*: quæ præſertim illuſtrant ea quæ de laboribus ac ærumnis Herculis *Ovidius*, *Seneca*, *Auſonius*, Anthologia, & Scolaſtici, in Vett. poët. Catalectis.

XVIII.

OEDIPUS,

sibimet oculos eruens.

Mors eligatur *longa.* quæratur via,
Quâ nec sepultis mistus, & *vivus* tamen
Exemptus *erres.* morere. sed citra patrem.
Cunctaris, anime? subitus ad vultus gravat
Profusus imber, ac rigat fletu genas?
Et flere satis est? hactenus fundent levem
Oculi liquorem. sedibus pulsi suis
Lacrymas sequantur. hi maritales statim
Fodiantur oculi! Dixit, atque *ira furit.*
Ardent minaces igne truculento genæ;
Oculique vix se sedibus retinent suis.
Violentus, audax, mutus, iratus, ferox,
Tantum cruentus gemuit, & *dirum fremens*
Oculi steterunt, & suam intenti manum
Ultrò insequuntur. vulneri occurrunt suo.
Scrutatur avidus manibus uncis lumina.
Radice ab imà funditus vulsos simul
Evolvit orbes. hæret in vacuo manus,
Et fixa penitus unguibus lacerat cavos
Altè recessus luminum, & inanes sinus.
Sævitque frustrà, plusque quam sat est furit.
Tantum est periculum lucis. attollit caput,

Ca-

OEDIPVS, sibimet oculos eruens.

Cavisque lustrans orbibus cæli plagas,
Noctem experitur. *quicquid effossis malè*
Dependet oculis, *rumpit*; *& victor deos*
Conclamat omnes, parcite en patriæ, precor!
Jam jussa feci. debitas poenas tuli.
Inventa thalamis digna nox tandem meis!

Seneca, *Oedip*. Tragoed, 5 Act. 1 scen.

EXPLANATIO.

Scrutatur) Thebis post frugum penuriam grassante horribili lue, Creon Delphos mittitur, consulturus Apollinem. Refert expiandam *Laii necem* exilio peremptoris. Ille *ignoratur*. Tiresias, evocata Laii umbrâ, intelligit *ipsum esse* regem, *Oedipum*. Negat hic primum, disquirit, *invenit se filium esse Laii*, (*quem imprudens*, in trivio, *necaverat*) & *Jocastæ*, *quam* (Sphyngis enucleato ænigmate) *in uxorem duxerat*.

Effossis itaque præ pudore & ira, vestis fibulâ, *oculis*, *in exilium abit*. Jocasta gladio incumbit. *Sophocles*, in *Oedip*. tyrann. *Seneca*, in *Oedip*. *Hyginus*, 67 Fab.

Sævitque) *Oedipus*; qui nomen habet ab οἴδημα, *tumore*, & πούς, *pes*. Ille enim à patre Laio (qui ex oraculo perceperat futurum, ut à filio perimeretur) pastori traditus est occidendus; qui tamen commotus misericordiâ, cum stirpi regiæ manus invitus inferret, neque tamen regis imperium de-

trac-

tractare auderet, *perforatis gladio plantis*, vimineque trajecto, *ex arbore suspendit*, ut inedia moreretur. Verum à pastore regis Corinthiorum *servatus*, reginæ Meropæ *donatus*, filii loco ab eà *educatus*, & à *pedibus* ex vulnere *tumentibus* Oedipus, h. e. *crassipes*, appellatus est. Sic enim senex, apud *Senecam*, in *Oedip.* 4 act.

Forata ferro gesseras *vestigia*,
Tumore nactus nomen ac vitio *pedum*.

Cæterum in hoc ejus dramate Jocasta, facinore agnito furens, *mox ferro incumbit*; & interim in altero, *Thebaïdis* nempe, secutus *Euripidem*, Jocastam, *tertio* post *anno* quam incestum agnovit *viventem* introducit Ita & post eum *Statius*; qui sic de Jocasta, 7 *Thebaïd.*

Ecce truces oculos sordentibus obsita canis
Exsanguesque *Jocasta* genas, & brachia planctu
Nigra ferens, ramumque oleæ cum velleris atri
Nexibus, Eumenidum velut antiquissima *portis*
Egreditur, magna cum majestate malorum.
Hinc atque hinc *natæ*, melior jam sexus, aniles
Præcipitantem artus, & plusquam posset *euntem*
Sustentant. venit antè hostes, & pectore nudo
Claustra adversa ferit, tremulisque ululatibus orat
Admitti. &c.

verum & 11 *Thebaïd.* prout ad mox sequentem tabellam videbitur.

XIX.

JOCASTA,

inter dissidentes filios.

Sollicita cui nunc mater alternâ prece
Verba admovebo? misera, quem amplectar prius?
In utramque partem ducor affectu pari.
Hic adfuit. sed pacta si fratrum valent,
Nunc alter aberit. ergò jam *nunquam duos,*
Nisi sic, videbo? junge complexus prior
Tu, tot labores totque perpessus mala.
Longo parentem fessus exilio vides.
Accede propius! clude vaginâ impium
Ensem; & trementem jamque cupientem excuti
Hastam solo defige maternum tuo
Coïre pectus pectori clypeus vetat.
Hunc quoque repone vinculo frontem exue,
Tegimenque capitis triste belligeri leva,
Et ora matri redde. quo vultus refers,
Acieque pavidâ *fratris observas manum*?
Affusa totum corpus amplexu tegam.
Tuo cruori per meum fiet via.

Seneca, Thebaïd. 4 Act. 1 scen.

Quis furor? unde iterum regni integrata resurgit
Eumenis? ipsi etiam, post omnia, cominus ipsi
Stabitis? usque adeo geminas duxisse cohortes,
Et facinus mandasse parum est? quo deinde redibit
Vi-

IOCASTA, inter dissendentes filios.

Victor? in hosne ſinus? ô diri conjugis olim
Felices tenebræ! datis improba lumina pœnas.
Hæc ſpectanda dies? quo, ſæve, minantia flectis
Ora? quid alternos vultus, palloroque ruborque
Mutat, & obnixi frangunt mala murmura dentes?
Me miſeram, vinces! prius hæc tamen arma neceſſe eſt
Experiare domi. ſtabo ipſo in limine portæ
Auſpicium infelix, ſcelerumque immanis imago.
Hæc tibi canicies, hæc ſunt calcanda, nefande,
Ubera, perque uterum ſonipes hic matris agendus.
Parce! *quid oppoſitam capulo parmâque repellis?*
Non ego te contra Stygiis feralia ſanxi
Vota deis, cæco nec Erynnyas ore rogavi.
Exaudi miſeram! genitrix te, ſæve, precatur,
Non pater. adde moram ſceleri, & metire quod audes!

Statius, 11 Thebaid.

EXPLANATIO.

Mater) Oedipo, poſt ſcelus agnitum & erutos oculos, in exilium ſpontaneum profecto, Etheocles & Polynices, ipſius filii, violato *regnandi per vices* fœdere, impia movêre arma, Adraſto ſocero, Tydeo, aliisque, Polynicen, ætate minorem fratrem, *regnum ſibi petentem*, adjuvantibus. Poſt aliquot prælia, ducumque inſigniorum interitum, mutuis vulneribus ceciderunt, matre Jocaſta eos in gra-

gratiam reducere incassum laborante. *Euripides*, in *Phœniss* ejusque translator, *H. Grotius*; præter *Statium*, &c. obiter *Ovidius*, 9 Metam. 404 vers. *Virgilius*, in *Culic.* &c.

Pacta) Nempe, sumpto regno fratres invicem pacti erant ut *singuli alternis annis* imperarent. *Etheocli*, quia major ætate, *primus* imperii *annus* cederet. Is autem, exacto anno, regnum *cedere renuit*. *Polynices* ergò illud ex fœdere *repetiit*, & Adrasti suppetias imploravit Hæc supra. Verum funesti quoque inter fratres odii nobile admodum exemplum apud Romanos aula ostentat *Severiana*; ubi ferox *Caracalla* invisum *fratrem* Getam, *in* ipsis Juliæ *matris amplexibus ense confodit*. *Dio*, 78 lib. *Herodianus*, 4 lib. *Ausonius*, in Cæs. 22 epigr. adeò ut verè *Naso*, 1 Metam.

Non hospes ab hospite tutus,
Non gener à socero. *fratrum* quoque *gratia rara* est.

& *Manilius*, 4 Astronomic.

Ecce patrem nati perimunt, natosque parentes,
Mutuaque *armati coëunt* in vulnera *fratres*.

XX.
EVADNE,
in mariti rogum sese injiciens.

IPhias antè oculos tibi erit ponenda, volenti
Corpus in accensos *mittere* fortè *rogos.*

Ovidius, 3 Pont. 1 eleg.

Accipe me, Capaneu, cineres miscebimus! inquit
Iphias, *in* medios *desiluit*que *rogos*,

Ovid. 3 Art. Amand.

Conjugis Euadne miseros elata *per ignes*
Occidit Argivæ fama pudicitiæ.

Propertius, Amor. 1 lib. 15 eleg.

Turbine quo *sese* caris *instraverit* audax.
Ignibus Evadne, fulmenque in pectore magno
Quæsierit.

Statius, 12. *Thebaid.*

Prona ruens Capaneïa conjux
Communes ardente viro *mistura favillas.*

Claudianus, laud. *Serenæ* reg.

EXPLANATIO.

Iphias) Janira (postmodum Evadne, ab εὖ & ἕδνα, *munera nuptialia*, quod *bene* esset *dotata* à Capaneo conjuge, dicta) Phylaci, vel potius Martis & Iphidis filia, Capanei uxor; *quem* incredibili amore *dilexit*. Quo apud Thebas, dum muros conscendit & deos impiè provocat, *fulmine percusso*, exsequias celebrans, *in* ipsius *rogum sese conjecit*. *Hyginus*, 243 Fab. *Euripides*, in Supplic.

Phi-

EVADNE, in mariti rogum sese injiciens.

20

Philostratus, Icon. 2 lib. *Virgilius*, 6 *Æneid.* *Ovidius*, 9 Metam.

Rogos) Νεκροκαυςία, ſive cadaverum *crematio* eſt *antiqua* quidem, non tamen antiquiſſima. Apud *Athenienſes* enim rex eorum *Cecrops*, non crematus, ſed *humatus* & terræ mandatus eſt. *Cicero*, 2 de Legib. *Arnobius*, 6 lib. adverſ. gent. *Cremationis* autem initium ad *Herculem* referunt, à quo Argeus aliquis hoc modò ſepultus eſt. Scoliaſtes, ad *Homeri*, 1 *Iliad.* Saltem temporibus Thebanis ac Troïcis illa *apud Græcos* uſitatiſſima. *Statius*, 7 & 12 *Theb.* *Homerus*, 1 & 23 *Iliad*, quinimo & poſtea. *Thucydides*, 2 lib. & *Lucretius*, 6 lib. de peſte apud Athenienſes. *Terentius*, *Andr.* 1 act. 1 ſcen. *Lucianus*, de Luctu. *Silius*, 13 Punic. Sic etiam illa *cæteris gentibus* familiaris; nempe *Gallis*, *Germanis*, populisque *Septentrionalibus* pluribus. *Cæſar*, 6 B. *Gallic.* *Tacitus*, de morib. *Germ.* 27 cap. *Mela*, 3 lib. 2 cap. Minimè verò Ægyptiis; ut & Ignem pro deo colentibus, Perſis. *Herodotus*, 3 lib. *Laërtius*, in proœm. at Romanis, ab ipſa urbe condita (negat *Plinius*, 7 lib. 54 cap.) ferè uſque ad Theodoſium jun. *Ovidius*, 4 Faſtor. de Remi. *Silius*, 10 *Pun.* de Pauli. *Lucanus*, 8 *Pharſal.* de Pompeji reliquiis. &c. & tandem *Macrobius*, Theodoſii coævus, 7 lib. 7 cap.

Cineres) Ne tamen *crematione* amicorum omnis abiret memoria, priſci *cineres* & *oſsium reliquias religioſè collectas* ad poſteros transmisêre. Huic autem

rei

rei inserviebant *urnæ*, ollæ, cadi, cacabi, &c. Eæ simplices & Fictiles. *Crinagoras*, Antholog. 3 lib. 6 tit. *Propertius*, 2 lib. 11 eleg.

Deinde ubi suppositus *cinerem* me fecerit ardor,
Accipiat manes parvula *testa* meos.

Marmoreæ. *Dio*, 76 lib. de Severi. Argenteæ. *Ammianus*, 19 lib. 2 cap. de Grumbatis, Chionitarum regis filii. Æneæ. *Virgilius*, 6 *Æneid.* quinimò & Aureæ. *Homerus*, 23 & 24 *Iliad. Moschus*, 4 Idyll. *Plutarchus*, de regis Demetrii; *Eutropius*, de Trajani; *Spartianus*, de Severi.

Miscebimus) Quod & familiare erat Catharis, Indiæ genti. *Diodorus*, 17 & 19 lib. Thracibus. *Solinus*, 15 cap. Uvendis, Sclavorum seu Thuringorum generi. *Vunefridus* Anglus, in epist. ad Eduardum reg. Gallis. *Mela*, 3 lib. 2 cap. Indis. *Cicero*, 5 *Tusculan. Servius*, ad 5 *Æneid. Val. Max.* 2 lib. 6 cap. 14 exemp. *Strabo*, 15 lib. *Ælian.* 7 Var. 17. *Propert.* 3 lib. 11 eleg.

Felix Eöis lex funeris una maritis,
Quos aurora suis rubra colorat equis.
Namque ubi mortifero jacta est fax ultima lecto,
Uxorum fusis stat pia turba comis;
Et *certamen* habent *leti*, quæ viva sequatur
Conjugium. *pudor* est *non licuisse mori.*
Ardent victrices, & *flammæ pectora præbent,*
*Imponunt*que suis *ora* perusta *viris.*

quibus adde *Senecam*, 2 Declamat. 2 & 63 epist.

XXI.

CALLIRHOE,

semetipsam jugulans.

PErfer & obdura.

Ovidius, 3 Amor.

Supraque tuos exsurge dolores,
Infragilemque animum, quo potes usque, tene.

Pedo Albinovanus, ad *Liv* consolat.

Nec enim fortuna querenda
Sola tua est. similes aliorum respice casus,
Mitius ista feres.

Ovidius, 15 Metam.

EXPLANATIO.

Fortuna) Apud Calydonios, in Ætolia, Coresus, *Bacchi sacerdos*, deperibat incassum virginem quandam Callirhoën. *Repudiatus Bacchi opem* imploravit: qui *Calydonios* dirâ *lue & insania vexat.* consulunt Dodones oraculum responsum referunt, *iratum* Bacchum *sanguine* Coresi vel Callirhoës *placari* posse. *Illa* igitur, pro salute Calydoniorum sese devovens, vittis & sertis Bacchicis redimita *ad templum ducitur.* Sed Coresus, cujus

CALLIRHOE, *semetipsam jugulans.*

cujus vices erant sacra facere, amorem recipiebat, & *se*, non illam victimam sacro *cultro percussit*. Quo spectaculo admodum commota Callirhoë, odium abjecit, *sibimet* ipsi quoque *jugulum præcidit*. *Pausanias*, 7 lib. *Achaic.*

Querenda) In *amore* pleraque *amara* & ingrata. Sic etenim amorum magister, 2 de Arte:

Quod juvat exiguum est. *plus* est *quod lædit* amantes;
Proponant animo multa ferenda suo,
Quot lepores in Atho, *quot apes* pascuntur in Hybla,
Cærula *quot baccas* Palladis arbor habet;
Littore *quot conchæ*, *tot* sunt in amore *dolores*:
Quæ patimur, *multo* spicula *felle* madent.

& *Plautus*, Cistellar. 1 act. 1 scen.

Amor & melle & *felle* est fæcundissimus,
Gustu qui dat dulce, *amarum ad satietatem usque* aggerit.

unde, suaviter admodum, apud *Nemesianum*, 2 eclog. Idas Alconi; & apud *Calpurnium*, 3 eclog. Lycidas Iolæ:

Te sine, væ misero, mihi lilia nigra videntur,
Nec sapiunt fontes, & acescunt vina bibenti:
At tu si venias, & candida lilia fient,
Et sapient fontes, & dulcia vina bibentur.

cui adde hoc *Hieron. Amalthei* suavissimum, de clepsydra, sive *clepsammidio* potius, epigramma:

Perspicuus vitro pulvis qui dividit horas,
Dum vagus angustum sæpè recurrit iter,
Olim erat Alcippus, *qui*, Gallæ ut vidit ocellos,

Ar-

Arsit, & est subito *factus ab igne cinis.*
Irrequiete cinis! *miseros* testabere *amantes*,
More tuo, *nullâ* posse *quiete frui.*

Similes) Videantur Amatoriæ narrationes *Plutarchi*, & Heroïdum epistolæ & Metamorphosis *Nasonis*, præter amoris Triumviros, *Catullum, Tibullum*, *Propertium*que; atque illos recentiores, *Joh. Secundum*, *Hieron. Angerianum*, ac *Mich. Marullum*, ut & *Sannazarium*; qui de ipso sic in epigramm.

Miraris liquidum cur non dissolvor in amnem,
Cum *nunquam siccas* cogar habere *genas.*
Miror ego, in tenues potius non isse favillas,
Assiduè *carpant* cum mea *corda faces.*
Scilicet ut *misero* possim superesse *dolori*,
Sic *lacrymis flammas temperat* acer *amor.*

XXII.

LEANDER,

mari se crediturus.

V*Iderat* adversâ positam sub rupe *Leander*
Lampada, *certa suæ signa vocantis* Herùs.
Dumque procelloso *dubitat se credere ponto,*
Et sæpè in fluctus fertque refertque pedem;
Si gravis est fluctus, si fortes æquoris undæ,
Fortior est nostro fluctus amoris, ait.
Scilicet infidum mare perdere vellet amantes,
Ex quo nata Cypris, natus & omnis amor!
Sed cupiat. nostro non unda potentior igne;
Exsiccare fretum vel mea *flamma potest.*

Ignotus, apud *Nic. Mercerium,*
Epigramm. 2 lib. 12 cap.

EXPLANATIO.

Viderat) Hellespontiacum mare, septem tantum stadiis, Europam ab Asiâ dividens, Seston in Europâ, Herûs patriam, & Abydum in Asiâ, ex quâ Leander, adversas urbes habet. Cum verò Leander *Abydenus Sestiam puellam* miserè *deperiret*, per Hellespontum *noctu ad eam natare* consueverat. Quod ubi aliquoties non infeliciter cessisset, jam *factus audacior*, *cum mari tumido* & impacato *sese* *com-*

LEANDER, mari se crediturus.

commisisset, vi ventorum fluctuumque victus, in Helle ponto *submersus est*. *Musæus*, de *Her.* & *Leandr.* *Ovidius*, 18 & 19 Epist. Heroïd.

Credere) Non inelegans illud est Martialis, 25 Spectaculor. de natatore hoc nostro:

Cum peteret dulces audax Leandrus amores,
Et fessus tumidis *jam premeretur aquis*.
Sic miser instantes *affatus* dicitur *undas*:
Parcite, dum propero; *mergite*, dum redeo.

Fluctus) *Aristoteles*, 12 & 13 problemat. 23 artic. notatum reliquit *in mari facilius quam in flumine* natari; quod mare propter aquæ crassitiem, corpora humana, ut & cætera onera facilius elevata retineat. Interim *natatio* priscis, *inter exercitia* nobiliora, valetudinis conservandæ causâ. Quinimò ipsius existimatio tanta, ut *pueri* non minus *arte natandi* quam primis elementis literarum imbuerentur. Hinc in bardum & prorsus inertem: *neque natare, neque literas novit*. Ea autem in *gymnasiis*, ut & privatis *balneis*, subindè satis magnis. *Festus*. *Plinius*, 2 lib. & 17 epist. Imo, apud Romanos, *milites* sæpè *nando exercitati*. *Vegetius*, 1 lib. 10 cap. & 2 lib. 23 cap. & 3 lib. 4 cap. Inde, ob *natandi ignorantiam*, Cyri exercitui magnum illatum incommodum. *Xenophon*, in Expedit. Cyr. min. Sic Julius *Cæsar nandi peritissimus*. *Suetonius*, 57 cap. *sese conservavit*, navigio militum multitudine depresso. Idem 64 cap. *Hirtius*, de bell. *Alexandrin.* *Dio*, 42 lib. *Florus*, 4 lib.

4 lib. 2 cap. *Appianus*, 2 B. Civil.

Cypris) Venerem pelago exortam quis nescit? videantur *Servius*, ad 5 *Æneid.* 801 vers. *Apulejus*, 1 Apolog. & 2 Metam. *Arnobius*, 4 lib. advers. gentes. *Quint. Calaber*, 5 lib. de clypeo *Achill.* &c. sic appellata Ἀναδυομένη, *iterum emergens*, è mari nempe, *Aristeneto*, 1 lib. 7 cap. *Plinio*, 35 lib. 10 & 11 cap. de *picturâ* Apellis, ab Augusto *in delubro* patris *Cæsaris dicatâ.* ut & *Antipatri* Sidonio, Antholog. 4 lib. 12 cap. cujus epigrammna Latinè, 104 carm. sic effert *Ausonius*:

Emersam pelagi nuper *genitalibus undis*
Cyprin, Apelleï cerne laboris opus.
Ut complexa manu madidos salis æquore crines
Humidulis spumas stringit utraque comis.

Exsiccare) Audacissima profectò hyperbole; qualibus sæpè sæpius eleganter usi veteres. en *Valer. Æditui*, apud *Gellium*, Noct. *Attic.* 19 lib. 9 cap.

Quid *faculam præfers*, Phileros, *quâ nil opu* nobis:
Ibimus; *hoc lucet pectore flamma satis.*
Istam nam potis est vis sæva extinguere venti,
Aut imber, cælo candidu præcipitans.
At contrà, hunc ignem Veneris, si non Venus ipsa,
Nulla est quæ possit vis alia opprimere.

quinimò *Porcii Licinii*, apud eundem, loc. cit.

Custodes ovium, teneræque propaginis, agnûm,
Quæritis ignem? ite huc; quæritis? *ignis homo* est.
Si digito *attigero*, *incendam sylvam* simul omnem.
Omne *pecus flamma* est; omnia *quæ video.*

XXIII.

ORPHEUS,

uxorem ab inferis repetens.

JAmque *pedem referens*, casus evaserat omnes,
Redditaque Eurydice superas veniebat ad auras,
Pone sequens(namq; hanc dederat Proserpina legem)
Cum subita incautum dementia cepit amantem:
(Ignoscenda quidem, scirent si ignoscere manes)
Restitit, Eurydicemque suam jam luce sub ipsa
Immemor, heu, *victusque animi respexit.* ibi omnis
Effusus labor, atque immitis rupta tyranni
Fœdera: terque fragor stagnis auditus Avernis.
Illa, quis & me, inquit, miseram & te perdidit, Orpheu!
Quis tantus furor? en iterum crudelia retrò
Fata vocant, conditque natantia lumina somnus.
Jamque vale! *feror ingenti circumdata nocte,*
Invalidasque tibi tendens, heu non tua, palmas.
Dixit: & *ex oculis subitò ceu fumus in auras*
Commistus tenues fugit diversa; neque illum
Prensantem necquicquam umbras, & multa volentem
Dicere, præterea vidit.

Virgilius, 4 Georgic.

Hanc simul & legem Rhodopeïus accipit Orpheus;
Ne flectat retrò sua lumina, donec Averna

Exic-

ORFEVS, uxorem ab inferis repetens.

Exierit valles, aut irrita dona futura.

Carpitur acclivis per muta silentia trames
Arduus, obscurus, caligine densus opacâ.
Nec procul abfuerant telluris margine summæ:
Hic, ne deficeret, metuens, avidusque videndi,
Flexit amans oculos. & protinus *illa relapsa est.* (tans,
Brachiaque intendens, prendique & prendere cer-
Nil nisi cedentes infelix arripit auras.

Ovidius, 10 Metamorph.

EXPLANATIO.

Referens) Orpheus, Apollinis & Calliopes (aliis Oeagrii fluminis & Polyhymniæ Musæ) filius, *Eurydicem* nympham *amavit*, quam sono citharæ mulcens uxorem duxit. Hanc Aristæus pastor dum amans sequitur, illa fugiens *in serpentem incidit*, & morsa *periit.* Postque *maritus ad inferos descendit*, & legem accepit, *ne eam conversus aspiceret.* Quam *conversus* aspiciens, iterum *perdidit. Hyginus*, 164 Fab. *Ovidius*, 10 Metam. *Virgilius*, 4 Georgic. *Pausanias*, in *Bæotic.*

Reddita) *Reditus* enim ab inferis *difficillimus. Virgil.* 6 *Æneid.*

Facilis descensus Averni;
Noctes atque dies patet atri janua ditis:
Sed revocare gradum, superasque evadere ad auras,
Hoc opus, *hic labor est.* pauci quos æquus amavit
Juppiter, aut ardens evexit ad æthera Virtus,
Dîs geniti, potuêre.

Aver-

Avernis) Eſt *Avernus* Campaniæ lacus, prope Baias; quem Plutoni dicatum, & *limen inferorum* eſſe vetuſtas credidit. *Silius*, 12 B. *Punic.*

Ille olim populis dictum *Styga*, nomine verſo
Stagna inter celebrem nunc mitia monſtrat *Avernum.*

Dictus ἄορνος Græcis, *avibus carens*; quod *aves* ſupervolantes exhalationibus ſulphureis *abiget* vel & *enecet*. *Virgilius*, 6 *Æneid.*

Spelunca alta fuit, *vaſtoque immanis hiatu*,
Scrupea, *tuta* lacu nigro, nemorumque *tenebris.*
Quam ſuper haud ullæ poterant impunè *volantes*
Tendere iter pennis; talis ſeſe halitus atris
Faucibus effundens ſupera ad convexa ferebat:
Unde locum Graii dixerunt nomine *Aornon.*

XXIV.

ALCYONE,

in mare ſeſe præcipitatura.

DUmque notata oculis reminiſcitur acta, fretumque
Proſpicit, in liquidâ ſpatio diſtante tuetur
Neſcio quid quaſi corpus aquâ. primòque quid illud
Eſſet, erat dubium. poſtquam paulum appulit undæ,
Et, quamvis aberat, *corpus* tamen *eſſe* liquebat.
Quis foret, ignorans, quia *naufragus*, omine mota eſt;
Et, tanquam ignoto lacrymas daret. heu miſer, inquit,
Quisquis es, & ſi quà eſt conjux tibi! *fluctibus actum*
Fit propius corpus. quod quo magis illa tuetur,
Hoc minus & minus eſt mentis. jam jamque propinquæ
Admotum terræ, jam quod cognoſcere poſſet
Cernit. *erat conjux.* Ille eſt! exclamat, & unà
Ora, comas, veſtem lacerat; tendensque trementes
Ad Ceyca manus, ſic, ô cariſſime conjux,
Sic ad me miſerande redis? ait. *adjacet undis*
Facta manu *moles*, quæ primas æquoris undas
Frangit, & incurſus quæ prædelaſſat aquarum.
Inſilit huc.

Ovidius, 11 Metamorph.

EX-

ALCYONE, in mare sese præcipitatura.

EXPLANATIO.

Prospicit.) Ceyx Luciferi filius, Dædalionis fratris casu sollicitus, *in Ioniam*, ad oraculum Clarium consulendum *iter constituit*. Verum in Ægæo mari Ceyx, gravi orta tempestate, *naufragium fecit*. Alcyone, Æoli filia, ipsius *interitu per somnium nunciato*, ad littus, unde maritus solverat, accurrens, *cadaver* exangue Ceycis fluctibus maris circumvolvi eminus *conspexit*, & confestim ipsa sese in mare præcipitavit. *Ovidius*, 11 Metam. *Hyginus*, 65 Fab. *Lucianus*, in *Alcyone*.

Naufragus) Circa *naufragos* viliores, & nautas tria notantur apud priscos.

1. *Naufragium* depictum in *tabella*; quam de fascia ex humeris nautæ suspendebant, ne casus suos omnibus enarrare cogerentur. Amissis itaque omnibus, emendicando *eâ novum æs corrogabant*. *Horatius*, de arte.

Quid hoc? si *fractis* enatet exspes
Navibus, ære dato qui *pingitur*.

Persius, 1 sat.

Quippe, & cantet si naufragus, assem
Protulerim? cantas, cum *fractâ* te *in trabe pictum*
Ex humero portes:

& *Martialis*, 12 lib. 57 epigr.

Nec *fasciato* naufragus loquax *trunco*.

Tan-

Tandem tamen eadem *tabella* Isidi, Castori & Polluci, *diis* præsidibus, *dicata*. *Cicero*, 3 Nat. Deor. ubi de Diagora atheo. *Priapeiorum*, 37 carm. *Juvenalis*, 12 sat.

Pars dira quidem, sed cognita multis,
Et quam *votivâ* testantur fana *tabellâ*
Plurima, *pictores* quis nescit *ab Iside pasci*?

II. *Vestimenta*, cum quibus evaserant; quæ *in templis*, unà cum tabellâ votiva *suspendebantur*. *Horatius*, 1 lib. od. 5.

Me *tabula* sacer
Votiva paries indicat *uvida*
Suspendisse potenti
Vestimenta maris deo.

III. *Rasura*; liberationis signum. *Juvenalis*, 12 sat. de Bajis & Lucrino sinu:

Gaudent ibi *vertice raso*
Garrula securi *narrare pericula nautæ*.

Miserande) Miserrimum veteribus *in aquis interire*; quemadmodum notavimus, 5 pag. ad Deucalionis picturam.

XXV.

THYESTES,

nefario convivio à fratre exceptus.

QUas miser voces dabo,
Questusque quos? quæ verba sufficient mihi?
Abscissa cerno *capita*, & avulsas *manus*,
Et *rupta* fractis cruribus *vestigia*!
Hoc est quod avidus capere non potuit pater!
Volvuntur intus viscera, & clausum nefas
Sine exitu luctatur, & quærit viam.
Da, frater, ensem. sanguinis multum mei
Habet ille. ferro liberis demus viam!
Negatur ensis. pectora illiso sonent
Concussa planctu. sustine, infelix manum;
Parcamus umbris. tale quis vidit nefas?

Seneca, Thyest. Tragoed.
5 Act. 3 scen.

EXPLANATIO.

Miser) Alternis annis regnandi vices pacti Atreus & Thyestes, Pelopis ex Hippodamiâ filii, Argis imperabant. Thyestes, *adjuvante Ærope*, fratris uxore, quam in adulterium pellexerat, *aureum arietem*, in cujus possessione regni fatum, *amovet*, & malè conscius in exilium abit. Atreus evasisse

do-

THYESTES, nefario convivio à fratre exceptus.

dolens, missis suis filiis velle se in gratiam redire simulat. oblatâ regni parte illi suadet & persuadet. Tres Thyestis *liberos*, quos obsides acceperat, ad aras immolatos, partim assos, partim elixos *patri* nescienti *epulandos apponit.* sub finem convivii *capita* illi & *manus ostendit*, quasque dapes absumpserit, insultans ejus luctui & imprecationibus, enarrat. *Hyginus*, 258 Fab.

Capita) Immanitatis exempla similia pete è *Pindaro*, 1 *Olympic.* de *Tantalo*, filium suum Pelopem diis hospitibus apponente *Ovidio*, 6 Metam. de *Progne*, filium marito epulandum tradente. & *Justino*, 1 lib. 5 cap. de *Cambyse* rege filium Harpagi interfectum patri inter epulas apponente.

Frater) De fratrum rara gratia diximus ad Jocastæ tabulam: nihil repetimus.

Planctu) Veteres, in gravi luctu, *pulvere* & cinere *sese conspergebant.* Sic *Seneca*, *Troad.* 1 act. chor.

Fidæ casus nostri comites,
Solvite crinem. per colla fluant
Moesta *capilli*, tepido Troiæ
Pulvere turpes....
Complete manus. hoc ex Troiâ
Sumpsisse licet.

Vestimenta *dilacerabant.* Poëtarum princeps, 12 *Æneid.*

It *scissâ veste* Latinus,
Conjugis attonitus fatis, urbisque ruinâ.

Ov-

Ovidius, Heroid. 5 epist. Oenones.

Tunc vero *rupique sinus*, & pectora *planxi*,
Et secui madidas ungue rigente genas.

& *Statius*, 2 sylv. de Ated. Meliore:

Tu modo fusus humi, lucem aversaris iniquam,
Nunc torvus pariter *vestes* & pectora *rumpis*,
Dilectosque.

& palmis, pugnis & unguibus, *in genas* & *pectora* denudata, *saeviebant*. *Seneca*, *Troad.* loc.cit.

Vacet ad crebri verbera *planctus*
Furibunda manus.

Lucanus, 2 *Pharsal.*

Quarum una madentes
Scissa genas, *planctu* liventes atra lacertos,
Nunc, aït, ô miseræ contundite pectora matres,
Nunc laniate comas.

XXVI.

OENONE,

à Paride deserta.

I*Ncisæ servant* à te *mea nomina fagi,*
Et legor Oenone falce notata tuâ.
Et quantum trunci, tantum mea nomina crescunt.
Crescite, & in titulos surgite rite meos!
Populus est, memini, fluviali consita ripa:
Est in quâ nostri littera scripta memor.
Populle vive precor, quæ consita margine ripæ,
Hoc in rugoso cortice carmen habes:
Cum Paris Oenone poterit spirare relictâ,
Ad fontem Xanthi versa recurret aqua.
Xanthe, retro propera, versæque recurrite lymphæ,
Sustinet Oenonen deseruisse Paris.

Ovidius, 5 epist.
Heroïd *Oenon.*

EXPLANATIO.

Mea) Oenone, Nympha Idæa, capta mutuo *amore Paridis*, cum ille, incognitus adhuc, in Idæ montis jugis pecus pasceret. Fertur & fatidicam fuisse, *Paridi*que in Græciam naviganti futurum ut inde *patriæ incendium* referret secum, *prædixisse*. Postmodum tamen Paridis interempti cadavere ad

Oe-

ENONE, à Paride deserta.

Oenonem relato, illa, priſtini amoris recordatione, ad primum ſtatim peramati conſpectum, concidit mortua, & cum ipſo eſt eodem funere elata. *Dictys Cretenſ.* de bell. *Trojan.*

Nomina) *Arborum corticibus inſcribere* carmina & *nomina* priſcis agricolis & paſtoribus admodum familiare. *Virgilius* enim, 10 eclog.

Certum eſt in ſylvis, inter ſpelæa ferarum
Malle pati, tenerisque meos *incidere amores*
Arboribus; creſcent illæ, creſcetis amores.

Vetus epigramma, quod de qualitate vitæ:

Quando ponebam novellas arbores mali & pyri,
Cortici ſummæ *notari nomen* ardoris mei.
Nulla fit exinde finis, vel quies cupidinis,
Creſcit arbor, gliſcit arbor, ramus implet litteras.

Quibus adde *Euripidem*, in *Hippolyt.* *Nemeſianum*, 1 eclog. *Calphurnium*, 3 eclog. *Ariſtenetum*, 1 lib. 10 epiſt. &c.

Populus) *Herculi dicata* arbor. *Virgilius*, 7 eclog. cui ſacra facientes, ramis populeis coronantur. Idem, 8 *Æneid.* gaudet autem *plantari in locis* præſertim *humidis* & irriguis, *fluviorum*que extremis *marginibus*. Idem vates, cit. eclog.

Fraxinus in ſylvis pulcherrima, pinus in hortis,
Populus in fluviis.

& *Ovidius*, 5 Metam.

Cana ſalicta dabant, *nutrita*que *populus undâ*,
Sponte ſua natas ripis declivibus umbras.

Xanthus) *Troadis* ille *fluvius*, ab Idæ montis ra-

radicibus defluens, Troiam transiens, & Simoenti junctus in Hellespontum semet exonerans. *Plinius*, 5 lib. 30 cap. *Strabo*, 13 lib. dictus Scamander, & Ξανθὸς, *flavus*, quod vellera ovium *flavo* colore saturet. *Aristoteles*, 3 lib. Hist. Animal. Meminit, præter (*Virgilium*, in *Æneid.*) *Seneca*, *Thebaid.* 4 act.

Hinc grata Cereri Gargara, & dives solum,
Quod *Xanthus* ambit, *nivibus Idæis* tumens.

belli Troiani tempore propter sæpius repetita prælia cadaveribus subindè replebatur, eodem teste, *Troad.* 2 act. de Achille.

Aut cum inter acies marte violento furens,
Corporibus amnes clusit; & quærens iter
Tardus cruento Xanthus erravit *vado.*

quinimò, tempore Cæsaris de Pompeio triumphantis, vix apparebat, si credamus *Lucano*; qui sic, 9 *Pharsal.*

Tota teguntur
Pergama dumetis. etiam periere ruinæ.
Aspicit Hesiones scopulos; sylvasque latentes
Anchisæ thalamos; quo judex sederit antro.
Unde puer raptus cælo. quo vertice Naïs
Luserit Oenone. nullum est sine nomine saxum.
Inscius in sicco *serpentem* pulvere *rivum*
Transierat, *qui Xanthus erat.*

XXVII.
IPHIGENIA,
immolata.

PErmanet Aoniis Nereus violentus in undis;
Bellaque non transfert; & ſunt qui parcere Trojæ
Neptunum credant, quia moenia fecerat urbis.
At non Theſtorides: neque enim neſcitve, tacetve,
Sanguine virgineo placandam virginis iram
Eſſe deæ. poſtquam pietatem publica cauſa,
Rexque patrem vicit; caſtumque datura cruorem
Flentibus ante aram ſtetit Iphigenia miniſtris.
Victa dea eſt; *nubemque oculis objecit*; & inter
Officium turbamque ſacri, vocesque precantum,
Suppoſitâ fertur mutaſſe Mycenida cervâ.

Ovidius, 12 Metamorph.

Aulide quo pacto Triviai virginis aram
Iphianaſſai turpârunt ſanguine foedè
Ductores Danaûm dilecti, prima virorum.
Quo ſimul infula virgineos circumdata comtus
Ex utrâque pari malarum parte profuſa eſt.
Et *mæſtum ſimul antè aras* adſtare *Parentem*
Senſit, & hunc propter ferrum celare miniſtros,
Adſpectuque ſuo lacrymas effundere cives.
Muta metu *terram genibus ſummiſſa petebat*,
Nec miſeræ prodeſſe in tali tempore quibat
Quod patrio princeps donârat nomine regem. (ras
Nam ſublata virûm manibus, tremebundaque ad a-
De-

IPHIGENIA, immolata.

27

Deducta est, non ut, solemni more sacrorum
Perfecto, posset claro comitari Hymenæo:
Sed casta incestè nubendi tempore in ipso
Hostia concideret mactatu moesta parentis,
Exitus ut classi felix, faustusque daretur.

Lucretius, 1 lib. de Rer. Naturâ.

EXPLANATIO.

Virgines) Achivi expeditionem duce Agamemnone in Troiam facturi, cum in Aulide sacrificarent, & reliquos Græciæ principes ibidem exspectarent, *Agamemnon* Dianæ sacratam *cervam* imprudens *occidit*. *Dea* itaque irata tantam tempestatem concitavit, ut eorum *classis* inde *solvere nequiret*. Peste quoque ibidem grassante, consultus Calchas vates, Thestoris filius, respondit; hoc malum non nisi *Agamemnonis filiæ immolatione* posse tolli. *Iphigeniam* ergò patris consensu ad aram deductam, Diana *surripit*, ejusque loco *cervam substituit*. *Euripides*, in *Iphigen. Aulid.* *Plinius*, 35 lib. 10. & *Valer. Maximus*, 8 lib. 12 cap. 5 exempl. in ingeniosâ Thimantis pictura.

Aram) Ara veteribus dicta q. *alta area*; vel q. *ansa*, quod ansulis feratur. *Varro*, apud *Macrobium*, 3 lib. 2 cap. vel ab ardendo: plerumque è *marmore*. *Ovidius*, 9 Metam. de Hercule:

Thuraque dat primis, & verba precantia flammis,
Vinaque *marmoreas* paterâ fundebat ad *aras*.

sæ-

ſæpius tamen è vivo *ceſpite.* *Juvenalis*, 12 ſat.

Natali, Corvine, die mihi dulcior hæc lux,
Qua *feſtus* promiſſa deis *animalia ceſpes*
Exſpectat; niveam reginæ cedimus agnam.

videas & *Horatium*, 1 lib. 19 od. & 3 lib. 8 od. *Ovidium*, 5 Triſt. 5 eleg. 4 & 7 Metam. *Senecam*, *Lucanum*, &c.

Miniſtris) *Popis*, & *Victimariis*; qui victimas ad aras deducebant, tenebant, ligabant, feriebant, jugulabant & mactabant. Hi (in marmoribus *Petr. San. Bartholi*, 1, 2, 3, 41 & 42 Tab.) nudi, & *ſuccincti.* *Propertius*, 4 lib. 3 eleg.

Illa dies hornis cædem denunciat agnis,
Succinctique calent ad nova lucra *popa.*

& *Lucanus*, 1 *Pharſal.*

Impatiensque diu non grati victima ſacri,
Cornua *ſuccincti* premerent cum torva *miniſtri*,
Depoſito victum præbebat poplite collum.

Mycenida) *Iphigeniam*, Agamemnonis *Mycenarum* & Argivorum *regis* filiam: quam verè immolatam & interfectam aſſerunt *Pindarus*, *Pauſanias*, *Lucretius*, *Propertius*, *Horatius*, &c.

XXVIII.

XXVIII.
PHILOCTETES,
à Græcis relictus.

NOn te, Pæantia proles,
Expoſitum Lemnos noſtro cum crimine haberet:
Qui nunc(ut memorant)ſylveſtribus *abditus antris*
Saxa moves gemitu; Laertiadæque precaris
Quæ meruit; quæ (ſi dii ſunt) non vana precaris.
Et nunc ille eadem nobis juratus in arma;
Heu! pars una ducum, quo ſucceſſore *ſagittæ*
Herculis utuntur, fractus morboque fameque,
Velatur aliturque *avibus*; volucresque petendo,
Debita Troianis exercet ſpicula fatis.

Ovidius, 13 Metamorph.

Hoc erat *in* gelido quare Pæantius *antro*
Voce *fatigaret* Lemnia *ſaxa* ſuâ.

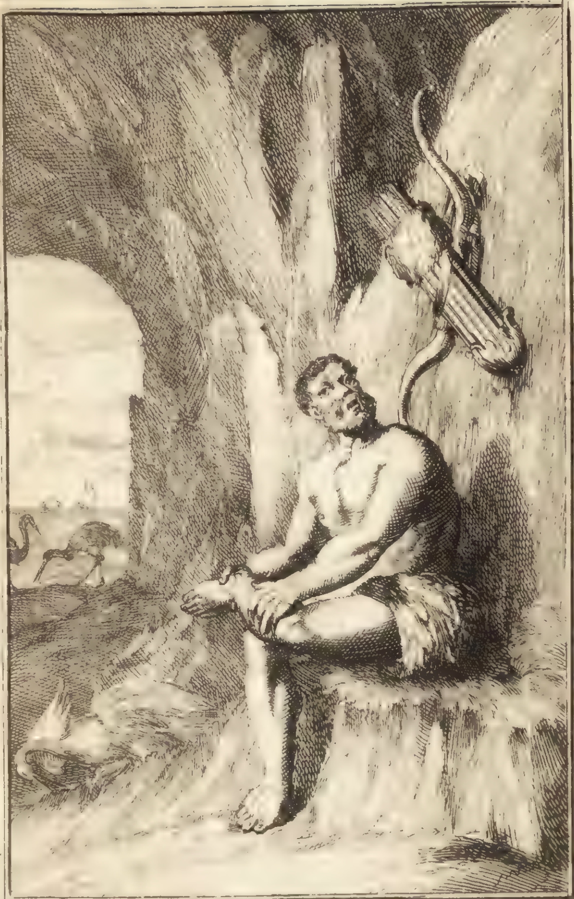
Ovidius, Triſt. 5 lib. 1 eleg.

Poenè *decem* totis *aluit* Pæantius *annis*
Peſtiferum tumido *vulnus* ab angue datum.

Ovidius, Triſt. 5 lib. 2 eleg.

EXPLANATIO.

Proles) Philoctetes, Pæantis filius, inter Argonautas olim quoque (*Val. Flaccus*, 1 *Argonaut.* 391.) non ignobilis. Ei, comiti ſuo, *Hercules* in Oe-

PHILOCTETES, à Græcis relictus

28

Oeta monte concremandus *arcum* & *sagittas* dederat; nempe sine quibus Troiam capi non posse Oraculum responderat. At venenatarum *sagittarum una* ipsius *pedem* fortè decidens *sauciavit*. Græcique, cum per dolorem vulneris navigare non posset, *eum* in insulam Lemnon *exposuerunt*. Philoctetes itaque relictus, aucupio sagittarum vitam miserrimè propagare; *pennarumque contextu corpus* obtegere & *velare* coactus fuit. *Sophocles*, in *Philoctet.* *Pindarus*, *Pythior.* 1 od. *Theocritus*, idyll. *Scoliastes* ad *Lycophron.* *Smyrnæus*, Paralipom. 5 & præsertim 9 lib. *Socrates*, *Philostratus* jun. variante plurimum narratione.

Antris) In quibus vitam securè transigebant antiquissimi. *Ovidius*, 1 Metam. 121 vers.

Tum primum subiêre domos; *domus antra fuerunt*,
Et densi frutices, & junctæ cortice virgæ.

Juvenalis, 6 sat. in principio:

Cum frigida parvas
Præberet spelunca domos, ignemque, laremque;
Et pecus & dominos communi clauderet umbra:
Sylvestrem montana torum cum sterneret uxor
Frondibus & culmo, vicinarumque ferarum
Pellibus.

Videatur & *Lucretius*, 5 lib.

Gemitu) Sic etenim de eo *Attius* apud *Ciceronem*, de Finib. 2 lib.

Quando *ejulatu, questu, gemitu, fremitibus*
Resonando multum, flebileis voces ciët.

Vi-

Videatur ille, prout mihi placet, *juxta arcum*, & *pharetram* ex arbore *suspensam*, *residens*, in gemmâ, apud *Fortunat. Licetum*, Gemmar. Annular. 57 Schemat.

Sagittæ) *Trojæ fatalia tela*; sine quibus illa inexpugnabilis. Unde quoque tandem *Philoctetes* ab Ulysse & Dioméde ex Lemno *reductus*; ut scilicet illis excidium Trojæ festinaretur. *Sophocles*, & *Q. Smyrnæus*, lib. cit. *Ovidius*, 13 Metam. 402 vers. Hæ autem *sagittæ*, posteriori quoque ævo, summâ cum reverentia *apud Thurinos* (Magnæ Græciæ in Italiâ populum) in delubro Apollinis *adservatæ*. *Justinus*, 20 lib. 1 cap.

Morbo) Quem *sanavit*, eo revocato, *Machaon*, medicus inter Græcos peritissimus. *Propertius*, 2 lib. 1 eleg.

Tarda *Philoctetæ sanavit crura* Machaon.

Verumtamen & postmodum turpior ei à Venere, Paridis, (ipsius sagittis læsi) mortem vindicante, immissus. Interpræs *Thucydidis*, ad 1 lib. *Martialis*, 2 lib. 84 epigr. *Ausonius*, 71 epigr.

Velaturque) Citatus *Cicero*, verbis *Attii*, 5 lib. de Finib.

Configit tardus celeres, stans volatiles,
Pro veste *pinnis membra textis* contegens.

XXIX.

ACHILLES,

bellum detrectans.

VEnerunt ad te *Telamone & Amyntore nati*;
Ille gradu proprior ſanguinis, ille comes;
Laërteque ſatus: per quos comitata redirem.
Auxerunt blandâ *grandia dona* prece...
Quid tamen exſpectas? Agamemnona pœnitet iræ,
Et jacet ante tuos Græcia mœſta pedes.
Vince animos, iramque tuam, qui cætera vincis.
Quid lacerat Danaas impiger Hector opes?
Arma cape, Æacide: ſed me tamen ante receptâ;
Et preme turbatos, Marte favente, viros.
Propter me mota eſt; propter me deſinat ira;
Simque ego triſtitiæ cauſa, moduſque tuæ!

Ovidius, 3 Heroïd epiſt. *Briſeid.*

EXPLANATIO.

Venerunt) Poſtquam Græci Phrygiam, partem minoris Aſiæ, appulerunt, urbes Trojæ finitimas, inſulæ Lesbo præſertim oppoſitas, hoſtili more depopulati ſunt. Inter quos Achilles, Thetidis & Pelei filius, Chryneſium oppidum expugnavit, & inſignes virgines duas ſecum abduxit; Aſtyno-

ACHILLES, bellum detractans.

29

nomen, Chrysæ (qui Apollinis Sminthei sacerdos) filiam, & Hippodamiam, Brisæ prognatam. Chrysen autem Agamemnoni, Græcorum principi concessit, *sibi reservatâ Briseïde.* Sed cum, Deorum jussu, cogeretur Agamemnon Chrysen patri restituere, *Briseida Achilli eripuit.* Qui *indignatus à bello* diu *abstinuit.* Græcis intereà multis præliis fessis & protritis, *Ajax, Phoenix*, & *Ulysses* ad Achillem *ablegantur*, ingentia dona pollicentes, si desistat irasci, & se auxiliatorem fessis rebus accommodet. At ille nullius suasione vel precibus ad arma adversus Troianos sumenda, animari potuit; *legatique* Achivorum, re non impetratâ, *irriti reversi. Homerus*, 9 *Iliad. Ausonius*, in Argument.

Telamone) *Ajax*, *Telamonis* ex Hesionâ Phrygia *filius*; ut *Phoenix*, Achillis præceptor, *Amyntoris*, & *Ulysses Laërtis* ex Anticlea: quorum mentio apud *Homerum*, *Q. Smyrnæum*, *Ovidium*, &c.

Comitata) *Briseïs.* Licet enim dicta *castra Isidoro* (9 lib. 3 cap) quasi *casta*, & *Propertius* optet, 3 lib. 4 eleg.

Romanis *utinam patuissent castra puellis,*
Essem militiæ sarcina fida tuæ.

liquet hîc tamen, heroïcis temporibus, *mulieres* etiam *castris* adhæsisse. Quinimò & sequentibus. Unde *Scipio Æmilianus duo scortorum millia*, quæ sequebantur, *castris ejecit. Val. Maximus*, 2 lib. 2 cap. 1 tit. Nam, florente imperio Romano,

nun-

nunquam iis *intererat mulier.* *Isidorus*, loc. cit. *Quintilianus*, de *Mariano* Milit. *Servius* ad 3 & 8 *Æneid.* Unde bellaturus *Pompejus* in Lesbo *reliquit uxorem* Corneliam. *Lucanus*, 8 *Pharsal.*& *Flaminius*, iturus in provinciam, *uxorem* à porta *dimisit.* Seneca, 4 lib. 25 controverſ. Alludit *Statius*, 5 ſylv. 1 carm. de Priſcillâ, Abaſcantii conjuge.

Tecum, omnes animo durata per æſtus:
Et (*ſi caſtra darent*) vellet geſtare pharetram,
Vellet Amazoniâ latus includere pelta,
Dum te pulvereâ bellorum nube videret
Cæſarei prope fulmen equi, divinaque tela
Vibrantem.

Æacida) Ita *Achilles*, Pelei è Thetide filius, *ab avo Æaco*; qui ex Endeïda, Chironis filiâ, ſuſcepit Peleum, & Telamonem, Ajacis patrem. Cernitur autem juvenis, crinibus paſſis & criſtata galeâ conſpicuus, in æreo numiſmate, apud *Canini*, 24 imag. Iræ ipſius meminit quoque *Horatius*, 1 lib. 6 od. ad Agrippam:

Nos, Agrippa, neque hæc dicere, nec *gravem*
Pelidæ *ſtomachum*, cedere neſcii.

& lib. de arte, ad Piſones:

Honoratum ſi fortè reponis Achillem,
Impiger, *iracundus*, *inexorabilis*, acer,
Jura neget ſibi nata.

XXX.

PRIAMUS,

à Pyrrho peremptus.

ÆDibus in mediis, nudoque ſub ætheris axe
Ingens *ara fuit*; *juxtaque* veterrima *laurus*
Incumbens aræ, atque umbrâ amplexa penates.
Hîc *Hecuba*, *& natæ* nequicquam *altaria circum*,
(Præcipites atrâ ceu tempeſtate columbæ)
Condenſæ, & *divûm amplexæ ſimulacra petebant*.
Ipſum autem ſumptis Priamum juvenilibus armis
Ut vidit, quæ mens tam dira, miſerrime conjux,
Impulit his cingi telis? . .
Ecce autem elapſus Pyrrhi de cæde Polites,
Unus natorum Priami, per tela, per hoſtes,
Porticibus longis fugit, & vacua atria luſtrat
Saucius. illum ardens infeſto vulnere Pyrrhus
Inſequitur; jam jamque manu tenet, & premit haſtâ.
Ut tandem *ante oculos* evaſit *& ora parentum*,
Concidit, ac multo vitam cum ſanguine fudit.
Hîc Priamus, quanquam in media jam morte tenetur,
Non tamen abſtinuit, nec voci, iræque pepercit.
At tibi pro ſcelere, exclamat, pro talibus auſis,
Dii, . . .
Cui Pyrrhus: referes ergo hæc, & nuncius ibis
Pelidæ genitori! illi mea triſtia facta,

De-

PRIAMVS, à Pyrrho interemptus.

30

Degeneremque Neoptolemum narrare memento.
Nunc morere. hæc dicens, altaria ad ipsa, trementem
Traxit, & in multo lapsantem sanguine nati;
Implicuitque comam lævâ, dextrâque coruscum
Extulit, ac lateri capulo tenus abdidit *ensem.*

Virgilius, 2 *Æneid.*

Vidi execrandum regiæ cædis nefas,
Ipsasque ad aras majus admissum scelus
Æacidis armis. cum ferox *sævâ manu*
Comâ reflectens regium tortâ caput,
Alto nefandum vulneri ferrum abdidit.
Quod penitus actum cum recepisset libens,
Ensis senili siccus è jugulo rediit.

Seneca, *Troad.* Tragoed.
1 Act. 1 scen.

EXPLANATIO.

Ædibus) Græci, *decimo belli* Trojani *anno*, viribus jam attritis, *ad dolum* confugiunt. Noctu fugam simulant, relicto *equo ligneo*, lectissimum quemque Grajorum utero abscondente. Eum Trojani, fraude Sinonis impulsi, dirutâ muri parte, in arce statuunt. Per eam ruinam Græci, nocte intempesta reversi, urbem invadunt. Omnia ferro flammisque fœdantur. Priami regia oppugnatur, *Priamus*que *ipse*, & ipsius *filius* Polites, à Pyrrho, ad aras ipsas *interficiuntur*. *Virgilius*, 2 *Æneid.* *Seneca*, *Troad.* alii.

Lau-

Laurus) *Arbores* ſæpè (æpius *juxtas aras* fuêre. videantur marmorum pluries citati *Bartoli* 26, 27 & 29 tab. quibus illuſtratur & *Ovidii*, 12 Metam.

Ut vetus accenſis incanduit ignibus ara,
Serpere cæruleum Danai vidêre draconem
In *platanum*, cœptis *quæ ſtabat proxima ſacris.*

Amplexæ) *Ab aris* enim ut & deorum ſimulacris *ſupplices*, *non* ſine piaculo, *avellebantur*; prout dictum ſuperius, 65 pag. ad Tab. Megaræ.

Pyrrhi) Qui *Achillis* è Deidamia Scyria *filius.* De eo, ejusque egregia indole *Horatius*, 4 lib. 6 od. *Statius*, 2 *Achilleid.* *Ovidius*, 13 Metam. *Seneca*, in Troad. &c.

Vocatur autem quoque Neoptolemus (νέος enim *juvenis*, & πόλεμος, *bellum*) quod admodum adoleſcentulus, primum tyrocinium in bello Trojano poſuerit. Videatur, *Q. Smyrnæus*, 7 lib. Omiſſor.

XXXI.

ANDROMACHE,

pro filio sollicita.

AD *genua accido*
Supplex, Ulysse, quamque nullius pedes
Novêre dextram, pedibus admoveo tuis.
Miserere matris, & preces placidus pias
Patiensque recipe; quoque te celsum altius
Superi levarunt, mitius lapsos preme.
Misero datur quodcunque, fortunæ datur.
Sic te revisat conjugis sanctæ torus,
Annosque, dum te recipit, extendat suos
Laërta! sic te juvenis excipiat tuus,
Et vota vincens vestra felici indole,
Ætate avum transcendat, ingenio patrem!
Miserere matris. *unicum afflictæ mihi*
Solamen hic est.

Seneca, Troad. Tragœd.
3 act. 2 scen.

EXPLANATIO.

Ad) Græci, exciso Ilio, reditum in patriam cogitantes, contrario vento detinebantur. Achillis umbra intereà, subitò apparens, solvere eos posse negat, nisi sibi debitis inferiis mactaretur Polyxe-

ANDROMACHE, pro filio sollicita.

na, filia regis Priami. Consultus Calchas omninò immolandam pronunciat, *unàque necandum Astyanacta*, filium Hectoris. Andromache verò *mater* eum in paterno tumulo *absconderat*, dum Ulyssem supplex orat, at non exorat. Qui *puerum*, latebris exutum, *ad mortem abducit*. Hic autem mox è turri præcipitatur. *Ovidius*, 13 Metam. 416 vers. Q. *Smyrnæus*, 13 lib. *Euripides*, &c.

Genua) *Genua* misericordiæ dicata. Undè illa *tangebant* & amplectebantur *supplices*: ut *Achæmenides*, apud *Virgilium*, 3 (vide & 10) Æneid.

Genua amplexus, genibusque volutans
Hærebat. quis sit, fari, quo sanguine cretus,
Hortamur.

Medea, apud *Senecam*, 2 act.

Sum nocens, fateor, Creo.
Talem sciebas esse cum *genua attigi*,
Fidemque supplex præsidis dextræ petii.

& Parcæ, apud *Claudianum*, 1 Rapt.

Sed Parcæ vetuêre minas, orbique timentes
Ante pedes soliumque ducis fudêre severam
Caniciem, *genibus*que suas cum supplice vultu
Admovere manus.

Addantur hisce *Euripides*, in *Andromach*. de Oreste supplice. *Homerus*, 24 *Iliad*. de Priamo, filii cadaver redempturo. *Tryphiodorus*, de Sinone, &c. maxime *Plinius*, 11 lib. 45 cap. Hinc & in templis, vota genibus deorum appendebantur, vel cerâ affigebantur. *Juvenalis*, 10 sat.

Ergo

Ergò supervacua hæc, aut perniciosa petuntur,
Propter quæ fas est *genua incerare deorum.*

Hic est) *Astyanax*, Hectoris & Andromachæ filius, de muris præcipitatus; uti in superioribus diximus. Verum, si *Dycti Cretensi* (5 & 6 lib. B. *Trojan.*) tribuenda fides, Astyanacte perempto superfuêre Andromachæ filii, & inter eos *Laodamas*; *quos omnes Pyrrhus* unà cum matre, *in Epirum avexit.* Postmodum verò *Andromache*, *Pyrrhi connubia servans* (*Virgilio*, 3 Æneid.) peperit *Molossum*, Pialum, & Pergamum. Cæso verò Pyrrho, vati Heleno enixa est Cestrinum; quo mortuo *Epiri regnum* (ibi enim excisâ Troia, relicto in Thessaliam reditu, Heleno monente, Pyrrhus consederat) *Molossus* administravit. *Pausanias*, in *Attic.*

XXXII.

XXXII.

AENEAS,

pius in parentem.

Ergo age, chare pater, *cervici imponere nostræ.*
Ipse subibo humeris, nec me labor iste gravabit.
Quo res cunque cadent, unum & commune periclum,
Una salus ambobus erit. mihi parvus Julus
Sit comes, & longè servet vestigia conjux...
Tu genitor, *cape sacra manu, patriosque penates*;
Me bello è tanto digressum, & cæde recenti,
Attrectare nefas, donec me flumine vivo
Abluero.
Hæc fatus, latos humeros, subjectaque colla
Veste super, *fulvique insternor pelle leonis,*
Succedoque oneri. *dextræ se parvus Julus*
Implicuit, sequiturque patrem non passibus æquis.
Pone subit conjux. ferimur per opaca locorum.

Virgilius, 2 Æneid.

EXPLANATIO.

Cervici) Trojâ à Græcorum exercitu per fraudem capta, expugnata, incensa, Æneas, Anchisæ & Veneris filius, Trojanorum nobilis ductor, cum horribiliter omnia dirui, & igne vastari videret, ipseque in extremo capitis periculo versaretur, fugâ saluti suæ prospicere tandem constituit. *Pa-*

ren

ÆNEAS, pius in parentem.

rentem itaque, ætate & morbo confectum, *suis humeris impositum* (cui & sacra commiserat) nec non filium unicum Ascanium, sive Julum, cum Creusâ, dilectissima conjuge, clam *ex urbe* eduxit, atque hoc modo totam suam familiam è mortis discrimine liberavit. *Seneca*, ut solet pulcherrimè, de Benefic. 3 lib. 37 cap. *Ovidius*, 13 Metam. & 4 Fastor. *Martialis*, 11 lib. 5 epigr. alii.

Ille) *Pius* inde meritò dictus Virgilio, cæterisque. *Pietas* autem tribuitur hominibus vel deorum, vel hominum aliorum respectu. Significat etenim tunc obsequium, reverentiamque, sanguine vel aliâ necessitate junctis debitam. ita PIETAS quoque Æneæ, in Antonini nummis subscribitur. *Tristanus*, 38 pag. ita Metellus in patrem *pius*. *Paterculus*, (præter *Ciceronem*, *Val. Maximum*, &c.) 2 lib. 15 cap. ita Anapus & Amphinomus, *Catanæi fratres* (cernuntur in Pompeii junioris denario, apud *Ursinum*, 219 pag.) *pii*; quos mirum in modum describit *Claudianus*, 7 idyll.

Adspice sudantes *venerando pondere* fratres,
Divino meritos semper honore coli.
Justa quibus rapidæ cessit reverentia flammæ,
Et mirata vagas reppulit Ætna faces.
Complexi manibus fultos cervice parentes,
Attollunt vultus, *accelerant*que *gradus*.

& quæ sequuntur, elegantissima.

Sacra) *Penates*, & *Palladium*, Troiâ antiquius; quod non Troiæ sed *Dardanidarum* continebat *in-*

co-

columitatem. Hoc ſecum tulit *Æneas.* Illeenim *Dardanides*, ſicuti & *Albani reges* ejus nepotes, tandemque *Romani. Dionyſius Halicarn.* 1 lib.

Alii tamen *Æneam*, Paridi, Priamique cæteris liberis infenſum, *prodidiſſe patriam.* (*Homerus*, 13 *Iliad. Menecrates Xanthius*, apud citatum *Dionyſium. Lutatius*, apud Authorem Origin gentis *Rom.*) *Palladium*que *à Diomede* ſuſcepiſſe, memorant. *Caſſius Hæmina* apud *Solinum*, 8 cap. Sed paucorum hiſtoricorum vituperia nunquam extinguent innumerabilium poëtarum encomia.

Locorum) *Trojæ* ſive Ilii conflagrantis; cujus *cineres* profundâ ſanè *caligine obteguntur.* Ea, *bello decennali nobilitata*, poëtarum ſcriptis nobiliſſima, erat in Troade, parte Phrygiæ, *ad Scamandrum* ſive Xanthum (de hoc fluvio ſuperius, 104 pag.) *inter Idam* montem & Ægæi *maris oram*: ita exciſa ut Strabonis ætate ipſius nullum obſervaretur veſtigium. *Strabo*, 13 *lib. Recentior* ab Alexandro Magno condita, *in orâ littorali*, hodiè & ipſa exciſa: cujus *rudera* adhuc prætternavigantes cernunt, & *Eski ſtambeul* Turcæ *nominant.* Saltem *Romanorum colonia* fuit, Auguſto principe. *Strabo*, lib. cit. *Plinius*, 5 lib. 33 cap. *Ilienſium* mentionem faciunt *Livius*, 35 & 38 lib. *Suetonius*, *in Jul.* 79 cap. & in *Claud.* 52 cap. *Tacitus*, Annal. 4 lib. 55 cap. & 12 lib. 58 cap. *Juſtinus*, 31 lib. 8 lib. Videantur eorum Numismata apud *Triſtanum*, *Patinum*, *Vailliant*, &c.

XXXIII

AGAMEMNON,

ab uxore perempta.

VEnêre fata. ſanguinem extremæ dapes
Domini videbunt, & cruor Baccho incidet.
Mortifera vinctum perfidæ tradet neci
Induta veſtis. exitum manibus *negat,*
*Caput*que laxi & invii *cludunt ſinus.*
Haurit trementi ſemivir dextrâ latus,
Nec penitus adigit. vulnere in medio ſtupet.
At ille, ut altis hiſpidus ſylvis aper,
Cum caſſe vinctus, tentat egreſſus tamen,
Arctatque motu vincla, & incaſſum furit.
Cupit fluentes undique & cæcos ſinus
Disjicere; & hoſtem quærit implicitus ſuum.
Armat bipenni Tyndaris *dextram* furens.
Qualisque ad aras *colla* taurorum prius
Deſignat oculis, antequam ferro petat;
Sic huc & illuc impiam librat manum.
Habet. peractum eſt. pendet exigua malè
Caput amputatum parte, & hinc trunco cruor
Exundat, illinc ora cum fremitu jacent.

Seneca, Agamemn.
5 act. 1 ſcen.

EXPLANATIO.

Fata) Troiâ captâ, incenſâ, deletâ, *Caſſandram*, Priami ex Hecuba filiam (vatem illam nobilem, patriæ deplorabili excidio, nunquam credi-

AGAMEMNON, ab uxore peremptus.

ditam) in divisione prædæ *accepit Agamemnon*, omnium Græcorum imperator. Clytemnestra, Tyndari filia, Agamemnonis uxor, cum audivisset *Cassandram* sibi *pellicem adduci*, (quippe jam *Halesum ex eâ* susceperat rex) cum Ægysto, Thyestis filio, concubuit, & cum eo consilium cepit ut *Agamemnonem* & Cassandram *interficerent*. Nec mora. *sacrificantem* (sive, ut placet aliis, epulantem & imperviâ veste irretitum) securi cum Cassandra *interfecerunt*. *Hyginus*, 103 & 108 Fab. *Seneca*, & *Æscylus*, in *Agamemn. Lycophon*, in *Cassandr. Philostratus*, 1 con. 2 lib. *Dictys Cretens.* 5 lib.

Bipenni) Inter *Amazonum arma* telum famigeratissimum; quippe *earum inventum*. *Plinius*, 7 lib. 56 cap. de eâ, præter *Arrianum*, *Alexandri* Expedit. 7 lib. *Virgilius*, 11 *Æneid.* de Camilla:

Et nunc lenta manu spargens hastilia densat;
Nunc validam *dextrâ rapit* indefessa *bipennem*.

Horatius, 4 lib. 4 od. de Vindelicis:

Vidêre Rhœti bella sub Alpibus
Drusum gerentem, & Vindelici; quibus
Mos unde deductus per omne
Tempus *Amazonia securi*
Dextras obarmet, quærere distuli.

Seneca, *Agamemn.* 217 vers.

Non picta pharetra, & *securigerâ manu*
Peltata *Amazon.*

verum & *Silius*, 2 *Punic.* de Hasbite. *Ovidius*, 3 *Pont.* 1 eleg.

1 eleg. *Claudianus*, 2 Rapt. &c. Videas interim securres, securigerasque puellas in Numismatibus, apud *Patinum*, *Tristanum*, *Morellium*; quinimo & *Petr. Petitum*, de Amazonibus.

Taurorum) Hi in sacris frequentissimi; *immolandi* sive *Jovi*. *Seneca* (præter *Virgilium*, *Horatium*, *Ovidium*) Med. 1 chor.

Primus sceptriferis colla *Tonantibus*
Taurus celsa ferat *tergore candido*.

sive *Neptuno*. *Virgilius*, (præter *Statium*, &c.) 2 (videas & 3) *Æn*.

Laocoon, ductus *Neptuno* sorte sacerdos,
Solenneis *taurum* ingentem mactabat ad aras.

At *albi* & candidi. *Gellius*, 10 lib. 15 cap. *Virgilius*, 1 & 2 Georgic. *Silius*, 3 *Punic*. *Tibullus*, 3 lib. 5 eleg. *Juvenalis*, 12 sat. *Seneca*, *Oedip*. 2 &c. at optimè *Ovidius*, 4 *Pont*. 4 (videas & 8) eleg.

Colla *boves niveos* certæ præbere securi,
Quas aluit campis *herba Falisca* suis.

Securi percutiendi. *Horatius*, 3 lib. 23 od.

Nam quæ nivali pascitur Algido
Devota, quercus inter & ilices;
Aut crescit Albanis in herbis
Victima, Pontificum *secures*
Cervice *tinget*.

& *Virgilius*, 2 *Æn*. de Lacoonte:

Qualis mugitus, fugit cum saucius aram
Taurus, & incertam *excussit* cervice *securim*.

XXXIV.

ORESTES,

matrem perimens.

QUo gladium vibras? utero mammisne minaris?
Ah, reprimat cæcus barbara tela furor!
Lactabam mammis, utero te, nate, ferebam:
Dignus erit veniâ forsan uterque locus.
Erramus. qui te miseras malè fudit in auras,
Dignus, uterque mori dignus; utrumque feri!

Matth. Casimir. Sarbievii,
57 èpigr. de *Nerone*.

EXPLANATIO.

Vibras) *Orestes* Agamemnonis & Clytemnestræ filius, postquam in puberem ætatem venit, studebat *patris* sui (ab Ægisto & Clytemnestrâ adulterâ *occisi*) *mortem exequi*. ita consilium capit cum Pylade, & Mycenas venit ad matrem Clytemnestram, dicitque se Æolium hospitem esse, nunciatque Orestem esse mortuum, quem Ægisthus populo necandum demandaverat. Nec multò post *Pylades* Strophii filius ad Clytemnestram venit, *urnamque secum affert*, dicitque ossa Orestis condita esse. Quos Ægisthus lætabundus hos-

ORESTES, matrem perimens.

hospitio excepit. qui occasione captâ, Orestes cum Pylade, *noctu* Clytemnestram *matrem* & Ægisthum *interficiunt.* Quem Tyndarus cum accusaret, Oresti à Mycenensibus fuga data est propter patrem; quem postea furiæ matris exagitarunt. *Hyginus*, 119 Fab. *Sophocles*, in *Electr.* &c.

Mammisne) Ei itaque, ut & *Alcmæoni*, comparat *Neronem* Græcum carmen apud *Suetonium*, in *Neron.* 39 cap. Namque

Alcmæon, Amphiarai auguris & Eriphyles filius, *matrem quoque interfecit*; postquam hæc, aureo monili corrupta, maritum sese celantem (quippe si ad Thebas oppugnatum ivisset, se non inde rediturum sciebat) Adrasto fratri prodidisset. *Diodorus*, 4 lib. *Apollodorus*, 3 lib. *Hyginus*, 73 Fab. *Sulpic. Lupercus*, eleg. de Avaritia. *Horatius*, 3 lib. 16 od. *Virgilius*, 6 *Æneid.* 440 vers.

His Phædram Procrinque locis; mæstamque *Eriphylen*
Crudelis *nati monstrantem vulnera* cernit.

Nero parricidio notissimus. *Dio*, 61 lib. *Suetonius*, apud quem, 39 cap. anceps, & ideo perelegans epigramma:

Quis neget Æneæ magnâ de stirpe *Neronem*?
Sustulit hic matrem; sustulit ille patrem.

Lactabam) Ita & apud *Justinum* (16 lib. 1 cap.) *Thessalonice* regina, uxor Cassandri, *occiditur ab* An-

Antipatro *filio*; cum vitam etiam *per ubera materna* deprecaretur.

Utero) De *Agrippinâ* ſic, 15 Ann. 8 cap. *Tacitus*: Circumſiſtunt lectum percuſſores, & prior trierarchus fuſti caput ejus afflixit. Nam in mortem centurioni ferrum diſtringenti, *protendens uterum, ventrem feri*, exclamavit; multiſque vulneribus confecta eſt.

Veniâ) Pulcra ſanè & perquam jucunda quæ de matricidâ illo *Horatius*, 2 lib. 3 ſat.

Quid enim? neque tu hoc facis Argis,
Nec ferro, ut demens *genitricem occidit Oreſtes*.
An tu reris eum *occiſâ* inſaniſſe *parente*,
Ac non antè malis dementem actum furiis, quam
In matris jugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin ex quo eſt habitus malè tutæ mentis Oreſtes,
Nil ſanè fecit, quod tu reprendere poſſis;
Non Pyladem ferro violare, auſusve ſororem
Electram. tantum maledicit utrique; vocando
Hanc furiam; hunc aliud, juſſit quod ſplendida bilis.

XXXV.

DIDO,

ab Ænea spreta.

TAlia *dicentem* jam dudum *aversa tuetur*,
Huc illuc volvens oculos, totumque pererrat
Luminibus tacitis, & sic accensa profatur: (thor,
Nec tibi diva parens, generis nec Dardanus au-
Perfide! sed duris genuit te cautibus horrens
Caucasus, Hyrcanæque admôrunt ubera tigres.
Nam quid dissimulo, aut quæ me ad majora reservo?
Num fletu ingemuit nostro? num lumina flexit?
Num lacrymas victus dedit, aut miseratus aman-
tem est?
Quæ quibus anteferam? jam jam nec maxima Juno
Nec Saturnius hæc oculis pater adspicit æquis.
Nusquam tuta fides. ejectum littore, egentem
Excepi, & regni demens in parte locavi;
Amissam classem, socios à morte reduxi.
Heu, furiis incensa feror! nunc augur Apollo,
Nunc Lyciæ sortes, nunc & Jove missus ab ipso
Interpres divûm fert horrida jussa per auras.
Scilicet, is superis labor est. ea cura quietos
Sollicitat. neque te teneo, neque dicta refello.
I, sequere Italiam ventis, pete regna per undas:
Spero equidem mediis, si quid pia numina possunt,
Supplicia hausurum scopulis, & nomine Dido
Sæpe vocaturum. sequar atris ignibus absens:

Et,

DIDO, ab Ænea ſpreta.

Et, cum frigida mors animâ seduxerit artus,
Omnibus umbra locis adero. *dabis* improbe *pœnas.*
Audiam, & hæc manes veniat mihi fama sub imos.
His medium dictis *sermonem abrumpit*, *&* auras
Ægra *fugit*, *seseque* ex oculis *avertit*, & aufert;
Linquens multa metu *cunctantem* & multa parantem
Dicere. suscipiunt *famulæ*, collapsaque membra
Marmoreo referunt *thalamo*, stratisque reponunt.

Virgilius, 4 *Æneid.*

EXPLANATIO.

Aversa) Dido, sive Elisa, Beli Tyriorum regis filia, Sichæo Herculis sacerdoti primis nuptiis fuit juncta. Eum etenim Pygmalion, Elisæ frater, ejus thesauris inhians antè ipsas aras obtruncaverat. Hæc vero thesauris clam effossis, cum iis quibus invisus erat Pygmalion, navem conscendens, in Africæ partem Zeugitanam delata est. Mox solum mercata Carthaginem, & ei conjunctam Byrsam condidit. At *cum Hiarbas*, Getuliæ rex, *nuptias ejus ambiret*, *recusantemque armis cogere vellet*, *sibi ipsi mortem intulit.*

Sic historici; *Solinus*, 40 cap. *Justinus*, 18 lib. 5 & 6 cap. & alii: verum poetæ, præeunte *Marone*, fabulantur Æneam, Troiâ captâ, profugum, vi tempestatis Carthaginem fuisse delatum. *Elisam*que amore ipsius incensam, *cum* subitò præter spem *deseretur*, *mortem sibi conscivisse.* *Ovidius*, 7 Heroid. epist. 3 *Fastor.* & 14 Metam. *Silius*, 8 *Punicor.*

Dido) Latinè *virago.* Nempe post generosam mor-

mortem, consecrationemque hoc nomen ei tributum. *Servius*, ad 1 *Æn.* Quippe, apud veteres, mortuis *consecratis mutabatur nomen*, ne quis fortè putaret eos homines fuisse. Ita *Medea* à Marsis culta (postquam Colchis relictis, secuta Jasonem, in Italiam tandem pervenisset, populosque, præsertim Marsos, remedia contrà serpentes, ipsis molestissimos, docuisset) nomine Anguitiæ, sive potius *Angitiæ. Solinus*, 8 cap. *Servius*, ad 7 Æneid. Glossæ vet. ut & *Hesiodus*, *Alcmanes*que, apud *Athenagoram*, in Legation. Ita *Romulus* à Romanis consecratus, appellatusque *Quirinus*. *Ovidius*, 14 Metam.

Elisæ verò inter deas receptæ meminêre *Justinus*, loc. cit. *Appianus*, in *Punic. Silius*, 1 *Punicor.* quibus adde *Numismata* Tyriorum & Sidoniorum, apud *Vaillant*, de *Rom.* Colon. & Municip.

Sortes) *Oracula*; quæ *sortes* quoque appellabantur, quod res maximè dubiæ & controversæ darentur. *Claudianus*, 2 bell. *Getic. Ovidius*, 3 *Pont.* eleg. 1. *Cicero*, 1 Divinat. *Virgilius*, 7 *Æn.* & passim. *Lucanus*, 5 & 6 *Pharsal. Horatius*, de Art. *Seneca*, *Oedip.* 2; 1. *Sidonius*, 5 & 9 carm.

Thalamo) Ille *domus interior pars*; *gynæconitis*, sive παρθενὼν; quia in eâ versabatur *virgo*, νύμφη, h. e. *innupta* puella. *Statius* (præter *Theocritum*) 1 *Thebaid.* de Argia, & Deiphile. Quo nemo etiam, nisi propinquâ cognatione conjunctus accedit. *Nepos*, in præfation. lib.

XXXVI.

XXXVI.

ANNA,

sororem lugens.

AUdiit exanimis, trepidoque exterrita cursu,
Unguibus *ora soror fœdans*, & pectora pugnis,
Per medios ruit, ac *morientem nomine clamat*:
Hoc illud germana fuit? me fraude petebas?
Hoc rogus iste mihi, hoc ignes *aræque parabant?*
Quid primum deserta querar? comitemne sororem,
Sprevisti moriens? eadem me ad fata vocasses;
Idem ambas *ferro* dolor atque eadem hora tulisset.
His etiam struxi manibus, patriosque vocavi
Voce deos, sic te ut positâ crudelis abessem?
Exstinxi te, meque, soror, populumque, patresque
Sidonios, urbemque tuam.

Virgilius, 4 *Æneid.*

EXPLANATIO.

Rogus) Ænea discessum parante, classemque suam clanculum instaurante, *Anna* frustrà *ipsum ab incepto revocare conata est*. Mox, sororis hortatu, in ædium parte editissimâ, ingentem *pyram erigit*, sacrorum expiantium simulationem promovet, atque, *omnium nescia*, *moritura* Didoni ferale *theatrum exstruxit*. *Virgilius*, 4 *Æneid.* &c.

Mo-

ANNA, *fororem lugens.*

Morientem) *Didonis interitus* ut *pictorum*, *fictorum*, *statuariorum*, sic imprimis *poëtarum* insigne & elegans argumentum. Placent in reginam epigrammata Anthologiæ *Græc. Ausonii*, *Marulli*, *Sannazarii*, *Bezæ*, *Scaligeri*, *Monerii*, *Buchanani*, *Bellaji*, cæterorumque: incerti tamen cujusdam præ cunctis, apud modò nominatam *Mercerium*, 2 lib. 19 cap. de *Didone* marmoreâ:

Dum videt incautus pulcram spectator Elisam
 Obstupet, & visu fixus ut illa riget.
Ars mira? ipsa *silex animam spirare* videtur;
 Quique animam spirat, creditur esse *silex*.

At de fictis ipsius Æneæque amoribus, desertæque insanâ morte, en locum, apud *Macrobium*, (Saturnal. 5 lib. 17 cap.) observatione dignissimum, & mirè jucundum:

Quod ita elegantius authore (*Apollonio*) digessit (Virgilius) ut *fabula* lascivientis *Didonis*, quam *falsam novit universitas*, per tot tamen secula *speciem veritatis obtineat*; & *pro verâ* per ora omnium *volitet*: ut *pictores fictoresque*, qui figmentis liciorum contextas imitantur effigies, *hac materiâ* vel maximè in efficiendis simulacris *tanquam unico argumento decoris* utantur. Nec minus *histrionum perpetuis* & gestibus & *cantibus celebrantur*.

Tantum valuit *pulchritudo narrandi*, ut *omnes* Phœnissæ castitatis conscii, nec ignari manum sibi injecisse reginam, ne pateretur damnum pudoris,

con-

conniveant tamen *fabulæ*; & intra conſcientiam *veri ſidem prementes*, *malint pro vero celebrari*, quod pictoribus humanis *dulcedo fingentis infudit*.

Hactenus pulcrè Macrobius. Certè *Æneam non potuit vidiſſe Dido*; cum Carthaginem condiderit regina, 286 anno antè Æneæ adventum in Italiam. Videantur Annales & Faſti, præter *Ger. Voſſium*, Orator. Inſtitut. 1 lib. 6 cap. 8 art.

Clamat) Solenne hoc priſcis. *Servius*, ad 6 *Æneid*. *Propertius*, 4 lib. 7 eleg. *Ovidius*, 3 Triſt. 3 eleg.

Nec mandata dabo? nec *cum clamore ſupremo*
Labentes oculos claudet amica manus?

Adjungantur *Lucanus*, 2 *Pharſal*. *Auſonius*, genethliac. ad Nepot. *Seneca*, Tranquill. Anim. 11 cap. *Apulejus*, in Apolog.

Sidonios) *Carthaginienſes*; origine & genere Tyrios & *Sidonios*. *Sidon* (ſicuti Tyrus) *Phœnices* urbs, Sacra, Ναυάρχος, maritimarum urbium maxima in ipſis Judææ finibus, piſcoſa; undè nomen; Sidon enim ipſis *piſcis*: in cujus Nummis (apud *Vaillant*, de Municip. & Colon.) Dido ſceptrifera, fugiens, triremi inſiſtens, extenſâ dextrâ quaſi ſequentibus viam demonſtrans, conſpicitur. Meminêre urbis hujus *Strabo*, 16 lib. *Plinius*, 5 lib. 17 cap. *Mela*, 1 lib. 7 cap. *Diodorus*, &c.

XXXVII.

TOMYRIS,

hosti insultans.

QUam bello appeteres, facta est tua terra. doleres
Quam sterilem, vestro sanguine pinguis erit.
Imperii est extincta sitis virtute; *cruoris*
Nunc extinguetur victa cruore; bibe!

Jul. Cæsar Scaliger,
in Heroïn.

EXPLANATIO.

Bello) Tomyris, quæ & Thamyris, *Massagetarum regina* in Scythiâ, *tempore* minoris *Cyri*, potentissimi Persarum regis; quem Araxen flumen transeuntem, bello aggressa est, fraude circumvenit, vicit, & castris vitâque ipsâ spoliavit. Nempe sic ipsius *filii interitus vindicatus. Eum* etenim Cyrus, à matre obviam missum, cum suis *per insidias interfecerat.* Hoc victorioso eventu tamen non contenta, nec animi efferati rabies emollita. Quippe revulsum *caput* in utrem *cruore humano plenum* demisit, hisque verbis ei insultavit: filii mei sanguinem hausisti, & meum, Cyre, sitisti; nunc ego te cruore saturo. *Herodotus*, 1 lib. *Val. Maximus*, 9 lib. 10 cap. *Justinus*, 1 lib. 8 cap.

Fron-

TOMYRIS, *hosti insultans.*

Frontinus, Strateg. 2 lib. 5 cap. *Ammianus*, 23 lib. 6 cap. *Orosius*, 2 lib. 7 cap. *Lucianus*, in Macrobiis,& *Charont. Jornandes*, *Geticor.* 10 cap.

Sanguine) Solenne victoribus hostis *devicti caput amputare*; quinimò & sæpè affixum hastæ *circumferre*, vel loco patente spectandum *proponere*. Videantur Reg. 1 lib. 17 cap. de Goliathi. *Judith*. 14 cap. de Olophernis. *Machab*. 2 lib. 7 cap. de Nicanoris. *Virgilius*, 7 *Æn*. de capitibus Nisi & Euryali. *Livius*, 27 lib. de Hasdrubalis. *Lucanus*, 8 *Pharsal*. de Pompeii. *Corn. Severus*, apud *Senecam*, 7 Suasor. de Ciceronis. *Suetonius*, *Aug*. 13 cap. de Bruti. *Curtius*, 7 lib. 2 cap. de Parmenionis, ut 8 lib. 12 cap. de Erycis. *Florus*, 4 lib. 9 cap. de Crassi. Nempe in fidem victoriæ, & hostium terrorem. Ita & Thracibus fuit familiare. *Florus*, 3 lib. 4 cap. quemadmodum & Scythis. *Herodotus*, 4 lib. quibus ipsa *capitis ossa pro poculis* erant. *Strabo*, 7 lib. quod & de septentrionem colentibus populis quoque narrat *Plinius*, 7 lib. 2 cap. de Essedonibus *Solinus*, 19 cap. de Scordiscis *Ammianus*, 27 lib. 3 cap. de Hunnis & Gepidis, & speciatim de Alboïno, è Cunimundi regis capitis ossibus bibente, *Paul. Diaconus*, 1 lib. gest. *Longobardic*. 27 cap. quinimò de Gallis, sive Celtis priscis. sic *Silius*, 13 B. *Punic*.

At Celtæ *vacui capitis* circumdare gaudent
Ossa, nefas, auro & mensis ea *pocula* servant.

Vir-

Virtute) Certè videtur esse *commentum* Græcorum, quicquid de Tomyri, *tanquam muliere*, produnt. *Teimur* namque (ut Tamyris sive Thamyris) *masculum nomen* apud Scythas semper fuit. Sic enim regem Sacarum appellari observamus apud *Polyænum*. Hæc *Isac. Vossius*, ad *Justini* loc. cit.

Et qualis scriptorum de morte Cyri dissensus? in acie capitur, & Tomyridis mandato, cruci affigitur *Diodoro*, 2 lib. 44 cap. in prælio adversus Derbicas, jaculo transfixus, post diem tertium perit è vulnere *Ctesiæ*, Hist. *Persic.* annorum centum senex, æger animi decedit *Luciano*, de Longæv. placidè in lecto obdormit *Xenophonti*, Institut. lib. ult. Undè & sepulchri regis hujus meminêre *Plutarchus*, *Arrianus*, & *Strabo*, apud *Joh. Lomejerum*, Dier. Genial. 1 Dec. 1 Dissertat.

Bibe) Insultatio amarissima. Ita *Parthi*, *Crasso* devicto & occiso, *in ipsius os aurum* liquefactum *infundunt*, pecuniæque acquirendæ insanum studium ipsi (ditissimo licet) hoc modo insultantes exprobrant. *Dio*, 40 lib. & *Florus*, 3 lib. 11 cap. *Fulvia*, M. Antonii Triumviri perniciosa conjux, *Ciceronis* arreptum *caput* genibus imponit, *conspuit*, & (opprobriis crebris ac amaris additis) extractam *linguam* crinali *acu compungit*. Idem *Dio*, 47 lib.

XXXVIII.

TARPEIA,

armis obruta.

HOc Tarpeia ſuum tempus rata, convenit hoſtem,
Pacta ligat, pactis ipſa futura comes.
Mons erat aſcenſu dubius, feſtoque remiſſus.
Nec mora, vocales occupat enſe canes.
Omnia præbebant ſomnos; ſed Juppiter unus
Decrevit pœnis invigilare ſuis.
Prodiderat portæque fidem, patriamque jacentem;
Nubendique petit, quam velit ipſa diem.
At Tatius, neque enim ſceleri dedit hoſtis honorem,
Nube, ait, & regni ſcande cubile mei!
Dixit, & *ingeſtis comitum ſuperobruit armis.*
Hæc, virgo, officiis dos erat apta tuis!

Propertius, 4 lib. 4 eleg.

EXPLANATIO.

Tarpeia) Sabini quoque, anno urbis conditæ quarto, *ob raptas bellum* adverſus Romanos ſumpſerunt. Et cum Romæ appropinquarent, *Tarpejam virginem nacti*, quæ aquæ, cauſâ ſacrorum, hauriendæ deſcenderat, ei T. Tatius optionem muneris dedit, ſi exercitum ſuum in Capitolium produxiſſet. Illa *petiit*

quod

TARPEIA, *armis obruta.*

quod illi *in sinistris* manibus *gerebant*, videlicet anulos & armillas: quibus dolosè repromissis, Sabinos in arcem perduxit, ubi Tatius *eam scutis obrui præcepit*; nam & ea in lævis habuerant. *Victor*, de Vir. Illustrib. *Livius*, 1 lib. *Florus*, 1 lib. 1 cap. *Val. Maximus*, 9 lib. 6 cap. *Plutarchus*, in *Romul.*

Superobruit) Inspicias consulares *denarios*, apud *Fulv. Ursinum*; nempe *Titurıæ Petroniæ*que gentis. In prioris enim *Tarpeia* genu flectit *inter scuta*, accurrente utrinque Sabino clypeato: verum in posterioris jam *clypeis* projectis *demersa* recumbit. At, scelerata & *nocens*, an pura & *innocens*? sanè Sabinæ hæ gentes, nisi *inculpatam* credidissent, in *Nummorum monumentis* publicis ejus effigiem minimè collocassent. Quid? ipsi Romani virgini posuerunt *sepulcrum*, venerati eam; *effigiem*que statuêre in æde Jovis Metellinâ. *Festus. Piso*, apud *Dionysium Halycarn.*

Crederes autem populum Romanum scelestam perfidamque virginem, sepulcro posito & annuâ cærimonia fuisse veneratum? Quomodo tamen illa pura & *innocua*? pacto illo famoso nihil aliud virgo voluit quam *nudatos scutis civibus* suis *trucidandos* hostes *objicere*. Pulcro profectò consilio, si fortuna accessisset. Hæc scriptores tradidêre antiquissimi; & accedunt *Pisoni* citato *Florus*, atque ipse *Livius*.

Sinistra tamen (similia de *Didone*, 144 pag.) ma-

magis invaluit opinio; quasi desiderio potiundi auri impiam proditionem conceperit. *Val. Maximus*, aliique superius enumerati. Quinimò *Propertius*, (4 lib. 4 eleg.) poëticâ libertate, eam *amore* Tit. Tatii, *Sabinorum regis*, *impulsam* fingit. Et *Antigonus* (apud *Plutarchum*, in *Romul.*) specioso prætextu rem velans, *eam*, *Tatii* scilicet *filiam*, à Romulo *abreptam*, thalamoque ejus suis ingratiis sociatam, *justam comminiscendæ proditionis occasionem habuisse* narrat. Hactenus ex mente *Just. Rycquii*, commentar. de *Capitolio Rom.* 3 cap. Immitissimè autem *de Tarpeiæ* apud inferos *supplicio* agit *Silius*, 13 B. *Punic.*

Illa autem quæ tondetur, præcordia rostro
Alitis (en quantum resonat plangentibus alis
Armiger ad pastus rediens Jovis) *hostibus arcem*
Virgo (immane nefas) adamato *prodidit auro*
Tarpeia, & pactis reseravit claustra Sabinis.

XXXIX.

HORATIUS,

sororem ferro transverberans.

INquinat egregios adjuncta superbia mores.

Claudianus, 4 consul. *Honor.*

POne vesanos, precor,
Animi tumores, teque pietati refer.

Seneca, *Thebaïd.* 4 act. 1 scen.

EXPLANATIO.

Superbia) Horatius unus (hæc A. V. C. 187) prælio *trium Curiatiorum*, conditione pugnæ omnium Albanorum *victor*; *cum* ex illâ clarissima acie domum repetens *sororem* suam virginem Curiatii *sponsi mortem* profusius, quam illa ætas debebat, *flentem vidisset*, gladio, quo patriæ rem bene gesserat, *interemit*. Parum pudicas ratus lacrymas, quæ præpropero amori dabantur. *Val. Maximus*, 6 lib. 3 cap. 6 exemp. *Florus*, 1 lib, 3 cap. *Dionysius*, 3 lib. *Victor*, de vir illustr.

Vesanos) *Livius*, 1 lib. Princeps Horatius ibat, *tergemina spolia præ se gerens*. cui *soror* virgo, quæ desponsa uni ex Curiatiis fuerat, *obvia ante portam Capenam* fuit: *cognito*que super humeros fratris *paludamento sponsi*, *quod ipsa confecerat*, solvit crines

HORATIVS, ſorarem ferro transverberans.

nes, & flebiliter nomine ſponſum mortuum appellat. Movit feroci juveni animum comploratio ſororis in victoriâ ſua, tantoque gaudio publico. Stricto itaque *gladio*, ſimul verbis increpans, *transfigit puellam*: abi hinc cum immaturo amore ad ſponſum, inquit, oblita fratrum mortuorum, vivique, oblita patriæ. Sic eat quæcunque Romana lugebit hoſtem. Hæc ille.

Tumores) Victoria felix, & rerum fauſtior ſucceſſus impotentes animi facit homines. Romani idcirco, laudabili exemplo, triumphantis ſuperbas aures ritu pulcherrimo vellicarunt. Quippe, *in eodem curru*, adſtabat carnifex ſive potius *ſervus publicus*, ei à tergo ſuggerens: reſpice poſt te; hominem memento te. *Tertullianus*, apolog. adverſ. gent. 33 cap. *Arrianus*, in *Epictet.* 3 lib. 24 cap. *Iſidorus*, 18 Origin. 2 cap. *Zonaras*, Annal. 2 Tom. de Camilli triump. *Plinius*, 33 lib. 1 cap. & 28 lib. 4 cap. *Juvenalis*, 10 ſat. de coronâ aurea, ſolida, triumphantium:

Tenet ſudans hanc *publicus*, & ſibi conſul
Ne placeat, *curru ſervus portatur eodem.*

Hic ergò triumphantem ad ultimi ſupplicii inſtrumenta, currui proximè appenſa, attendere monebat. Ea erant flagellum & tintinnabulum; indicantia, victorem jam ſublimem in tantas calamitates poſſe incidere, ut aut flagris cædatur aut capitis damnetur. *Zonaras*, Annal. 2 Tom. apud *Magium*, de Tintinnabul. 11 cap. qui tamen credit non anti-

ti-

tiquitus, sed temporibus *Zonaræ* proximis hoc fieri consuevisse; cum nullus nec Græcorum, nec Latinorum scriptorum moris ejus mentionem faciat.

In Nummis tamen, ut & Marmoribus, non minister publicus, sed *Victoria præpes*, coronam sustinet; nempe apud *P. S. Bartholum*, 6 & 32 Tab.

Quinimo & in ipsum *triumphantem dicteria* & amarissima subindè *convitia* liberè jaciebant ipsi circumfluentes milites. *Martialis*, 1 lib. 5 epigr. ad Domitianum. & 7 lib. 7 epigr. de eodem triumphante:

Tale erat hoc in Ventidium, (fuit hic genere & loco humili; post Sociale bellum, triumphante Pompejo Strabone, puer, inter cæteros, ante currum imperatoris, sinu matris vectus, posteà *comparandis mulis* & vehiculis sordidà sibi *victum quærens*) de Parthis triumphantem:

Concurrite omnes augures, aruspices,
Portentum usitatum conflatum est recens,
Nam *mulos qui fricabat*, consul factus est.

Gellius, 15 lib. 4 cap. videantur & *Dionysius*, 7 lib. *Livius*, 4 lib. de Valerio, 5 lib. de Camillo. 10 lib. de Fabio. & 39 lib. *Paterculus*, 2 lib. 67 cap. de Lepido & Planco. *Plutarchus*, in Paullo. *Appianus*, in *Punic.* de Scipione. *Livius*, 39 lib. de Manlio. *Plinius*, 19 lib. 8 cap. de Cæsare. *Suetonius*, in Cæsar. 49 & 51 cap. *Dio*, 43 lib. de eodem, apud *Barnab. Brissonium*, 4 lib. de Formulis.

XL.

TULLIA,

parentis cadaver calcans.

TUllia conjugio ſceleris mercede parato,
His ſolita eſt dictis exſtimulare virum.
Quid juvat eſſe pares, te noſtræ cæde ſororis,
Meque tui fratris, ſi pia vita placet?
Vivere debuerant & vir meus & tua conjux,
Si nullum auſuri majus eramus opus.
Et caput & regnum factum eſt dotale parentis.
Si vir es, indictas exige dotis opes.
Regia res ſcelus eſt. *ſocero* cape regna *necato*.
Et noſtras *patrio ſanguine* tinge manus.
Talibus inſtinctus ſolio privatus in alto
Sederat. attonitum vulgus ad arma ruit.
Hinc cruor & cædes. infirmaque vincitur ætas.
Sceptra gener ſocero rapta Superbus habet.
Ipſe ſub Eſquiliis, ubi erat ſua regia, cæſus
Concidit in durâ ſanguinolentus humo.
Filia carpento patrios initura penates,
Ibat per medias alta feroxque vias.
Corpus ut aſpexit, lacrymis auriga profuſis
Reſtitit. *hunc tali corripit illa ſono:*
Vadis! an exſpectas pretium pietatis amarum?
Duc, inquam, invitas ipſa per ora rotas.

Ovidius, 6 Faſtor.

TVLLIA, *parentis cadaver calcans.*

EXPLANATIO.

Tullia) *Tarquinius*, cui cognomen Superbi ex moribus datum, *regnum* avitum, quod à Servio Tullio tenebatur, *rapere maluit, quam exſpectare*; immiſſiſque in eum percuſſoribus, (A. V. C. 218) ſcelere partam poteſtatem non melius egit quam acquiſierat. Nec abhorrebat moribus uxor *Tullia*, quæ, ut virum regem ſalutaret, *ſuper cruentum patrem*, vecta carpento, conſternatos *equos egit*. *Florus*, 1 lib. 7 cap. *Livius*, 1 lib. *Val. Maximus*, 9 lib. 11 cap. *Victor*, de Vir. Illuſtr. *Seneca*, *Octav.* chor. 1 act. *Silius*, 13 B. *Punic.* ubi de pœnis apud inferos. *Dionyſius Halycarn.* & alii.

Virum) Tarquinium Superbum; *cujus vultus*, uti credit ſæpius laudatus *Begerus*, *in* Lolliæ gentis *denario*. Quid? exoſus ille tyrannus in monumento publico? quippe ni? fuêre & *Tarquiniorum ſtatuæ*, Plinii ætate, Romæ inter reliquorum regum ſimulacra. *Plinius*, 33 lib. 1 cap. Ita & *in alio Numiſmate* cernitur *idem*, *juvenili facie*, imberbis, galeatus; appoſita clavâ Herculeâ; quemadmodum *ſocer*, Tarquinius Priſcus, exhibetur *in ſimili* quoque, imberbis & diadematus; & quidem addita eâdem clava. Videatur *Begeri* epiſtola ad *Spanhemium*.

Sceptra) Priſcis regibus ducibuſque *ſceptrum* (quod à σκήπτω, innitor) erat *haſta*. *Juſtinus*, 43 lib.

43 lib. 3 cap. iterumque, 24 lib. 4 cap. de Hiëronis hasta. *Pausanias*, in *Boeotic.* de Chæronæensibus, hastam Jovis colentibus. *Sidonius*, 2 carmin. Per eamque hi jurabant. *Æscylus*, in Septem ad *Theb.* de Parthenopæo. *Homerus*, 1 *Iliad.* & *Virgilius*, 12 *Æneid.*

Ita in Nummis *hastata* est non tantum Juno Regina; sed &, apud *Angelonum*, *Arschotanum*, *Oudanum*, *Patinum*, &c. Vesta, Venus, ac Ceres, ut & Janus, Jupiter, atque Genius.

Carpento) Quod *vehiculi genus* pompaticum *matronis proprium*; quo festis diebus ad ædes deorum ferebantur. *Isidorus*, 20 lib. 12 cap. arcuatum & contectum. *Apulejus*, 10 Metam. dictum quasi *carmentum*, *à* matre Evandri, *Carmentâ*. *Plutarchus*, *Romanar.* Quæst. 56. *Ovidius*, 1 Fast.

Nam prius Ausonias *matres carpenta vehebant*;
Hæc quoque *ab Evandri dicta parente* reor.

formam intuêre *in Numismatibus* Augustarum; nempe consecratarum, Agrippinæ, & Juliæ; apud citatos *Nummorum* collectores & enarratores. Meminêre *carpentorum* *Livius*, 5, & præsertim 34 lib. de mulierum luxuria. *Suetonius*, in *Calig.* 15 cap. & *Claud.* 11 cap. de Agrippina, Caji, & Antonia Claudi: denique *Tacitus*, 12 Ann. 42 cap. de Agrippina, Neronis ambitiosâ matre: iterumque (præter *Dionem*, 60 lib.) *Suetonius*, Claud. 17 cap. de Messalinâ, mariti triumphalem currum *carpento* sequutâ.

XLI.

LUCRETIA,

ſibi mortem inferens.

UTque vident habitum; quæ luctus cauſa requirunt;
Cui paret exſequias, quoque ſit icta malo.
Illa diu reticet, pudibundaque cælat amictu
Ora fluunt lacrymæ more perennis aquæ.
Hinc pater, hinc conjunx lacrymas *ſolantur* & orant,
Indicet: & cæco flentque paventque metu.
Ter conata loqui ter deſtitit, auſaque quarto
Non oculos ideò ſuſtulit illa ſuos. (quit,
Hoc quoque Tarquinio debebimus; eloquar, in-
Eloquar infelix dedecus ipſa meum.
Quæque poteſt narrat. reſtabant ultima. flevit,
Et matronales erubuêre genæ.
Dant veniam genitor facto conjuxque coactæ.
Quam, dixit, veniam vos datis, ipſa nego.
Nec mora, *cælato fixit ſua pectora ferro,*
Et cadit in patrios ſanguinolenta pedes.

Ovidius, 2 Faſtor.

MOllia *confodit rigido Lucretia ferro*
Pectora, concubitus paſſa, tyranne, tuos.
Hoc alii vates facinus ſuper æthera tollunt;
Non ego: non vates, Laura pudica, tuus.

Fe-

LVCRETIA, sibi mortem inferens.

Femina, tam teneri consummatique pudoris,
Debuerat solo victa dolore mori.

Ædig. Menagius,
Epigramm. 5.

Si fuit ille tibi, Lucretia, gratus adulter,
Immeritò ex meritâ præmia morte petis.
Sin potius casto vis est allata pudori;
Quis furor alterius crimine velle mori.
Frustrà igitur laudem captas, Lucretia? namque
Vel furiosa ruis, vel scelerata cadis.

Theod. Beza, Icon. 1.
116 pag.

EXPLANATIO.

Causa) Lucretia, Romanæ pudicitiæ præcipuum lumen vulgo, filia Lucretii Tricipitini, præfecti urbis, uxor Tarquinii Collatini. *Eam*, (A.V.C. 244) noctu oppressam *Sextus* Tarquinius, cum precibus exorare non posset, *violavit*. Postridie convocatis patre, marito, cæterisque amicis, ea tyranni flagitium detexit, & educto *cultro*, quem sub veste occultum habebat, *sese confodit*. Quâ re mori amici populo ad arma concitato reges expulerunt. *Livius*, 1 lib. *Victor*, de vir Illust. *Val. Maximus*, 6 lib. 1 cap. *Plutarchus*, in *Poplicol*. *Dionysius*, 4 lib.

Exsequias) Funus prosequi Romanis est *funus comitari* vel *exsequi*, *ire* vel venire *exsequias*. *Cicero*, 2 *Tusculanar*. *Apuleius*, Floridor, 3 & 4 lib.

Terentius, *Phormion.* 5 act. 8 scen. *Ovidius*, 2 Amor. 6 eleg. de psittaco:

Psittacus, Eois imitatrix ales ab Indis
Occidit, *exsequias ite* frequenter aves.

& *Silius*, 15 B. *Punic.* ubi Marcello occiso Hannibal:

Vos *ite* superbæ
Exsequias animæ, & cinerem donate supremi
Muneris officio.

Matronales) Est *matrona* propriè *quæ in matrimonium* cum viro *convenit*, etiamsi sibi liberi nondum nati: dictaque ita à *matris nomine* non adepto, sed cum spe & omine mox adipiscendi. *Gellius*, 18 lib 6 cap. *Juvenalis*, 3 sat. *Horatius*, 1 lib 2. sat.

Matronam nullam ego tango,
Ut quondam Marsæus amator originis.

& mox:

Desine *matronas* sectarier; unde laboris
Plus haurire mali est quam ex re decerpere fructus.

iterum paullo pòst:

Matronæ, præter faciem, nil cernere possis,
Cætera, ni Catia est, *demissá veste* tegentis.
Si interdicta petes, vallo circumdata (nam te
Hoc facit insanum) multæ tibi tum officient res:
Custodes, lectica, ciniflones, parasitæ,
Ad talos *stola demissa*, & *circumdata pallâ.*

Fixit) Spectatur ea *pectus transfigens*, apud *Leonard. Augustini*, 1 Tom. 83 imag. è gypso Smaragdino petita.

XLII.

LUCIUS JUNIUS BRUTUS, *filios interimens.*

CErvicem properè præbe jam non mea proles,
Forti animo ferias, lictor; neu parce parentis
Aspectu. pater esse nego, queis Roma noverca est.
At vos asserti lacrymas cohibete Quirites!
Brutum orbum præstat, quam servam vivere Romam.

Thom. Seghetus, Scotus,
2 Meletemat.

Ipse ego subjeci natorum colla securi,
Utcunque hoc olim postera turba ferat.
Crederet imperio quisquam movisse Superbos,
Quando superbiret sanguis in urbe meus?
Quin potius collapsa domus me lugeat orbum,
Dum tibi me possis dicere, Roma, patrem.

Carolus Malapertius, Montensis Belga,
lib. Miscellaneor.

EXPLANATIO.

Proles) L. Junius Brutus, sorore Tarquinii Superbi genitus, cum tyranni sævitiem timeret, *stultitiam finxit*; *unde* & dictus *Brutus.* Juvenibus regiis Delphos euntibus deridiculi gratiâ comes adscitus, ut responsum est, eum Romæ summam potestatem habiturum, qui primus matri oscularetur

BRVTVS; filios interimens.

f. 2

retur, terram ipse osculatus est. Deinde, (A.V.C. 244) propter Lucretiæ stuprum, cum Tricipitino & Collatino, in exitium regium conjuravit. Quibus in exilium actis, primus *consul creatus, filios suos (Titum & Valerium)* fratrisque, quod cum Aquiliis & Vitelliis ad recipiendum in urbem Tarquinios conjuraverant, virgis cæsos *securi percussit. Victor*, de Vir. Illustr. *Ovidius*, 2 Fast. *Livius*, 2 lib. *Plutarchus*, fusè in *Poplic.* & alii.

Lictor) Cui nomen erat à *ligando*; quod fasces virgarum *ligatos* ferret. *Festus*, *Plutarchus*, 67 Romanar. Quæst. Munus ipsius populum summovere, sontes virgis cædere & *securi percutere. Livius*, passim. *præferre* denique *Fasces*; magistratuum majorum scilicet insignia, ab Hetruscis petita. *Salustius*, *Catilin.* 51 cap. formati ii ex ulmo, vel è betullæ teretibus bacillis. *Plinius*, 16 lib. 18 cap. Quibus *Securis* ita circumvinciebatur, ut acies tantum promineret, reliqua pars *injecto* virgis *loro* contegeretur. *Plutarchus*, 67, ut & 82 dictarum Quæst. Inspicias *Denarios* Consulares apud *Ursinum*; Marmoraque apud *P. S. Bartholum*.

Fascibus verò hisce utebantur *consules*, prætores, *dictatores*, & interreges. *Livius*, *Val. Maximus*, *Dio*, *Lucanus*, alii. maximè tamen (& duodecim quidem) *consules*. Unde *Silius*, 6 B. Punic.

Tua

Tua, respice, sedes
Hæc est, unde ingens, humeris fulgentibus ostro,
Vidisti Latios *consul præcedere fasces.*

& *Martialis*, 8 lib. 66. epigr.

Bis senos jubet en *redire fasces*
Nato consule, nobilique virgâ
Vatis Castaliam domum sonare.

Parentis) Occurrit hic Lucius Brutus in *Juniæ gentis* eximio *denario.* Caput ejus illic nudum, frons severa, barba densa. Videantur de *statuâ ipsius*, *Plutarchus*, in *Bruto.* *Suetonius*, *Cæs.* 80 cap. & de crudeli hoc, quod damus, facto *Virgilius*, 6 *Æn.* *Silius*, 13 B. Punic. at præsertim *Plutarchus*; cujus hæc verba, vertente Cruserio: Ibi aliis oculos avertentibus, nec spectaculum illud ferentibus, fama est, *faciem* illum *nusquam alio detorsisse*, *nec* misericordiâ *quicquam de* solita vultus austeritate & *severitate mutavisse*: sed torvè filios in medio supplicio intuitos, dum *humi extensos* (virgis cæsos, & *ad palum religatos*, aït *Val. Maximus*, 5 lib. 8 cap.) *securi percussêre.*

XLIII.

CAJUS MUTIUS SCAEVOLA,

dextram flammis imponens.

CUm peteret Regem decepta ſatellite *dextra,*
  Injecit ſacris ſe peritura *focis.*
Sed tam ſæva pius miracula non tulit hoſtis,
  Et raptum flammis juſſit abire virum.
Urere quam potuit contempto Mutius igne,
  Hanc ſpectare manum Porſena non potuit.
Major deceptæ fama eſt & gloria dextræ.
  Si non erraſſet, fecerat illa minus.

Martialis, lib. 1 epigr. 22.

Qui nunc Cæſareæ luſus ſpectatur arenæ,
  Temporibus Bruti gloria ſumma fuit.
Adſpicis ut teneat flammas, pœnâque fruatur
  Fortis, & attonito regnet in igne manus.
Ipſe ſui ſpectator adeſt, & nobile dextra
  Funus amat: totis paſcitur illa ſacris.
Quod niſi rapta foret nolenti pœna, parabat
  Sævior in laſſos ire ſiniſtra focos.
Scire piget poſt tale decus quid fecerit ante;
  Quam vidi, ſatis eſt hanc mihi noſſe manum.

Martialis, lib.8. epigr.30.

EX-

SCEVOLA, dextram flammis imponens.

:13

EXPLANATIO.

Regem) Cum Porsena rex (A.V.C. 245.) Urbem obsideret, Mutius Cordus, vir Romanæ constantiæ, Senatum adiit, & veniam transfugiendi petiit, necem regis repromittens. Acceptâ potestate, in castra Porsenæ pervenit, ibique *purpuratum* pro *rege*, deceptus, *occidit*. Apprehensus, & ad regem pertractus, *dexteram aris imposuit*; hoc supplicii à reâ exigens, quod in cæde peccasset. Unde cum misericordiâ regis abstraheretur, quasi beneficium referens, aït, trecentos adversus eum similes conjurasse. Quâ re ille territus, bellum acceptis obsidibus deposuit. *Victor*, de Vir. Illustr. *Livius*, 2 lib. *Florus*, 1 lib. 9 cap. *Dionysius*, 5 lib. *Plutarchus*, in *Poplic.* *Silius*, 8 B. Punic. *Manilius*, 1 Astronom. alii.

Satellite) *Scribam* dicit *Livius*; *purpuratum* *Florus*. *Purpurati* enim amicorum regiorum principes, *purpureâ veste* utentes. *Curtius* hac voce sæpissimè utitur pro *satrapis*. Hic autem *scriba* fortè in castris milites, unà cum rege Porsena, recensebat, iisque stipendium dabat: dum Mutius, qui ad cædem regis venerat, errore ductus, pro rege ministrum obtruncat; quod ille cultu corporis nihil à rege differret. *Livius*, lib. cit. Quamquam in regem *immolantem* ante *altaria* eum incidisse tradat (3 lib. 3 cap.) *Valer. Maximus*.

Dex-

Dextra) Mutii factum exhibent eleganter gemmæ apud *Leonard. Augustini*, 1 Tom. 156 imag. & 2 Tom. 23 imag & *Abrah. Gorlæum*, 14 imag. *Scævolæ* autem nactus est nomen, quod protensa *lævâ* (σκαιὸς, *lævus*) acciperet gladium, quem ei Porsena, miraculo attonitus, reddens ex tribunali porrigebat. *Plutarchus*, citato libro.

Focis) Ad sacrificium accensis. *Sacra* etenim peracta quoque *in castris*, & quidem ob causas varias. Certè *antequam prælium committerent. Appianus*, 1 lib. *Punicor*, de Scipione, Audaciæ & Pavori sacra persolvente. *Plutarchus*, in *Lycurg.* de Spartanorum ducibus, Musis sacra facientibus. *Florus*, 4 lib. 12 cap. de Mysis, ante aciem immolato equo vota concipientibus.

XLIV.

CLOELIA,

Tyberim trajiciens.

BIs Cloelia senos
Nondum complêrat primævi corporis annos,
Una puellarum Laurentum, & pignora pacis
Inter virgineas regi transmissa catervas.
Facta virûm sileo. Rege hæc, & fœdere, & annis
Et fluvio spretis, mirantem *interrita Tybrim*
Tranavit, frangens undam puerilibus ulnis.

Silius, 10 Bell. *Punic.*

E*ia agite, ô sociæ! patriam remeemus ad urbem.*
Virgineus pudor inviso malè creditur hosti.
Et jam, sive hostis retrahet, seu Roma remittet
Nil gravius patiemur. In hunc sævire pudebit,
Credo, viros sexum. Duce me Tyberina fluenta
Intrate! auspicibus procedent cætera divis.
Roma sciat, sciat Hetruscus, sciat Ausonia omnis
Non solos audere viros ingentia Romæ.

Thom. Seghetus, Scotus,
4 Meletemat.

EXPLANATIO.

Cloelia) Porsena, rex Hetruscorum, cum (A. V.C. 245) Tarquinios ejectos in urbem restituere

CLOELIA, Tyberim trajiciens.

tuere tentaret, primo impetu Janiculum montem cepit. Verum Horatii Coclitis virtute & Mutii Scævolæ audaciâ territus, bellum *acceptis obsidibus deposuit. Inter hos* & *Cloeliam*, nobilem virginem, accepit: quæ, *custodibus deceptis*, noctu castris ejus egressa, *equum*, quem fors dederat, *arripuit* &, cæteris puellis comitantibus, *Tyberim trajecit*. A Porsenâ tamen per legatos repetita & reddita. Cujus ille virtutem miratus, cum quibus optasset in patriam redire permisit. *Victor*, de Vir. Illustr. *Dionysius*, 5 lib. *Val. Maximus*, 3 lib. 2 cap. &c.

Ulnis) *Equo trajecisse* Tyberim sunt qui narrent. Unde & *equestris statua* ei posita, in summâ Sacra viâ, quà ascenditur in palatium. *Livius*, 2 lib. Negant tamen alii. At Porsena *equum*, è regiis eximium stratisque eleganter exornatum, puellæ dono dedit. Quid tum? honorata ab Hetrusco hoc modo *virilis* ejus *audacia*. *Plutarchus*, in *Poplic.*

Nec obstat gemma, apud *Begerum*, Spicileg. 73 pag. ita enim *Virgilius*, 8 *Æneid.*

Illum indignanti similem, similemque minanti
Aspiceres; pontem auderet quod vellere Cocles,
Et *fluvium* vinclis *innaret Cloelia* ruptis.

& *Juvenalis*, 8 sat.

Quod miraretur cum Coclite Mucius, & quæ
Imperii fineis Tyberinum *virgo natavit*.

Remeemus) Veniâ impetratâ, & custodibus lon-

longius ſemotis, *deſcenderant* in flumen *lavatum*, præter decem è patriciis prætextatos obſides, totidem nobiles virgines; & inter eas quoque ipſius Poplicolæ filia, Valeria. Cui & modo dictam *ſtatuam equeſtrem* non pauci tribuunt. *Plutarchus*, & *Dionyſius*, loc. cit.

Remittet) Cauſam, cur *fœminæ* etiam dabantur *obſides*, optimè *Tacitus* expreſſit. Efficacius obligari animos eorum (aït graviſſimus ille author) quibus *obſides* imperatæ *feminæ*: cum infirmum *charumque ſexum* hoſtili *ſævitiæ* ac *ludibrio* facilè credatur *expoſiturus*.

XLV.

VETURIA,

filium placans.

QUo, maleſane, ruis, patriæque, haud tale merenti,
Hoſtiles infers acies, & tela Latinis,
Infeſtosque tuis intentas moenibus enſes? (tum.
Quid Latium, quid Roma in te committere tan-
Quid cives potuêre? tua eſt Volumnia conjunx,
Quam ferro, ſcelerate, petis. tua pignora, Marci;
Natorumque feris jugulos, ultorque malorum
In mea victricem convertis viſcera dextram.
Uſque adeone tuo concedis fræna furori?
Nec ceſſas certare odiis? tantumne licebit
Invidiæ? patriæque tibi venerabile nomen
Sub pedibus, ceu vile, jacet? jam filius hoſtis
Eſſe cupis, materque tui cum conjuge belli
Materies feralis ero?

Caſp. Barlæus,
Orat. *Vetur.*

VETVRIA, filium placans.

EXPLANATIO.

Maleſane) Cajus Marcius Coriolanus gravi Romæ annonâ, advectum è Siciliâ frumentum magno pretio dandum populo curaverat, ut hac injuriâ plebs agros, non ſeditiones coleret. At à tribuno plebis Decio mox ei dies dictâ. *Ad Volcos ergò concedit; eosque* duce Attio Tullo *adverſus Romanos* concitat, & (A.V.C.265) ad quartum ab urbe lapidem caſtra ponit. Cum verò nullis civium legationibus flecteretur, *à* Veturiâ *matre, &* Volumnia *uxore*, matronarum numero comitatis, *motus*, omiſſo bello receſſit. *Sex. Victor*, *Livius* 2 lib. *Plutarchus*, in *Coriolan. Valer. Maximus*, 5 lib, 4 cap.. Dionyſius, &c.

Hoſtiles) *Volſcorum*. Hi populi *in Latio*, quotidiani Romanorum hoſtes. Quorum urbs *Corioli*, à C. Marcio capta, ipſi *Coriolano* nomen fecit, *Florus*, 1 lib. 11 cap. Ita veteres, etiam apud Græcos, ab *actione* aliqua, vel *caſu*, vel *virtute*, aut *corporis forma* titulos atque appellationem gerebant. *Plutarchus*, in *Coriolan.* Videantur mea, Belgicè ſcripta, de COGNOMINIBUS Conſularibus.

Latium) Pars Italiæ, inter oſtia fluvii Tyberis, & fluminis Vulturni. *Strabo*, 5 lib. *Plinius*, 3 lib. 5 cap. Dictum Latium, quod illic latuerit Saturnus, cum Jovem filium fugeret. *Ovidius*, 1 *Faſt.*

Hæc

Hac ego Saturnum memini *tellure receptum.*
Coelitibus regnis à Jove pulſus erat.
Inde diu genti manſit Saturnia nomen.
Dicta quoque eſt *Latium* terra, *latente deo.*

Ubi & in regni ſocietatem *à Jano* admiſſus, pacificè *cum eo* imperitavit; & *rex*, uniformis hactenus, tunc quaſi *bifrons factus.* Videatur itaque *Janus duplex* in Numismate veteri; cujus & *Ovidius*, loc. cit. ita meminit.

Sed cur *navalis in ære*
Altera ſignata eſt, altera *forma biceps?*
& mox:
At bona poſteritas *puppim* formavit *in ære*,
Hoſpitis adventum teſtificata dei.

Conjux) Virgilia ea nominata *Plutarcho*, *Volumnia* verò *Livio* & *Val. Maximo*; quemadmodum & hiſce, mater Marcii *Veturia*, magna natu mulier; ſicuti illi *Volumnia.*

Natorumque) *Livio* narrante *duos* parvos ex Marcio *ſecum tulerat* Volumnia.

Patria) Unde ſenior Fabius, ad filium, apud *Silium*, 7 *B. Punic.*

Succenſere nefas patriæ, nec fædior ulla
Culpa ſub extremas fertur mortalibus umbras.

& Jocaſta, ad Polynicen filium, apud *Senecam*, *Thebaid.* 4. act.

Melius exilium eſt tibi,
Quam *reditus iſte*, crimine alieno exulas,
Tuo redibis.

XLVI.

VIRGINIA,

à patre cæsa.

PErdere *ne* poſſet *cum libertate pudorem*,
Quam melius *cecidit* filia Virginii?
Servat utrumque cadens. fuerit pulcerrima virgo,
Non tamen eſt plagâ pulcrior illa ſuâ.
Dicere jure poteſt fugiens diſpendia vitæ;
Plus enecta patri *debeo* quam genita.

M. Anton. Caſanova,
in epigramm. ſelect.

EXPLANATIO.

Perdere) Populus Romanus cum ſeditioſos magiſtratus ferre non poſſet, Decemviros legibus ſcribendis creavit; qui eas, ex libris Solonis tranſlatas, duodecim Tabulis expoſuerunt, Sed cum pacto dominationis magiſtratum ſibi prorogarent, unus ex ipſis *Appius Claudius*, (A. V. C. 304) Virginiam, filiam Virginii centurionis, in Algido militantis, *adamavit*. Quam cum corrumpere non poſſet, clientem ſubornavit, qui eam in ſervitutem depoſceret, facilè victurus, cum ipſe eſſet & accuſator & judex.

Pater re cognita, cum ipſo die judicii ſupervenìſſet, & filiam jam addictam videret, ultim

eju

VIRGINIA, à patre cæsa

46

ejus adloquio impetrato, *eam* in ſecretum *abduxit* & *occidit*. *Victor*, de vir. illuſtrib. *Livius*, 3 lib. *Dionyſius*, 11. lib. *Diodorus*, 12 lib. *Florus*, 1 lib. 24 cap. *Cicero*, 2 lib. de Finib. *Valer. Maximus*, 6 lib. 1 cap. *Eutropius*, & alii.

Pudorem) Quæ ſemel amiſſus, nullâ arte eſt reparabilis. ita *Ovidius*, 5 epiſt. Heroïd.

Tu quoque clamabis, nulla reparabilis arte
Læſa *pudicitia* eſt. *deperit* illa *ſemel*.

Undè egregiè Alcmena apud *Plautum*, in *Amphitr.* 2 act. 2 ſcen.

Non ego *illam* mihi *dotem duco eſſe*, quæ dos dicitur;
Sed *pudicitiam*, & *pudorem*, & ſedatum cupidinem.

Pudor autem, & *caſtitas* in muliere *rariſſima*. teſtatur modò citatus *Naſo*, 16 epiſt. Heroïd.

At peccant aliæ, *matrona*que *rara pudica* eſt,
Quis prohibet raris nomen ineſſe meum?

quinimo & ipſe *Juvenalis*, loco ſuperius quoque exſcripto, è 6 Sat.

Tarpejum limen adora
Pronus, & auratam Junoni cæde juvencam,
Si tibi contigerit *capitis matrona pudici*.

Pulcherrima) Præterea & Lucio Icilio, tribunitio viro, *deſponſata*.

Filia) Meminit & puellæ *Silius*, 14 B. *Punic.* verbis hiſce elegantiſſimis:

Ecce

Ecce pudicitiæ Latium decus, inclyta lethi
Fert frontem, atque oculos terræ Lucretia fixos.
Non datur, heu tibi Roma, nec est quod malle deceret,
Hanc laudem retinere diu. *Virginia* juxta,
Cerne, cruentato *vulnus* sub pectore *servat*,
Tristia *defensi* ferro *monumenta pudoris*,
Et *patriam laudat* miserando in vulnere *dextram*.

Patri) Qui *pius parricida* dicitur *Orosio*, 2 lib. 13 cap. Rem sic depingit *Livius*, 3 lib. *Seducit filiam* ac nutricem propè Cloacinæ, ad tabernas, quibus nunc Novis est nomen atque ibi ab lanio *cultro arrepto*, Hoc te uno, quo possum, aït, modo, filia in libertatem vindico *pectus* deinde *puellæ transfigit*, respectansque ad tribunal, *Te*, inquit *Appi*, tuumque caput sanguine *hoc consecro*. Clamore ad tam atrox facinus orto, excitus Appius, comprehendi Virginium jubet. Ille ferro, quacunque ibat viam facere, donec multitudine etiam prosequentium ruente ad portam perrexit. Icilius, Numitoriusque exangue corpus sublatum ostentant populo. Hactenus *Livius*.

XLVII.

OLYNTHIA,

moriens, pia.

DUc, pro lacte, miser jam grumos sanguinis infans!
Ultima sic matris pectora, nate, bibe!
Liquitur hæc animo gladiis heu percita. *Matris*
Philtra vel ad mortem sic aluere suos!

Theodor. Uchtman, Posthum. Curiosor. 1 cent.

EXPLANATIO.

Infans) Accepimus à *Plinio*; cujus (35 lib. 10 cap.) verba hæc eximia: Æqualis Apellis fuit *Aristides* Thebanus. Is omnium primus *animum pinxit*, & *sensus* omnes *expressit* quos vocant Græci *Ethe*, item perturbationes: durior paullo in coloribus.

Hujus pictura est, oppido capto *ad matris morientis* ex vulnere *mammam adrepens infans*, intelligiturque *sentire mater*, & *timere* ne emortuo lacte *sanguinem infans lambat.*

Quam tabulam Alexander Magnus transtulerat Pellam in patriam suam.

Matris) fortè *Olynthiæ*. Olynthus enim, inter Athon montem & Pallenen oppidum, Thraciæ maxima urbs; nempè Sithoniæ, quæ Thraciæ pars. Plinius, 4 lib. 11 cap. præter *Herodotum*,

in

OLYNTHIA, moriens pia.

in *Polyhymn. Xenophontem*, *Libanium*, *Orosium*, & alios. Quæ non quidem vi capta sed *vendita*, & prodita à Lasthane & Eurycrate, *regi Philippo. Diodorus*, 16 lib. 54 cap *Seneca*, 94 epist. *Justinus*, 8 lib. 3 cap. Unde eleganter de eo, 12 sat. *Juvenalis.*

Mille escaria, multum
Cælati; biberat quo callidus *emptor Olynthi.*

Mox *direpta*, & *excisa*: *cives*que sub hasta *venditi. Seneca*, (præter citatos, *Diodorum* & *Justinum*, *Demosthenem*que in *Olynthiac.*) 34 controvers. & 5 declamat. de Parrhasio pictore, Olynthium senem, captum, emptum, ignibus torquente, & ad exemplar ipsius Promethea pingente.

Matris) Placet huic pia matri adjungere non minus piam (sed ex animalium brutorum cætu selectam) matrem; *ciconiam* dico, quæ Delphis, *in* vasto illo *incendio* anni 1536 (narrantibus Batavorum Annalibus) à pastu redux, *cum nidum*, *pullosque* adhuc involucres, in excelso domus camino, *flammis* undiquaque *cinctos* videret, irritoque conatu pullos periculo eximere laboraret, postremum expansis alis suprà pullos sese extendit, *cum iis* inter densos undantium flammarum globos *placidè commoriens*. De eâ hæc *Hadr. Junius*, *Batav.* illustr.

Candida & obstreperis invisa *ciconia* ranis,
Pignora ab ardenti *viderat igne premi.*

Eri-

Eripiatne ſuos & aperta pericula tentet?
Hinc ſuadet *pietas*, *vitæ amor* inde vetat.
Hanc *luctam pietas* generoſa *dirimit*, & urna
Eſſe eadem, & ſobolis vult libitina ſuæ.
Iam minor Aſſyrium *Phoenicem* fama loquatur,
Vivere quæ buſto quærit, at iſta *mori*.

Philtra) φίλτρον, *amatorium* veneficium, nempe matris; cujus affectus στοργὴ proprie. Unde & avis illa, ſuperius laudata, peregrina, *pietati cultrix*, crotaliſtria, Germanis, aliiſque populis finitimis, appellatur *ein ſtorck*.

XLVIII.

ALEXANDER,

parcens Poro.

Si decidit hoſtis,
Ire ſuper ſatis eſt, *vitamque relinquere victo.*

Statius, 8 *Thebaid.*

Hæc docet ut pœnis hominum, vel ſanguine paſci
Turpe ferumque putes; ut ferrum, Marte cruentum,
Sic cum pace premas, ut non infenſus alendis
Materiam præſtes odiis; ut ſontibus ultrò
Ignoviſſe velis; deponas ocyus iram
Quam moveas; precibus nunquam implacabilis obſtes;
Obvia proſternas, *proſtrataque more leonum*
Deſpicias, alacres ardent cum ſternere tauros,
Tranſiliunt prædas humiles. hac ipſe magiſtrâ
Dat veniam victis.

Claudianus, 2. *Stilich.*

EXPLANATIO.

Hoſtis) Alexander, Philippi ex Olympiade, ut credebant, filius, Dario, Perſarum rege devicto, Aſiæque innumeris regionibus ſuperatis, illis & Indias adjicere ſtuduit. Hydaſpen ergò, nobilem

ALEXANDER, parcens Poro.

48

bilem fluvium, feliciter ſuperat, *Porum aggreditur.* Erat hic *humanæ magnitudinis formam* propemodum *excedens.* Magnitudini adjiciebat belua qua vehebatur, tantum inter cæteras eminens, quantum aliis ipſe præſtabat. *Victus* tamen *eſt*, elephanto telis confoſſo. *Quem* ut vidit vehiculo impoſitum Alexander, non odio ſed commiſeratione commotus eſt. Magnitudinem animi ejus, ne fortunâ quidem infractam, *honore excepit*, ægrum curavit, confirmatum in amicorum numerum recepit, mox ampliore regno quam tenuerat donavit. *Curtius*, 8 lib. 25 cap. præter *Arrianum* & *Plutarchum*, in Alexandr.

Turpe) Ita Lycus, apud *Senecam*, *Herc.* Furent. 2 act.

Si æterna ſemper odia mortales agant,
Nec cœptus unquam cedat ex animis furor,
Sed *arma felix teneat*, *infelix paret*;
Nihil relinquent bella.

videas ſuperius reliqua, 62 pag.

Deponas) Sicuti hîc *Alexander*. Hujus autem *Numismata* inter illuſtrium virorum theſauros obvia. In quibus ipſum cernimus, vacua *ora leonis*, galeæ loco, uſurpantem; vel & *expanſis crinibus* horridum, *diadematum*que, *cervice* (cujus & *Plutarchus* meminit) ſuperbè *reclinatâ*. Inſpiciatur *Goltzii* Græc. tab. maximè 34. Non etenim adeò frequentur apparet in iis *galeatus*; ac imperitioribus placuit, Palladis imagine hactenus

nus deceptis. Illa Macedonum numen avitum & gentilium. Cui Perſeus, eorum poſtremus rex, ſacrificium conficit. *Livius*, 42 lib. Cui Alexander, victoriâ alicubi potitâ, perpetuò immolat. *Curtius*, 3 & 8 lib. *Arrianus*, 1 & 6 lib.

Proſtrataque) Sic Alexandri opus eſt, omnibus ipſius factis cæteris tantò longius anteponendum, quanto omnibus victoriis illuſtrior eſt victoria ſui ipſius. Nempe *devicti Darii uxoris*, genitricis, & filiarum, *curam ſuſcipiens*; & à *muliere*, formâ præſtante, in ipſo flore & ardore virentis ævi (tres & viginti annos natus) *abſtinens*. Videantur, præter *Diodorum* & *Lucianum*, *Curtius*, 3 lib. & *Gellius*, 6 lib. 8 cap.

Veniam) ut L. Æmil. Paullus ſupra nominato Perſeo; *quem captivum*, etiam introductum in tabernaculum, *lateri* ſuo *proximum* in concilio *ſedere juſſit*: nec honore menſæ indignum judicavit. *Livius*, 45 lib. *Plutarchus*, in Paull. *Val. Maximus*, 5 lib. 1 cap.

XLIX.

CAJUS FABRICIUS,

elephantum temnens.

SEmper inops quicunque cupit. Contentus honesto
Fabricius parvo *spernebat munera* regum.

Claudianus, 1 *Rufin.*

PAuper erat Curius, cum reges vinceret armis;
Pauper Fabricius, Pyrrhi cum sperneret aurum.

Claudianus, 4 consulat. *Honor.*

DEgeneres *animos* timor arguit.

Virgilius, 4 *Æn.*

ITer *ingressus*, *gladium contumque timebis*,
Et *motæ ad lunam* trepidabis arundinis umbram.
Cantabit vacuus *coram latrone* viator.

Juvenalis, 10. sat. de divitias, possidente.

EXPLANATIO.

Fabricius) *Pyrrhus*, rex Epeirotarum, paterno genere *ab Achille*, materno ab Hercule *oriundus*, cum imperium orbis agitaret, & Romanos potenteis videret, auxilio Tarentinorum bellum

FABRITIVS, elephantum temnens.

lum illis intulit. At cum secundo prælio à Romanis esset pulsus Tarentum, interjecto anno contra Pyrrhum *Fabricius missus est.* Hunc autem (A. V. C. 475) inter legatos, de captivis redimendis ad regem amandatum, Pyrrhus privatim benignè habuit, contenditque *ut aurum acciperet* à se, nullam quidem ob rem turpem; verum amicitiæ id & hospitii pignus appellans. Abnuente illo tacuit Pyrrhus.

At postero die, quò eum exterreret, *quod nunquam vidisset elephantum*; imperavit ut maximam belluam colloquentibus ipsis admoverent post aulæa. quod factum est. Tum signo dato remotum est aulæum, & *proboscidem bellua* repentè sublatam *suspendit super caput Fabricii*, vocemque emisit horrendam & asperam. *Ille* verò sensim conversus *arrisit*, & ad Pyrrhum aït: *neque* heri *aurum* tuum, *neque* hodie *bellua me commovit. Plutarchus*, in *Pyrrh. Victor*, de viris illustr.

Pyrrhi) Cernitur ille, apud *Goltzium*, 5 tab. in Num. *Thesprotiorum*, imberbis, acri vultu, naso aquilino, & insignis regio vinculo. Nobilissimus Epiri rex, vir magnus, rei militaris peritiâ, invictoque animi robore, omnes suæ ætatis reges longè superans. Verum, insanâ spe occupandi aliena, propriis partis excidens. *Justinus*, 17 & 18 lib. *Livius*, 12, 13, & 14 lib. *Orosius*, 4 lib. *Florus*, 1 lib. 18 cap. alii.

Via-

Viator) Ita similiter *Fabricius* sibi conscius & securus inanes *elephanti minas sprevit*. Notandum autem *Elephantos in Europâ non visos*, ante Macedonum in Asiam prosperum trajectum. Alexander enim primus *elephantis in præliis usus* est: mox Antigonus, Pyrrhus, Antiochus, Eumenes, cæterique. *Plinius*, 8 lib. 5 cap. *Solinus*, 28 cap. *Frontinus*, strategem. 2 lib. 8 cap. *Justinus*, 18 lib. *Pausanias*, 1 *Attic*. *Plutarchus*, in *Eumen*.

Saltem *in Italiâ* primum visi, Tarentino bello, regis hujus Pyrrhi; quinimò & *in triumpho L. Metelli*, pontificis, de Poenis, in Siciliâ profligatis. *Plinius*, 8 lib. 2 & 6 cap. *Romani* tamen *eos adhibuêre*, bello Philippico. *Livius*, 40 lib.

Hi sæpius, *communi* utriusque partis *periculo, in campum deducti*; in suos nempe frequenter sese convertentes. *Curtius*, 8 lib. 14 cap. *Appianus*, *Punicor*. lib. *Hirtius*, Bell. *Alexandrin*. Quippe mole sua, odore & stridore, tam equos quam milites terrentes. *Ammianus*, 25 lib. 1 cap. *Cassiodorus*, Variar. 10 lib. 20 cap. *Appianus*, *Hispanicor*. *Hirtius*, lib. cit.

Abigebantur tamen illi, vulnerabantur & mutilabantur, hastis latioribus. *Livius*, 37 lib. scalpris fabrilibus. *Isidorus*, 9 lib. verutis. *Livius*, 30 lib. securibus, & copidis sive curvatis gladiis. *Curtius*, loc. cit. denique ignibus. *Livius* 35 lib.

L.

SELEUCUS,

suam conjugem filio concedens.

O Nimium potens,
Quanto *parentes sanguinis vinclo tenes*,
Natura? quam te colimus, inviti quoque!
Seneca, Hippolyt. Tragœd 4 act.

EXPLANATIO.

Potens) Seleuci regis filius, *Antiochus*, dictus Soter, *novercæ* Stratonices infrunito *amore correptus*, impium pectoris *vulnus* pià dissimulatione *contegebat*. Itaque diversi affectus iisdem visceribus inclusi, summa *cupiditas*, & maxima *verecundia*, *ad* ultimam *tabem corpus* ejus *redegerunt*. Jacebat ipse in lectulo, moribundo similis. lamentabantur necessarii. pater moerore prostratus, de obitu unici filii cogitabat. totius domus funebris magis quam regius erat vultus. Sed hanc tristitiæ nubem Erasistrati medici providentia discussit. Cujus morbi æger esset comperit, & id Seleuco protinus exposuit. Hic charissimâ sibi *conjuge filio cedere* non dubitavit. Quod in amorem incidisset, *fortunæ* acceptum referens; quod dissimulare eum usque ad mortem paratus esset, ipsius *pudori* imputans. Subjiciatur animis *senex*, *rex*, *amans*! patebit quam *multa*, quamque *difficilia* pa-

SELEVCVS, suam conjugem filio concedens.

paterni affectus indulgentia superavit. Valer. Maximus, 5 lib. 7 cap. 2 exemp. Extern. *Appianus*, in *Syriac. Diodorus Siculus*, in Excerptis *Peiresician. Plutarchus* in *Demetr.*

Parentes) Ut hîc Seleucum. Eſt autem *Seleucus* primus, à viginti trium victoriarum numero cognominatus *Nicator*, Antiochi (inter Philippi Macedonis duces optimi) ſive potius *Apollinis*, è Laodice, *filius. Justinus*, 15 lib. 4 cap. & alii. Cui mortuo *Nicatorium templum*, tanquam heroï, eſt exſtructum & conſecratum. *Appianus*, in *Syriac. Arrianus*, 7 lib.

Hic *in femore* congenitam habuit *anchoræ figuram*, ſicuti & filii, nepotesque ejus omnes; ut notam generis congenitam & naturalem. *Justinus*, & *Appianus* loc cit. *Auſonius*, in *Antiochiæ* encom.

Ingenuum cujus fuit *anchora* ſignum:
Qualis inuſta ſolet generis nota certa; per omnem
Nam ſobolis ſeriem nativa cucurrit imago.

In *Numismatibus*, apud *Vaillant*, in Hiſtoria Regum *Syriæ*, apparet nobis imberbis, & *leoninis exuviis*, more Macedonicorum regum, velatus. Verum acta ipſius videas apud citatos, ut & *Strabonem*, *Lucianum*, *Diodorum*, *Justinum*, *Pauſaniam*, *Arrianum*, *Nepotem*, *Plinium*, cæteroſque.

Filius ipſius *Antiochus* fuit, cognomento *Soter*; in *Nummis* occurrens juvenili facie, *diadematus*, & non alatus, ut opinantur, verum cornutus. Vide *Spanhemium*, Diſſertat. 365 pag.

De

De eo autem *nihil memorabile* se invenire profitentur hujus ætatis Chronologi.

Uxor denique *Stratonice*, *Demetrii* Poliorcetis, Macedonum regis, *filia*. *Quam non vivens* Seleucus, testibus *Appiano* & *Iustino*, *filio dedit* in uxorem; sed quam *post patris mortem* filius *duxit*; si credamus imp. *Iuliano*, in Misopog.

Ea, Nicatoris adhuc conjux, ab *Hiëropolitana dea* (quæ modò Venus, modò Juno dicta. *Plutarchus* in *Crass.*) in somnio monita, *ut templum* Hiërapoli *restauraret*, monitum contempsit. Hinc morbus, & *ex morbo calvities*. Qua deformata ambibat *à poëtis capillos* hyacinthinos, nexusque molles *decantari: proposito* etiam *præmio, qui* meliore arte & ingenio *comam laudibus illustrasset*. *Lucianus*, de imagin. Tandem tamen ædem promisit, & placatâ Junone convaluit. Idem *Lucianus*, de dea *Syriâ*.

In decreto, & fœdere Magnesiorum & Smyrnoeorum, apud *Seldenum*, (ad marmora *Oxoniens.*) ut Antiochus *dei*, sic illa nomen fert *deæ*, & quidem *Veneris Stratonicidis*. *Venus* enim *Stratonicis* erat illa Hiërapolitana; quam præ cæteris regina colebat. *Lucianus*, de dea *Syr.* sive potius *Assyriâ*. *Tacitus*, 3 Annal. 63 cap. *Deorum*, autem *nomina* & statuas *hominibus* defunctis & *consecratis* subinde *concedere* solebant veteres. Testatur *Statius*, 5 sylv. 1 carm. de *Priscilla Abascantii*; & alii.

L I.

MARCUS ATTILIUS REGULUS,

ad Carthaginienses reversurus.

FErtur *pudicæ conjugis osculum*
Parvosque natos, ut capitis minor,
Ab se removisse, & *virilem*
Torvus humi posuisse vultum.
Donec labantes consilio patres
Firmaret autor, nunquam alias dato,
Interque mœrentes amicos
Egregius properaret exul.
Atqui sciebat quæ sibi barbarus
Tortor parârat. non aliter tamen
Dimovit obstantes propinquos
Et populum, reditus morantem,
Quam si clientum longa negotia,
Dijudicatâ lite, relinqueret,
Tendens Venefranos in agros,
Aut Lacedæmonium Tarentum.

Horatius, 3 lib. 5 od.

ECce, *trahens geminum natorum* Martia *pignus*,
Infelix nimiâ magni virtute mariti,
Squallentem *crinem* & tristis *lacerabat amictus.*

Ag-

REGVLVS, ad Carthaginienses reversurus.

Agnoſcisne diem? an teneris non hæſit in annis?
Atque ea poſtquam habitu juxta, & velamine
Pœno
Deformem aſpexit, fuſis ululatibus ægra
Labitur, & gelidos mortis color occupat artus.
Si qua deis pietas, tales Carthago videre
Dent tibi Sidonias matres. Me voce quietâ
Affatus, jubet & veſtros & conjugis unà
Arcere amplexus.

Silius, 6 Bell. *Punic.* in orat. *Mari* armigeri ad *Serranum.*

EXPLANATIO.

Removiſſe) Marcus Atilius Regulus conſul, primus Romanorum ducum in Africam claſſem trajecit. Proſperè pugnavit, oppida multa cepit. Mox *arte Xanthippi* Lacedæmonii, mercenarii militis, *captus*, *& in carcerem miſſus. Legatus* de permutandis captivis (A. V. C. 503) *Romam miſſus*, dato jure jurando, ut ſi non impetraſſet, ita domum rediret, in ſenatu *conditionem diſſuaſit*: *rejectis*que à ſe *conjuge* & *liberis*, Carthaginem *regreſſus*. Ubi in arcam ligneam conjectus, clavis introrſum actis, vigiliis ac dolore *punitus eſt*. *Victor* de vir. Illuſtr. *Val. Maximus*, 9 lib. 2 cap. 1 exemp. extem. *Cicero*, 1 & 3 officior. *Gellius*, 6 lib. 4 cap. *Appianus*, in Punic. alii.

Tortor) De *ſupplicio* Reguli *Cicero* in *Piſon.* ubi vocat *machinam*, quæ *arca Seneca*, 67 epiſt.

&

& *crux* eidem, 98 epist. *tormenta* huic ipsi, lib. de Provident. 3 cap. imò & *armarium*, muricibus præfixum: quo tamen nobilissimos Pænorum captivos à Reguli liberis inclusos narrat *Gellius*, loc. cit.

Interim supplicium hoc *fabulam fictam*, tragoediamque ad pulpita amandandam credit *Palmerius*, ad *Appiani* lib. citatum. Certè *Polybius*, qui bellum primum Punicum prolixè satis exequitur, cum Reguli cladem & captivitatem narret, nec de ejus itu & reditu, nec *de ipsius morte* loquitur. *Morbo* enim *mortuus in captivitate* Regulus. Cujus uxor irritata (speraverat se per nobiliorum captivorum permutationem marito potituram) crudeliter hosce vexavit. Hinc iræ Senatus adversus matrem & liberos. *Ea* vero, ut crudelitati justitiæ daret colorem, *fabulam* de necato per tormenta marito *in vulgus tradidit*: Et propter odium Carthaginensium ea facillimè credita. Videantur *Polybius*, 1 lib. & *Diodorus Sicul.* 24 lib. inter Fragmenta *Valesiana*.

LII.

LII.

SOPHONISBA,

venenum exhauriens.

HUnc metuit ſexum Carthaginis æmula Roma;
Gradivum quæ jactat avum! per ſidera juro,
Quæ linquo! Styga, Cocytum, Phlegetontaque teſtor,
Quos adeo;pudet hoſtis! an hi potuêre Syphacem
Vincere, quos terret tantum non fœmina capta?
Ille quidem indignis porrexit brachia vinclis!
At mihi mens alia eſt. Vinctam me nemo videbit.
Non ego, Romulidæ, veſtros ornabo triumphos;
Ad currum Lybico de ſanguine ſufficit unus.
Regum ut neſcirem thalamos, nec patria dives
Carthago, nec adoratæ pater Aſdrubal eſſet,
Attamen (& dubium eſt) animos geſtare viriles
Jam debet, quam Roma timet. pulcherrima, conjux,
Dona mihi, famam libertatemque dediſti.
At conjux mihi fide ſatis, nimiumque Latinis,
Sed tibi fide parum, hic non parere licebat;
Ecquis enim cauſam non defendiſſet amoris?
Sed bene & hoc. *vincla avertent hæc pocula nobis*;
Hæc dement tibi, Roma, metum. quænam eluet ætas
Hanc maculam tibi, tu quæ orbis meditaris habenas?

Si

SOPHONISBA, venenum exhauriens.

Si nescis, mulier de te jam, Roma, triumphat.
Ad Styga vado libens. habeo solatia mortis.
Scribetur tumulo: Sophonisbam Roma timebat.

Thom. Seghetus; Scotus;
23 Meletemat.

EXPLANATIO.

Roma) Scipio Carthaginienses, Syphacemque Numidarum Regem, & *Asdrubalem* in Africa adortus, pluribus præliis *vicit*; binaque hostium castra expugnavit, aliquot hominum millibus ferro igneque consumptis. *Syphacem* porrò per Cai. Lælium & Masanissam *cepit*. Masanissa *Sophonisbam*, Syphacis uxorem, Asdrubalis filiam, *captam* statim *adamavit*; & factis nuptiis uxorem habuit. *At* à Scipione *castigatus* venenum ei *transmisit*; quo quidem hausto (A. V. C. 550) illa decessit. *Livius*, 30 lib. *Plutarchus*, in *Scip. African.*

Vinclis) Reges & duces *captivi*, in triumpho, vincti *catenisque onerati*. *Florus*, 3 lib. 1 cap. de Jugurtha. *Vopiscus*, in *Aurelian.* de Zenobia regina. *Livius*, 43 lib. de Hamilcare. eæque *catenæ injectæ collo*. *Ovidius*, 1 Art. 4 Trist. 2 eleg. & 2 Pont. 1 eleg. *Claudianus*, de B. Getic.

Hæc & Teutonico quondam patefacta terrori,
Colla catenati vidit squallentia *Cimbri*.

vel & *manibus*. *Ovidius*, 1 *Amor.* 7 *eleg.* *Statius*, 12 *Thebaid.* & *Propertius*, 4 lib. 10 eleg. de Cleopatra:

Fu-

Fugiſti tamen in timidi vaga cornua Nili;
Accepêre tuæ Romula *vincla manus.*

Pocula) Venenata. *Venenum* etenim plerumque, inter theſauros, ſecum tulêre barbari principes. Ita *Livius*, lib. cit. de Maſaniſſa: ingenti ad poſtremum edito gemitu, fido ex ſervis uno accito, (*ſub cujus cuſtodia*, regio more, ad incerta fortunæ *venenum* erat) ei miſtum in poculo ferre ad Sophonisbam jubet.

De *venenis* autem nota quæ *Plinius*, 2 lib. 63 cap. ubi de terrâ, cunctorum matre. Quin & *venena* noſtri miſertam, ait, inſtituiſſe credi poteſt; ne in tædio vitæ diræ *famis mors*, terræ meritis alieniſſima, lentâ nos conſumeret tabe; ne lacerum corpus *abrupta* diſpergerent; ne *laquei* torqueret pœna præpoſtera, incluſo ſpiritu, cui quæreretur exitus; ne in *profundo* quæſitâ morte, ſepultura pabulo fieret; ne *ferri* cruciatus ſcinderet corpus.

Ita eſt; miſerta genuit id, cujus *facillimo hauſtu*, illibato corpore, & cum toto ſanguine extinguеremur, nullo labore, *ſitientibus ſimiles*. Hæc *Plinius*. Verum de deteſtabili αὐτοχειρία inferius, ad 58 Tab.

LIII.

HANNIBAL,

veneno vitam finiens.

Expende Hannibalem; quot libras in duce summo
Invenies? hic est quem non capit Africa, Mauro
Perfusa oceano, Niloque admota tepenti;
Rursus ad Æthiopum populos, aliosque elephantos,
Additur imperiis Hispania. Pyrenæum
Transilit. opposuit natura Alpemque, nivemque;
Diduxit scopulos, & montem rupit aceto.
Jam tenet Italiam. tamen ultrà pergere tendit.
Actum, inquit, nihil est, nisi Pœno milite portas
Frangimus, & mediâ vexillum pono Saburrà.
O qualis facies, & quali digna tabellâ,
Cum Getula ducem portaret bellua luscum!
Exitus ergò quis est? ô gloria! vincitur idem
Nempe, & in exilium fugit. atque ibi *magnus*
Mirandusque *cliens sedet ad prætoria regis,*
Donec Bithyno *liceat vigilare tyranno.*
Finem animæ, quæ res humanas miscuit olim,
Non gladii, non saxa *dabunt*, non tela: *sed* ille
Cannarum vindex, ac tanti sanguinis ultor
Annulus. i demens, & sævas curre per Alpes,
Ut pueris placeas, & declamatio fias!

Juvenalis, 10 satyr.

EX-

HANNIBAL, veneno vitam finiens.

EXPLANATIO.

Duce) Hannibal Hamilcaris filius, novem annos natus, à patre aris admotus odium in Romanos perenne juravit. Ex inde socius & miles in castris patris fuit. Mortuo eo causam belli quærens, Saguntum, Hispaniæ urbem Romanis foederatam, evertit. Tum patefactis Alpibus in Italiam trajecit. Publ. Scipionem apud Ticinum, Sempron. Longum apud Trebiam, Flaminium apud Thrasimenum, Paullum & Varronem apud Cannas superavit. Cumque urbem capere posset, in Campania divertit, cujus deliciis elanguit. Et cum proximè urbem castra posuisset, tempestatibus repulsus, primum à Fab. Maximo fractus, deinde â Valer. Flacco repulsus, à Graccho & Marcello fugatus, in Africam revocatus, à Scipione est superatus. Dehinc *ad Antiochum* regem Syriæ *confugiens*, eum hostem Romanis fecit. *Quo victo, ad* Prusiam *Bithyniæ regem concessit. Inde* Romanâ legatione per Tit. Flamininum *repetitus*, ne Romanis traderetur, (A.V.C. 570) *hausto* (quod sub annuli gemmâ habebat) *veneno* absumptus est. *Victor*, de Vir. Illustr. *Livius*, 39 lib. & seq. *Plutarchus*, & *Nepos*, *in Hannib. Appianus* in *Hannibalic. Silius*, passim lib. Bell. *Punic. Solinus*, 44 cap.

Libras) Hoc est, *ponderando explora cineres* maxi-

maximi *illius ducis*, quot librarum illos esse censes? paucarum certè: fuit ille tamen, quem vivum tota Africa non cepit.

Facies) Quam, inter selectiora sua, servat in argento humanissimus Mecænas noster, Dn. JAC. DE WILDE; cujus opulentissimo Nummophylacio *Snabelu* (pro! qualis in hisce amœnitatibus viri) pulcerrimum *votum* lubens affigo:

Crescite Wildiadæ (sic opto) crescite *gazæ*,
Et *Domini docti tollite ad astra decus.*

Apparet enim illic Punicus ille ductor crinitus & barbatus, pectore humerisque amplis, vultu truculento & immiti; totus denique firmus, solidus, & laborum patiens.

Vindex) Respicit ad famosam illam cladem ad Cannas; ubi tot nobiles Romani periêre, ut etiam aliquot *mensuras annulorum*, à nobilium peremptorum digitis detractorum, *Carthaginem miserit Hannibal. Livius*, 23 lib. *Florus*, 2 lib. cap. *Val. Maximus*, 7 lib. 2 cap. 13 extern. *Silius*, 11 *B. Punic. & alii.*

LIV.

PUBL. CORNEL. SCIPIO ÆMILIANUS, AFRICANUS Minor,

deflens Carthaginem.

O Lubrica ævi fata! quis veſtras vices
Aut novit, aut non metuit? i, vitæ bonis
Confide nimium! quantulum humanas opes
Impellit! an nos urbis everſæ repens
Caſus feroces reddit? at timidos facit
Idem hic & animos minuit everſæ cinis!
Jacet inclytum urbis ſpecimen, & mundi alterum
Decus! hæc, tot annos robore atque opibus vigens,
Tota in ruinas abiit. hic operis labor
Ingentis illæ turrium eductæ polo
Cecidere moles. *illa tectorum vapor*
Fumificus ambit culmina. hæc ſuperûm flagrant
Delubra & ædes. illa, tot ſeclis potens,
Carthago, inanis campus atque ingens ſolum eſt?
Atque aliquis, illam vomere exercens humum,
Hîc Tyria, dicet, mœnia, hîc arces erant!

Dionyſ. Petavius, Aurelianenſis, Carthaginenſ. Trag. Act. 5. ſcen. poſtrem.

EXPLANATIO.

Fata) Cum Romæ magnates, bello Punico ter-

SCIPIO, deflens Carthaginem.

54

tertio, delendam esse Carthaginem pertinaciter censerent, belli totius finis Scipionem (quippe *Africæ Scipionum fatale nomen*) reposcebat. Erat hic Æmilio Paullo, Persei Macedonici victore, procreatus, ab Africani magni filio, in decus gentis, assumptus. Verum ei *plus negotii* fuit *cum semirutâ Carthagine*. Tandem tamen, deploratis rebus Asdrubal sese dedit, & *urbs* (A. R. C. 607) *capta est*. Quanta urbs deleta sit, vel ignium morâ probari potest: quippe *per continuos decem & septem dies* vix potuit incendium extingui, quod domibus ac templis suis sponte hostes immiserant. *Florus*, 2 lib. 15 cap. *Livius*, 51 epitom. *Paterculus*, 1 lib. 12. cap. & alii.

Conside) Pulcherrima, quæ de Scipione *Appianus*, *Punicor.* 82 cap. cujus hæc verba. At Scipio *urbem* (quæ per annos, ex quo fuerat condita, septingentos floruerat, maris & insularum imperio, armis, classibus, elephantis, pecuniis, conferenda cum quovis regno maximo: audacia verò & alacritate præferenda etiam, quando ademptis navibus, armisque, tamen per triennium famem & bellum sustinuit) tunc *funditus deletam videns*, *illacrymasse dicitur*, & propalam *deflevisse fortunam hostium*; quippe qui diu multumque cogitans considerabat, civitates etiam gentesque ac imperia mutationibus obnoxia esse omnia, haud secus quam fortunas hominum. Accidisse id quondam *Ilio*, fortunatæ civitati: accidisse deinde *Assyriis*, *Me-*

Medis, *Persis*, quorum deinceps latissima fuerunt imperia: idem passos nuper *Macedonas*, quorum imperium maximum & illustrissimum fuerat. itaque sive volenti, sive imprudenti, hoc carmen excidit:

Jamque dies aderit quo concidat *Ilion* ingens,
Et *Priamus Priamique* ruat *plebs* armipotentis.

Hæc ille.

Carthago) De cujus situ, magnitudine, partibus, præter *Melam*, *Polybium*, & *Salustium*. *Strabo*, 17 lib. *Livius*, 36 lib. & alii.

Flagrant) *Incensæ* Carthaginis quoque sic meminit *Horatius*, (videas & 7 epod.) 4 lib. 8 od.

Non celeres fugæ,
Rejectæque retrorsum Hannibalis minæ,
Non *incendia Carthaginis* impiæ
Ejus, qui *domitâ nomen ab Africa*
Lucratus rediit, clarius indicant
Laudes, quam Calabræ Pïerides.

L V.

ANTIOCHUS,

matris insidiis oppugnatus.

O fragilis damnosa superbia sceptri!
O furor! *ô nimium dominandi innata cupido*,
Mortales quo cæca vehis? quo gloria tantis
Inflatos transfers animos quæsita periclis?
Quot tecum insidias, quot mortes, quanta malorum
Magnorum tormenta *geris*? quot tela, quot enses,
Ante oculos, si cernis, habes?

Maphæus Vegius,
Supplement. *Æneid. Virgilian.*

EXPLANATIO.

Superbia) Demetrio Nicatore (cujus pater Demetrius Soter) rege Syriæ apud Parthos in vinculis senescente, *regnum administrabat Cleopatra*, Ptolemæi Philometoris filia, Antiocho Sidete, h. e. *Venatori*, secundis nuptiis juncta. Nicator interim à Phrahate in Syriam mittitur, cum Parthico præsidio, ad occupandum regnum. At ab Alexandro Zebenna, rege supposititio, funditur, & prope Tyrum, religione templi se defensurus, interficitur. stimulante reginâ; quæ & *Seleucum*, *alterum è filiis*, *necat*, quoniam sine

ANTIOCHUS, matris insidiis oppugnatus.

ſine matris auctoritate diadema ſumpſiſſet. Alter (cui ob pietatem erga matrem, *Philometoris*, & propter naſi magnitudinem *Grypi cognomen datum*) rex *à matre* hactenus *conſtituitur*, ut *nomen regis penes filium*, *jus* autem omnis *imperii penes matrem* eſſet. Hic Alexandrum, ignobilem illum, ſuperat & interficit. At patrio regno recuperato, externisque periculis liberatus, inſidiis matris appetitur. Illa enim, cupiditate dominationis, prodito Demetrio marito, interfecto filio altero, alteri quoque, *ab exercitatione venienti*, *poculum veneni obtulit*. Sed Grypus, *prædictis* jam antè *inſidiis*, veluti pietate cum matre certaret, *bibere ipſam jubet*, abnuenti inſtat. Poſtremum *prolato indice eam arguit*, ſolam defenſionem ſceleris ſupereſſe affirmans, ſi bibat quod filio obtulit. Sic victa regina, ſcelere in ſe verſo, veneno, quod alii paraverat, extinguitur. *Juſtinus*, 39 lib. 2 lib. *Appianus*, in *Syriac.*

Cupido) Qualis in hac ſcelerata regina: cui rectè hoc Ovidii, 7 epiſt. Heroid.

Te lapis & *montes*, innataque rupibus altis
Robora, te ſævæ *progenuêre feræ*.

Spectatur, in Seleucidarum numismatibus apud *Vaillant*, mitrata, & *velata*, juxta filium Antiochum, diadematum; *capitibus*, uti ajunt, *jugatis*; ita tamen ut illa effigie & titulo filio præponatur. *Velata* autem; cum ſola, inter Syriæ reginas, *parentum*, Berenices & Arſinoës, Ægyptia-

Ægyptiarum *imitata exemplum*, *Deæ* ſuperbum titulum ſibi arrogaverit.

Cæca) Rectè cæca & amens illa; dum, Photini verbis, apud *Lucanum* (8 *Pharſal.*) hoc modo diſſerere non erubeſcit:

Sidera terrâ
Ut diſtant, & flamma mari, ſic *utile recto.*
Sceptrorum vis tota *perit*, *ſi pendere juſta*
Incipit; evertitque arces reſpectus honeſti.
Libertas ſcelerum eſt, quæ regna inviſa tuetur,
Sublatusque modus gladiis. facere omnia ſævè
Non impune licet, niſi dum facis. *exeat aulâ*
Qui volet eſſe pius. virtus & ſumma poteſtas
Non coëunt. ſemper metuet, quem ſæva pudebunt.

LVI.

CAJUS MARIUS, *in carcere.*

Post Teutonicos victor Lybicosque triumphos,
Exul limosâ Marius caput abdidit ulva.
Stagna avidi texêre soli, laxæque paludes
Depositum, Fortuna, tuum. mox *vincula* ferri
Exedêre senem, longusque *in carcere* pædor.

Lucanus, 2 *Pharsal.*

Exilium, & *carcer*, Minturnarumque paludes,
Et mendicatus victâ Carthagine panis,
Hinc causas habuêre. quid illo cive tulisset
Natura in terris, quid Roma beatius unquam,
Si circumducto captivorum agmine, & omni
Bellorum pompâ, animam exhalasset opimam,
Cum de Teutonico vellet descendere curru.

Juvenalis, 10 *Sat.*

EXPLANATIO.

Teutonicos) Cajus Marius, Arpinas, humili loco natus, primis honoribus per ordinem functus, legatus Metello in Numidia, eum criminando adeptus consulatum, *Jugurtham regem* captum (A. V. C. 647) *ante currum egit.* In proximum annum consul ultro factus, Teutones in Gallias ad Aquas Sextias, *Cimbros* in Italia in campo Caudio vicit, deque his *triumphavit.* Sexies consul per ordinem factus, Saturninum tribunum plebis, & Glauciam prætorem,

se-

MARIVS, in carcere.

seditiosos ex senatusconsulto interemit. Et cum, rogatione Sulpiciâ, provinciam Sullæ eriperet, (A. V. C. 652) armis ab eo victus; Minturnis in palude delituit. Inventus, & *in carcerem conjectus*, tandem accepta naviculâ in Africam trajecit. ibi diu exulavit. Mox dominatione Cinnanâ revocatus, ruptis ergastulis exercitum fecit: cæsisque inimicis injuriam ultus, septimo consulatu, morte voluntariâ decessit. *Victor*, in vir. Illustrib. *Plutarchus* in *Marii* vit. *Appianus*, B Civil. 1 lib. *Paterculus*, 2 lib. 19 cap. *Livius*, epitom. *Florus*, 3 lib. 21 cap *Orosius*, 5 lib. 19 cap. *Manilius*, Astronom. 4 lib alii.

Triumphos) *Triumphus*, apud Romanos, *honor* omnium *amplißimus*, ei decretus, qui consecutus erat victoriam, rarâ suorum internecione, multo cæsorum hostium sanguine, & captivorum vulnere.

Apparatus autem hujus, & *pompa variata* pro Reipublicæ incremento, & rerum gestarum magnitudine. Videantur *Dionysius*, *Gellius*, *Plutarchus* in *Paullo*. *Cicero*, in *Pisonem*. *Valer. Maximus*, *Livius*, passim. Poëtæque inferius citandi.

Marius) Occurrit (si credere liceat) sincipite calvo, occipite verò crinito, & absque barba, in argenteo *Mariæ* gentis denario, *Goësiani* Thesauri: verum (scilicet *in ære ficto*) apud superius laudatum JAC. DE WILDE; nudo capite, *hispidis* & frontem velantibus capillis, *horrida*que & umbrosa barbâ. Videantur *Patini* Numismata, ad *Suetonii* *Jul.*

Capti-

Captivorum) Triumphali *currui* præcedebant *captivi*, catenis vincti, reges & duces devictarum gentium. *Josephus*, *Plutarchus*, *Appianus* & *Livius*, passim. *Ovidius*, 4 Trist. (vide & *Tibullum*, 1 lib. 8 eleg. 1 Art.: *Propertium*, 2 lib. 1 & 11 eleg.) 2 eleg.

Vinclaque captivâ *reges* cervice *gerentes*
Ante coronatos ire videbit equos.

ita Gentius, Perseus, & Jugurtha, ante currum Anicii, Paulli, & Marii nostri. *Livius*, & alii.

Curru) Triumphantium *currus* plerunque erat rotundus: testibus innumeris *Numismatibus*. tractus *ab equis quatuor*. *Propertius*, 4 lib. 1 eleg. de Romæ exiguis primordiis:

Hinc Tatiens, Rhamnesque viri, Luceresque coloni.
Quattuor hinc albos *Romulus egit equos*.

& quidem *candidis*. *Ovidius*, (vide & 2 *Pont*. 8 eleg.) 1 Art.

Ergo erit illa dies, qua tu pulcherrime rerum
Quattuor in niveis aureus ibis *equis*.

currus quoque modò ex *auro*. *Horatius* (præter *Propertium*, 1 lib. 16 eleg. & *Eutropium*, in *Paullo*) 9 epod.

Io triumphe, tu moraris *aureos*
Currus, & intactas boves.

modò ex ebore. *Tibullus*, 1 lib. 8 eleg. *Ovidius*, 3 *Pont*. 4 eleg. 4 Trist. 2 eleg, & Consolat. ad *Liviam*,

LVII.
MONYMA,
miseriis obruta.

Prompta mori Monyme textum *diadema* lapillis
Induit *in nodum*, triste pependit onus,
Rumpitur, illa cadit. vitam quæ perfida fallit
Fascia, debuerat fallere nolle necem.

Balduin. Cabiljavius, in epigramm. select.

EXPLANATIO.

Prompta) Monyma, Milesia, Philopœmenis filia, *insigni forma & lepôre*, sed *ingenio melior*, placebat Mithridati regi. Tentat eam blanditiis & muneribus. frustrà. Tandem nuptiarum titulo & pacto vincit. Sed quid illa? moeret, & sortem suam deplorat; pro marito enim *dominum* pro liberis & familiâ eunuchorum & *barbarorum custodiam*, nacta.

Victus tandem (A. V. C. 691) à Romanis Mithridates. Ita animi atque amoris æger, ne in potestatem Monyma veniret, misit qui mortem indiceret. Illa nihil cunctata, *diadema* detractum capiti (nam ut regina exornabatur) *collo aptavit*, atque ex eo *sese suspendit*.

Sed imbecillo & diffracto, indignabunda, *infelix fascia*, inquit, *nec hîc mihi eris usui*? & abjiciens illud ac conspuens, jugulum eunucho alacriter ob-

MONYMA, miseriis obruta.

tulit, & tantummodò non læta pæriit. *Plutarchus*, in *Lucull. Appianus*, in *Mithridatic. Dio*, 36 lib. *Lipsius*, Monit. & Exemp. Politic. 1 lib. 7 cap.

Diadema) Fascia lata atque alba, caput ambiens; supremæ ac *regiæ potestatis nota. Herodianus*, 6 lib. de Artabano. *Machabæor.* 1 lib. 13 cap. de Tryphone, & 11 cap. de Ptolemæo. *Apud antiquiores* tamen Græcos *ignotum* prorsus *gestamen*, nec nisi post plures ætates, *à Macedonibus*, ex oriente *deductum. Justinus*, 12 lib 3 cap. *Curtius*, 6 lib. 6 cap.

Inde diadema, quod *Diodoro* Persicum, *Herodiano* Macedonicum; *Lucano* (5 lib.) Pellæum. *Imperatorum* autem *Romanorum*, post Constantinum, erat *gemmatum*; sive potius duplex margaritarum linea. Inspicias *Regum* Nummos apud *Vaillant*, de Syr. regib. & *Augustorum*, apud pluries nominatos *Arschotanum*, *Patinum*, *Hemelarium*, alios. Perlustresque *Spanhemium*; qui de *regio* hoc *capitis ornamento* plurima, ut solet, eruditissimè, 5 Dissertat. 457 pag.

Pependit) Apud priscos Stoïcorum fuit placitum, mortem solam ærumnis intolerabilibus imponere exoptandum *finem*. Unde *Seneca*, de irâ (videas & 58 epist. & alibi passim) 3 lib. 15 cap. Quocunque respexeris, ibi *malorum finis* est. Vides illum *præcipitem* locum? illac ad libertatem descenditur. Vides illud *mare*, illud *flumen*, illum *puteum*? libertas illic in imo sedet. Vides illam *arborem*, brevem, retorridam, infeli-

cem?

cem? pendet inde libertas? Vides *jugulum* tuum, guttur tuum, *cor* tuum? effugia servitutis sunt. Nimis tibi operosos exitus monstramus, & multum animi ac roboris exigentes. Quæris, quod sit ad libertatem iter? *qualibet* in corpore tuo *vena*.

Hinc tot miseri, sibi violentas manus inferentes, infelicitati suæ imposuere terminum. *Martialis* tamen, 1 lib. 9. epigr. Decianum laudat, qui *mala* fortiter *toleret* perferatque, non molliter ad mortem quasi remedium confugiat. en verba:

Quod magni Thraseæ, consummatique Catonis
Dogmata sic sequeris, *salvus* ut *esse* velis,
Pectore nec nudo strictos incurris in enses!
Quod fecisse velim te, Deciane, facis.
Nolo virum, facili redimit qui sanguine famam:
Hunc volo, *laudari qui sine morte potest.*

Fanniumque sese interficientem (2 lib. 8 cap.) ridet:

Hostem cum fugeret, se Fannius ipse peremit:
Hic, rogo, *non furor est, ne moriare, mori*?

audiamus quoque *Varronem*, qui sic ad hos tales:

Quamnam tibi dicam esse *feram*,
Qui manu corporis fervidos
Aperis lacus sanguinis,
Atque *vitâ te levas*
Ferreo *ense*.

Videantur & *Cicero*, lib. de Senectut. & in Somn. Scipion. *Euripides* in *Hercul.* Furent. *Apulejus*, Philosophicor. 3 lib. de Philosophiâ, alii.

LVIII.

CN. POMPEJUS MAGNUS,

uxorem consolans.

NObile cur robur fortunæ vulnere primo,
Fæmina, tantorum titulis insignis avorum,
Frangis? habes aditum mansura in secula famæ,
Laudis in hoc sexu, non legum jura, nec arma,
Unica materia est conjux miser. erige mentem,
Et tua cum fatis pietas decertet, & ipsum,
Quod sum victus, ama. nunc sum tibi gloria major.
A me quod fasces, & quod pia turba senatus,
Tantaque discessit regum manus. incipe Magnum
Sola sequi. deformis, adhuc vivente marito,
Summus, & augeri vetitus dolor. ultima debet
Esse fides, lugere virum. tu nulla tulisti
Bello damna meo. vivit post prælia Magnus,
Sed fortuna perit. quod defles, illud amasti!

Lucanus, 8 Pharsal.

EXPLANATIO.

Fortuna) Cnæus Pompejus, à Luc. Cornel. Sulla dictus Magnus, in campis Macedonicis, adversus socerum Cæsarem conflicturus, Corneliam, uxorem, Metelli Scipionis filiam, clam Lesbon extra tumultum misit. Mox (A.V.C. 705)

aciem

POMPEIVS, uxorem consolans.

58

aciem commisit, *pugnavit*, & superstes dignitatis vitam scilicet conservavit, ut cum majore dedecore per Thessalicam Tempe *fugeret*, & uná naviculâ Lesbon applicaretur. Ibi Corneliam & filium, ut in Ægyptum traduceret, accepturus, *vidit eam*, nuncio *attonitam*, dolore *exanimatam*, luctu mutam; seriusque in ipsum sese rejicientem complexa est. *Plutarchus*, in *Pomp.* *Lucanus*, 8 *Pharsal.* *Florus*, 4 lib. 2 cap.

Avorum) *Scipionum.* Pater enim ei erat Quint. Cæcil. Metellus Pius *Scipio.* Hic, bello è Pharsalicis campis in Mauretaniam translato, nave fugiebat; sed, assecutis eum hostibus, gladium per viscera exegit, & ubi esset quodam requirente, respondit hoc ipsum, *Benè se habet imperator! Florus*, 4 lib. 2 cap. *Seneca*, 24 epist. & *Valer Maximus*, 3 lib. 2 cap. 13 exemp.

Senatus) Qui non tantum *Numismatibus* ἱερὸς. h.e. *sacer*, sed & poëtis; ut *Juvenalis*, 11 sat.

Sive
Conjugium quæras, vel *sacri* in parte Senatus
Esse velis.

Claudiano; qui *deos vocat* Senatores, *Honorii* 6 consulat.

En *quales* memini, turba verenda, *deos.*

& *Virgilio*; licet ejus sermo (1 *Æneid.*) de Carthaginiensium Senatu:

Jura magistratusque legunt, *Sanctum*que *Senatum.*

Unde

Unde civitates Asiæ certant, apud *Tacitum* (4 Ann. 15 cap.) de *statuendâ sacra ade* Tiberio Liviæque ejus matri, ac *Senatui*.

Videatur præsertim *Spanhemius*, 5 Dissertat. 412 & seq. pag.

Magnum) *Magni cognomen* ei à Sulla datum. *Plutarchus*, in vit. Cernitur apud *Fulv. Ursinum*, in gentis *Pompejæ* denariis; comâ scilicet modicè surrectâ; cujus meminit, præter *Plutarchum*, *Silius*, 13 *Punic*.

Ille, hirtâ *cui subrigitur coma* fronte, decorum
Et gratum terris Magnus caput: ille deûm gens
Stelligerum attollens apicem Trojanus Julo
Cæsar avo, quantas moles, quum sede reclusâ
Hac tandem erumpent, terrâque marique movebunt!

LIX.

MARCUS ANTONIUS,

Cleopatræ illecebris irretitus.

Te jucundâ fronte fefellit
Luxuries, prædulce malum; quæ dedita semper
Corporis arbitriis hebetat caligine sensus,
Membraque Circæis effeminat acrius herbis.
Blanda quidem vultu; sed quâ non terrior ulla,
Interius fucata genas, & amicta dolosis
Illecebris, torvos auro circumligat hydros.
Illa voluptatum multos innexuit hamis;
Te, &c.

Claudianus, 2 *Stilich.*

EXPLANATIO.

Irretitus) Cleopatra, Ptolemæi (Dionysi) regis Ægyptiorum filia, à fratre suo, eodemque marito, Ptolemæo (quem fraudare regno voluerat) pulsa, ad Cæsarem, bello Civili, in Alexandriam venit. Ab eo, specie sua & concubitu regnum Ptolemæi & necem impetravit. Hæc tantæ libidinis fuit, ut sæpè prostiterit; tantæ pulchritudinis, ut multi noctem illius morte emerint. Ultimò *Antonio juncta*; *quem* suis amoribus & libidinibus *adeo dementavit*, *ut* tandem in barbarum regem degenerarit, Romanum imperium mulie-

ANTONIVS, Cleopatræ illecebris irretitus.

mulieri promiſerit, atque (A. V. C. 722) *ſemet in* irreparabilem *perniciem demerſerit. Victor*, de Vir. Illuſtr. *Plutarchus*, in *Anton. Dio*, 51 lib. *Paterculus*, 2 lib. 87 cap. *Florus*, 2 lib. 10 cap *Ovidius*, 1 Faſt. 15 Metam. *Propertius*, 3 lib. eleg. 9 *Horatius*, 1 lib. 37 carm. *Virgilius*, 6 *Æneid. Juvenalis*, 2 ſat. *Seneca*, 83 epiſt. &c.

Te) Marce *Antoni.* Licet eum intueri, apud *Fulv. Urſinum*, in gentis *Antoniæ* denariis. Scilicet in vultu ejus liberalis dignitas, faciesque lata, & aduncus naſus, videbatur oris maſculum formam, qualis *Herculus* pingitur atque fingitur, exprimere. *Plutarchus*, in vit.

Luxuries) *Cleopatræ* reginæ; cujus caput mitratum, vittatumve, adjecto ſæpius triremis roſtro, occurrit in dictis denariis, ſuperbè ſic inſcriptis: REGINÆ REGUM FILIORUM REGUM CLEOPATRÆ.

Circæis) *Circes* nomen cui non notum? ea *veneficiorum peritiſſima*, Solis è Perſe nymphâ filia, regis Æëtæ ſoror; quæ à Sarmatis, quorum regi nupſerat, pulſa, *in Italiam profugit*, & *in monte* Circæo (qui Latii terminus antiquus, herbis abundans efficaciſſimis) *ſedem* ſibi *delegit. Homerus*, 10 *Odyſſ. Virgilius*, 7 *Æn. Ovidius*, 14 *Metam.* alii.

Effeminat) Ita *Ovidius*, 9 Heroid. epiſt. de *Hercule*:

Quem non mille feræ, quem non Stenelejus hoſtis,
Non potuit Juno vincere, *vicit amor.*

Ve-

Voluptatum) Ut autem Cleopatræ petulantiam, lasciviam & luxum damnant, ita ipsius exitum & voluntariam mortem probant scriptores. Sibi vero manus intulit, ut *triumphi ludibrium effugeret*. Sic enim de eâ *Statius*, 3 sylv. in propemp. *Metii Celer*.

Blanda quâ mersa veneno
Actias *Ausonias fugit* Cleopatra *catenas*.

& *Horatius*, 1 lib. 37 od.

Deliberata morte ferocior
Sævis liburnis scilicet *invidens*
Privata *deduci* superbo
Non humilis mulier *triumpho*.

de mortis autem genere dissensus. Serpentis *morsu* periit: narrantibus, (videas gemmas, apud *Leonard. Augustini*, 1 part. 78 imag. & *Abrah. Gorlæum*, 2 part. 146 imag) *Floro*, *Virgilio*, *Horatio*; & præsertim *Tibullo*; cujus hæc verba (3 lib. 9 eleg.) de reginæ simulacro, ante triumphantis currum gestato:

Brachia spectavi sacris *admorsa colubris*,
Et trahere occultum membra soporis iter.

saltem *veneno*. *Dio*, lib. Author libri ad *Pisonem*, de Theriac. & *Plutarchus*, apud *Francis. Rhedi*, in Observat. de Viperis.

rito paullo alienior. Quod cum animadverterent aulicæ mulieres, ejus evertendæ nactæ occasionem, *adulterii & veneficii accusant. Vincitur, damnatur, interimitur*; dum illa nec ad supplicii locum accedit trepidè, nec vitam ponit muliebriter. *Josephus*, Antiq. *Judaic.* 15 lib. 11 cap.

Genitrice) *Alexandra* secundâ, Johannis tertii, i. e. Hyrcani secundi filia: dum totius Asmonæorum stirpis cernit interitum, *fæminarum* omnium *ærumnosissima*; ab Herode genero multis modis vexatâ. *Josephus*, 15 lib. 3 cap.

Patre) *Alexandro* secundo, Aristobuli secundi filio; *quem* Antiochiæ, Pompeji jussu, *securi percussit* Scipio. *Josephus*, 14 lib. 13 cap.

Fratre) *Aristobulo* tertio, Pontifice. Adolescens hic vultu, totiusque corporis dignitate summoperè admirandus. cui virtus eximia, & favor populi interitum maturaverunt. *In hortos* enim *Hierichuntinos* vocatus, & ad lusus jucunditatesque invitatus, à ministris regiis, subornatis, anno ætatis decimo & octavo, *inter natandum suffocatus* est. *Josephus*, 15 lib. 3 cap. & Bell. *Judaic.* 1 lib. 17 cap.

Famulæ) *Salomæ.* Ea Antipatri regis filia, & Herodis soror. *Josephus*, 15 & 16 lib. Mulier, è peregrinâ insolens, ex ignobili maximè superba, scelesta, truculenta; cædium multarum autor, Asmonææ gentis calamitas, totius aulæ pestis & exitium.

F I N I S.

CA-

CATALOGUS POËTARUM,

E quibus hæc PICTURA LOQUENS.

INDEX

Numismatum, Gemmarum, & Marmorum Antiquorum, à nobis citatorum.

P. i-

INDEX
Antiquitatum & Historiarum.

Amor

Cico-

FA-

Po-

SE-

[illegible]/-

564 **Smids, Lud.** Pictura loquens; sive heroicarum tabularum Hadriani Schoonebeeck enarratio. With frontispiece and 60 engraved plates. 8 ff., 240 pp., 8 ff. 8vo. Orig. vellum. Amsterdam, Schoonebeek, 1695. £1.15.

SMEDS
PICTURA
LOQUENS